

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI
29 aprilie 2004*

**Tokai Carbon Co. Ltd și alții
împotriva
Comisiei Comunităților Europene**

„Concurență – Cartel – Piața electrozilor de grafit – Stabilirea prețurilor și repartizarea piețelor – Calculul cuantumului amenzilor – Cumul de sancțiuni – Orientări privind calculul cuantumului amenzilor – Aplicabilitate – Gravitatea și durata încălcării – Circumstanțe agravante – Circumstanțe atenuante – Capacitate contributivă – Cooperare în cursul procedurii administrative – Modalități de plată”

Cauzele conexe T-236/01, T-239/01, T-244/01 – T-246/01, T-251/01 și T-252/01

În cauzele conexe T-236/01, T-239/01, T-244/01 – T-246/01, T-251/01 și T-252/01,

Tokai Carbon Co. Ltd, cu sediul în Tokyo (Japonia), reprezentată, inițial, de G. Van Gerven, T. Franchoo și M. De Grave, apoi de Van Gerven și T. Franchoo, avocați, cu domiciliul în Luxemburg,

SGL Carbon AG, cu sediul în Wiesbaden (Germania), reprezentată de M. Klusmann, F. Wiemer și C. Canenbley, avocați,

Nippon Carbon Co. Ltd, cu sediul în Tokyo (Japonia), reprezentată de H. Gilliams, avocat,

Showa Denko KK, cu sediul în Tokyo (Japonia), reprezentată de M. Dolmans, P. Werdmuller, avocați, și de domnul J. Temple-Lang, Solicitor,

GrafTech International Ltd, fostă UCAR International Inc., cu sediul în Wilmington, Delaware (Statele Unite ale Americii), reprezentată de domnii K. Lasok, QC și B. Hartnett, Barrister, cu domiciliul în Luxemburg,

SEC Corp., cu sediul în Amagasaki, Hyogo (Japonia), reprezentată de K. Platteau, avocat,

The Carbide/Graphite Group Inc., cu sediul în Pittsburgh (Statele Unite), reprezentată, inițial, de M. Seimetz și J. Brücher, apoi de P. Grund, avocați, cu domiciliul în Luxemburg,

reclamante,

împotriva

Comisiei Comunităților Europene, reprezentată de domnii W. Mölls și P. Hellström și, în cauza T-246/01, de domnul W. Wils, în calitate de agenți, asistați, în cauza T-239/01, de H.-J.

* Limbi de procedură: germana și engleza.

Freund, avocat și, în cauzele T-244/01, T-246/01, T-251/01 și T-252/01, de domnul J. Flynn și de doamna C. Kilroy, Barristers, cu domiciliul în Luxemburg,

pârâtă,

având ca obiect cererile de anulare totală sau parțială a Deciziei 2002/271/CE a Comisiei din 18 iulie 2001 privind o procedură de aplicare a articolului 81 din Tratatul CE și a articolului 53 din Acordul privind SEE – Cauza COMP/E-1/36.490 – Electrozi de grafit (JO 2002, L 100, p. 1),

TRIBUNALUL DE PRIMĂ INSTANȚĂ AL COMUNITĂȚILOR EUROPENE (Camera a doua),

compusă din domnii. J. Forwood, președinte, J. Pirrung și A. W. H. Meij, judecători, grefier: domnul J. Plingers, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 3 iulie 2003,

pronunță prezenta

Hotărâre

Fapte aflate la originea litigiilor și procedura

1 Prin Decizia 2002/271/CE din 18 iulie 2001 privind o procedură de aplicare a articolului 81 din Tratatul CE și a articolului 53 din Acordul privind SEE – Cauza COMP/E-1/36.490 – Electrozi de grafit (JO 2002 L 100, p. 1, denumită în continuare „Decizia”), Comisia a constatat participarea unor diferite întreprinderi la o serie de acorduri și practici concertate în sensul articolului 81 alineatul (1) din Tratatul CE și al articolului 53 alineatul (1) din Acordul privind Spațiul Economic European (denumit în continuare „SEE”) în sectorul electrozilor de grafit.

2 Electrozii de grafit sunt utilizați în principal pentru producția de oțel în cuptoarele electrice cu arc. Fabricarea oțelului cu ajutorul acestor cuptoare constă, în esență, într-un proces de reciclare prin care deșeurile metalice sunt convertite în oțel nou, spre deosebire de procedeul clasic de producție din minereu de fier în furnale cu oxigen. Nouă electrozi, asamblați în coloane de câte trei, sunt folosiți într-un cuptor electric cu arc pentru topirea fierului vechi. Având în vedere intensitatea procesului de topire, consumul de electrozi este de aproximativ o unitate pentru fiecare tranșă de opt ore. Durata de fabricare a unui electrod este de aproximativ două luni. Niciun produs nu poate înlocui electrozii de grafit în cadrul acestui proces de producție.

3 Cererea de electrozi de grafit este direct legată de producția de oțel în cuptoare electrice cu arc. Principalii clienți sunt siderurgiștii, care reprezintă aproximativ 85 % din cerere. În 1998, producția mondială de oțel brut s-a ridicat la 800 de milioane de tone, din care 280 de milioane de tone produse în cuptoare electrice cu arc. În cursul ultimilor 20 de ani,

producția în cuptoare electrice cu arc a câștigat în importanță (35 % din producția mondială în 1998, față de 18 %, în urmă cu 20 de ani).

4 Prețul electrozilor de grafit este stabilit în monedă națională pe tonă. În 1998, prețul era de 5 600 mărci germane (DEM) (aproximativ 2 863 euro) pe tonă. Pentru electrozii de mari dimensiuni, prețul a fost majorat de la 15 la 30 %.

5 În anii 1980, modernizările tehnologice au permis o reducere substanțială a consumului de electrozi pe tonă de oțel produs. Industria siderurgică a cunoscut, de asemenea, un important proces de restructurare în cursul acestei perioade. Scăderea cererii de electrozi a condus la un proces de restructurare a industriei mondiale de electrozi. Mai multe uzine au fost închise.

6 În 2001, nouă producători occidentali aprovizionau piața europeană cu electrozi de grafit: SGL Carbon AG (denumită în continuare „SGL”), cu sediul în Germania și UCAR International Inc. (denumită în continuare „UCAR”), cu sediul în Statele Unite ale Americii, care satisfăceau împreună mai mult de [...] ¹ din cerere, cei doi mici producători europeni, VAW Aluminium AG (denumită în continuare „VAW”) și Conradty, cu sediul în Germania, deținând împreună aproximativ [...] % din piață. Carbide/Graphite Group Inc. (denumită în continuare „C/G), cu o cotă de aproximativ 7 %, a aprovizionat din Statele Unite piața europeană. Producătorii japonezi Showa Denko KK (denumită în continuare „SDK”), Tokai Carbon Co. Ltd. (denumită în continuare „Tokai”), Nippon Carbon Co. Ltd. (denumită în continuare „Nippon”) și SEC Corp. (denumită în continuare „SEC”) au deținut împreună o cotă de 3 până la 4 % din piața europeană.

7 În aplicarea articolului 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81] și [82] din tratat (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3), funcționarii Comisiei au efectuat, la 5 iunie 1997, verificări inopinate simultane la sediile SGL, ale Conradty și ale VAW în Germania și ale UCAR în Franța.

8 În aceeași zi, agenții Biroului Federal de Investigații (FBI) au efectuat, în Statele Unite ale Americii, percheziții la sediile mai multor producători. În urma acestor percheziții, au fost inițiate urmăriri penale împotriva SGL, SDK, Tokai și UCAR pe motiv de înțelegere frauduloasă. Toate întreprinderile acuzate s-au declarat vinovate pentru faptele care le erau imputate și au acceptat să plătească amenzi stabilite la 135 milioane dolari americani (USD) pentru SGL, 110 milioane USD pentru UCAR, 32,5 milioane USD pentru SDK și 6 milioane USD pentru Tokai, în timp ce C/G a beneficiat de o amnistie. Mai târziu, SEC și Nippon s-au declarat de asemenea vinovate și au acceptat să plătească amenzile stabilite la 4,8 milioane și, respectiv, la 2,5 milioane USD.

9 În ianuarie 2000, întreprinderea japoneză Mitsubishi Corp., care deținuse 50 % din capitalul UCAR din 1991 până în 1995, a fost, de asemenea, acuzată de săvârșirea unei infracțiuni în Statele Unite ale Americii. În februarie 2001, Mitsubishi a fost condamnată pentru că încurajase și sprijinise înțelegerea frauduloasă între producătorii de electrozi de grafit. Aceasta a fost amendată cu 134 milioane USD.

¹ — Date confidențiale oculte.

10 Au fost intentate acțiuni în daune-interese triple (*triple damages*) împotriva SGL, UCAR, C/G și SDK în Statele Unite ale Americii, în numele unui grup de cumpărători.

11 În Canada, UCAR a fost condamnată, în martie 1999, la o amendă de 11 milioane de dolari canadieni (CAD) pentru săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de legislația canadiană privind concurența. În iulie 2000, SGL s-a declarat vinovată și a fost de acord să plătească o amendă de 12,5 milioane CAD pentru aceeași infracțiune. Au fost intentate acțiuni civile împotriva SGL, UCAR, C/G și SDK de către producătorii de oțel din Canada în iunie 1998 pe motiv de înțelegere frauduloasă.

12 La 24 ianuarie 2000, Comisia a transmis întreprinderilor acuzate o comunicare privind obiecțiunile. Procedura administrativă a dus la adoptarea, la 18 iulie 2001, a deciziei prin care li se reproșa întreprinderilor reclamante și VAW că au procedat, la scară mondială, la o stabilire a prețurilor, precum și la o repartizare a piețelor naționale și regionale ale produsului în cauză, potrivit principiului „producătorului intern”: UCAR și SGL erau responsabile, prima pentru Statele Unite ale Americii și pentru anumite părți ale Europei, cea de a doua pentru restul Europei; SDK, Tokai, Nippon și SEC erau responsabile pentru Japonia și pentru anumite părți din Extremul Orient, în timp ce C/G, activă pe piețele americană și europeană, s-a mulțumit, în esență, să urmeze prețurile stabilite de UCAR și SGL.

13 Tot potrivit deciziei, principiile directoare ale cartelului erau următoarele:

— prețurile electrozilor de grafit trebuiau să fie stabilite la nivel mondial;

— deciziile privind prețurile fiecărei întreprinderi trebuiau să fie luate exclusiv de către președinte sau de către directorii generali;

— „producătorul intern” trebuia să stabilească prețul de piață pe „teritoriul” său, iar ceilalți producători să-l „urmeze”;

— în ceea ce privește piețele „neinterne”, adică piețele pe care nu era prezent niciun producător „intern”, prețurile ar fi stabilite prin consens;

— producătorii „neinterni” nu ar trebui să exercite o concurență agresivă și s-ar retrage de pe piețele „interne” ale altor producători;

— capacitatea nu trebuia să crească (producătorii japonezi erau obligați să o reducă);

— nu trebuia să aibă loc niciun transfer de tehnologie în afara cercului producătorilor participanți la cartel.

14 Decizia continuă prin a afirma că principiile directoare amintite au fost puse în aplicare prin reuniuni ale cartelului, la diferite niveluri: reuniuni ale „conducerii”, reuniuni „de lucru”, reuniuni ale grupului producătorilor europeni (fără întreprinderile japoneze), reuniuni naționale sau regionale consacrate piețelor specifice și contacte bilaterale între întreprinderi.

15 În ceea ce privește durata cartelului, articolul 1 din dispozitivul deciziei stabilește începutul încălcării în luna mai 1992 pentru toate întreprinderile acuzate, cu excepția C/G, în cazul căreia s-a stabilit luna ianuarie 1993. În ceea ce privește sfârșitul încălcării, s-au stabilit următoarele date: martie 1998 pentru SGL și UCAR, februarie 1998 pentru Tokai, Nippon și SEC, aprilie 1997 pentru SDK, sfârșitul anului 1996 pentru VAW și noiembrie 1996 pentru C/G.

16 Pe baza constatărilor de fapte și a aprecierilor de drept efectuate în decizie, Comisia a impus întreprinderilor acuzate amenzi al căror quantum a fost calculat conform metodologiei expuse în orientările privind calculul amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) din Tratatul CECO (JO 1998, C 9, p. 3, denumite în continuare „orientări”), precum și al Comunicării privind neaplicarea unor amenzi sau reducerea quantumului acestora în cauzele având ca obiect înțelegeri (JO 1996, C 207, p. 4, denumită în continuare „comunicarea privind cooperarea”).

17 Articolul 3 din dispozitivul deciziei aplică următoarele amenzi:

SGL: 80,2 milioane euro;

UCAR: 50,4 milioane euro;

VAW: 11,6 milioane euro;

SDK: 17,4 milioane euro;

Tokai: 24,5 milioane euro;

Nippon: 12,2 milioane euro;

SEC: 12,2 milioane euro;

C/G: 10,3 milioane euro.

18 Articolul 4 din dispozitiv impune întreprinderilor în cauză să plătească amenzile în termen de trei luni de la data notificării deciziei, sub sancțiunea de a trebui să plătească dobânzi de 8,04 %.

19 Decizia a fost notificată diferitelor părți reclamante între 24 și 30 iulie 2001.

20 Aceasta a fost transmisă printr-o scrisoare de înaintare din 23 iulie 2001, indicând quantumul amenzii aplicate și condițiile de plată (denumită în continuare „scrisoarea din iulie”). Scrisoarea a precizat că, la expirarea termenului de plată indicat în decizie, Comisia ar începe recuperarea sumei respective; totuși, în ipoteza în care ar fi fost introdusă o acțiune la Tribunal, nu ar fi fost adoptată nicio măsură de executare, cu condiția plății dobânzilor de 6,04 % și a constituirii unei garanții bancare.

21 Scrisoarea din iulie a fost notificată către SGL la 24 iulie și către UCAR la 26 iulie 2001. Ca răspuns la observațiile formulate de UCAR cu privire la condițiile de plată, Comisia a răspuns prin scrisoarea din 9 august 2001 (denumită în continuare „scrisoarea din august”), refuzând să accepte, pe de o parte, o propunere de plată care nu acoperea întreaga amendă și nu lua în considerare dobânda datorată și, pe de altă parte, un gaj asupra activelor sociale ale UCAR vizând garantarea plății amenzii. Scrisoarea din august a fost notificată către UCAR la 10 august 2001.

22 În aceste împrejurări, prin cereri separate depuse la grefa Tribunalului între 1 și 9 octombrie 2001, întreprinderile destinate ale deciziei, cu excepția VAW, au introdus prezenta acțiune.

23 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a doua) a decis să deschidă procedura orală și să adreseze anumite întrebări părților. Părțile au răspuns în termenul stabilit. În continuare, întrucât părțile au fost audiate cu privire la acest aspect, președintele Camerei a doua, prin Ordonanța din 5 iunie 2003, a coroborat cele 7 cauze în scopul procedurii orale și al hotărârii, potrivit articolului 50 din Regulamentul de procedură al Tribunalului. În plus, a acordat un tratament confidențial anumitor documente din dosare. În cadrul ședinței din 3 iulie 2003, au fost ascultate susținerile și răspunsurile părților, cu excepția C/G, care nu a participat la ședință, la întrebările Tribunalului.

24 Prin documentul depus la grefa Tribunalului la 26 septembrie 2003, GrafTech International Ltd. (fostul UCAR) a introdus o cerere vizând suspendarea executării deciziei și acordarea de măsuri provizorii în ceea ce privește modalitățile de plată a amenzii prevăzute în scrisorile din iulie și din august (cauza T-246/01 R). Ca urmare a retragerii de către GrafTech a cererii de măsuri provizorii, președintele Tribunalului, prin Ordonanța din 24 martie 2004, a decis radierea cauzei-T 246/01 R din registrul Tribunalului și a condamnat GrafTech la plata cheltuielilor de judecată aferente acestei cauze.

Concluziile părților

25 Tokai (T-236/01) solicită Tribunalului:

— anularea articolului 3 (și, dacă este necesar, a articolului 4) din decizie, în măsura în care impune o amendă de 24,5 milioane de euro sau, cu titlu subsidiar, reducerea în mod substanțial a cuantumului amenzii;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

26 SGL (T-239/01) solicită Tribunalului:

— anularea deciziei, în măsura în care se referă la aceasta;

— cu titlu subsidiar, reducerea, în mod adecvat, a cuantumului amenzii aplicate;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

27 Nippon (T-244/01) solicită Tribunalului:

— anularea articolului 1 din decizie, în măsura în care se constată că a participat la o încălcare a articolelor 81 din Tratatul CE și 53 alineatul (1) din Acordul SEE, în perioada cuprinsă între mai 1992 și martie 1993;

— anularea articolului 3 din decizie, în măsura în care îi aplică o amendă de 12,2 milioane euro;

— cu titlu subsidiar, reducerea, în mod substanțial, a cuantumului amenzii;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

28 SDK (T-245/01) solicită Tribunalului:

— anularea articolului 3 litera d) din decizie;

— cu titlu subsidiar, reducerea cuantumului amenzii la 2,95 milioane euro sau la orice sumă pe care Tribunalul o va considera rezonabilă;

— invitarea Comisiei, în temeiul articolului 65 litera (b) din Regulamentul de procedură, să prezinte toate documentele care demonstrează calculul amenzii aplicate;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

29 UCAR (T-246/01) solicită Tribunalului:

— dispunerea măsurilor de cercetare judecătorească care vor fi necesare;

— anularea articolului 3 din decizie, în măsura în care îi aplică o amendă sau, cu titlu subsidiar, reducerea cuantumului acesteia;

— anularea articolului 4 din decizie, în măsura în care se referă la aceasta sau, cu titlu subsidiar, modificarea condițiilor de plată aplicabile amenzii datorate conform dispozițiilor prevăzute în anexa 50 la cerere;

— anularea scrisorii din iulie sau, cu titlu subsidiar, modificarea condițiilor menționate în aceasta conform dispozițiilor prevăzute în anexa 50 la cerere;

— anularea scrisorii din august sau, cu titlu subsidiar, modificarea condițiilor menționate în aceasta conform dispozițiilor prevăzute de anexa 50 la cerere;

— dispunerea oricărei alte măsuri care s-ar putea dovedi a fi echitabilă;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

30 SEC (T-251/01) solicită Tribunalului:

— anularea articolului 3 din decizie, în măsura în care îi impune o amendă de 12,2 milioane euro;

— cu titlu subsidiar, reducerea, în mod substanțial, a cuantumului amenzii;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

31 C/G (T-252/01) solicită Tribunalului:

— anularea deciziei, în măsura în care îi impune o amendă;

— cu titlu subsidiar, reducerea cuantumului amenzii;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

32 În cauzele T-236/01, T-239/01, T-245/01, T-251/01 și T-252/01, Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii ca fiind nefondată;

— obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

33 În cauzele T-244/01 și T-246/01, Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii ca fiind nefondată;

— majorarea amenzii;

— obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

34 În majoritatea cauzelor, reclamantele nu urmăresc, în esență, decât obținerea unei anulări sau a unei reduceri a cuantumului amenzilor aplicate, invocând neluarea în considerare, de către Comisie, a amenzilor deja aplicate în alte țări și aplicarea eronată a orientărilor și a comunicării sale privind cooperarea, fără a contesta materialitatea faptelor constatate în

decizie. Cu toate acestea, anumite acțiuni urmăresc, în plus, anularea deciziei în întregime și sunt întemeiate pe motive referitoare la nelegalitatea deciziei în ansamblul său și/sau pe motive de erori săvârșite de Comisie în constatarea faptelor ilicite. În cele din urmă, în două dintre cauze, sunt contestate modalitățile de plată a amenzilor aplicate.

35 Astfel, trebuie examinate, în primul rând, concluziile având ca obiect anularea deciziei în ansamblul ei sau a anumitor constatări de fapt care figurează în aceasta din urmă. În continuare, vor fi examinate concluziile referitoare la anularea articolului 3 din decizie sau reducerea amenzilor stabilite în aplicarea orientărilor și a comunicării privind cooperarea. În final, vor fi examinate obiecțiunile referitoare la modalitățile de plată a amenzilor.

A – Cu privire la concluziile privind anularea deciziei în ansamblul ei sau a anumitor constatări de fapt

1. Cu privire la concluziile privind anularea deciziei în ansamblul ei

a) Cauza T-239/01

36 SGL este singura reclamantă care a solicitat în mod oficial, cu titlu principal, anularea deciziei în ansamblul său, în măsura în care se referă la aceasta. Motivele invocate în sprijinul acestor concluzii sunt întemeiate pe mai multe vicii de procedură.

Cu privire la pretinsul refuz al accesului complet la dosar

37 SGL a reproșat Comisiei că i-a refuzat accesul la documentele sale interne și că nu i-a furnizat nicio listă și niciun rezumat neconfidențial al documentelor menționate și nici al documentelor care conțin secrete de afaceri sau informații confidențiale. Ca urmare a acestei încălcări a dreptului său la apărare, nu ar fi putut avea o imagine de ansamblu a contactelor care au avut loc între Comisie și alte întreprinderi relevante în contextul cooperării lor. Prin urmare, decizia ar trebui să fie anulată.

38 În această privință, Tribunalul reamintește că, potrivit unei jurisprudențe constatăte, Comisia este obligată, pentru a permite întreprinderilor în cauză să se apere în mod eficient împotriva obiecțiunilor formulate împotriva lor în comunicarea privind obiecțiunile, să le pună în totalitate la dispoziție dosarul cauzei, cu excepția documentelor care conțin secrete de afaceri ale altor întreprinderi sau alte informații confidențiale și documentele interne ale Comisiei (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 20 martie 2002, LR AF 1998, cauza T-23/99, Rec., p. II-1705, punctul 170 și jurisprudența menționată).

39 În măsura în care SGL susține în fața Tribunalului că ar fi trebuit să i se comunice de către Comisie cel puțin o listă sau un rezumat neconfidențial al documentelor sale care conțin elemente secrete sau confidențiale, este necesar să se constate că, în cadrul procedurii administrative, reclamanta nu a formulat o cerere în acest sens. Astfel, scrisoarea sa din 9 martie 2000 și răspunsul său din 4 aprilie 2000 la comunicarea privind obiecțiunile se referă exclusiv la documentele interne ale Comisiei; în scrisoarea sa din 9 martie, SGL chiar a recunoscut că o listă a documentelor disponibile îi fusese furnizată de către Comisie. În aceste împrejurări, Comisia nu era obligată să pună la dispoziție, din proprie inițiativă, listele și rezumatele în cauză (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Tribunalului din 15 martie 2000,

Cimenteris CBR și alții/Comisia, cauzele conexate T-25/95, T-26/95, T-30/95 – T-32/95, T-34/95 – T-39/95, T-42/95 – T-46/95, T-48/95, T-50/95 – T-65/95, T-68/95 – T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 și T-104/95, Rec., p. II-491, denumită în continuare „Hotărârea Ciment”, punctul 383).

40 În ceea ce privește cererea de acces la documentele interne, pe care Comisia nu este obligată să le pună la dispoziție (Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 38 de mai sus, punctul 170), trebuie amintit faptul că această blocare a accesului este justificată de necesitatea de a asigura buna funcționare a Comisiei în ceea ce privește sancționarea încălcării normelor privind concurența din tratat; documentele interne nu puteau fi puse la dispoziție decât dacă împrejurările excepționale ale speței o impuneau, pe baza unor indicii serioase solide pe care partea interesată trebuia să le furnizeze, atât în fața instanței comunitare, cât și în cadrul procedurii administrative desfășurate de către Comisie (a se vedea Hotărârea Ciment, punctul 39 de mai sus, punctul 420 și jurisprudența menționată). Susținând, în general, că ar putea rezulta din documentele interne ale Comisiei faptul că aceasta a fost dezavantajată în raport cu alte întreprinderi în momentul aprecierii cooperării sale, SGL nu a furnizat indicii serioase care să precizeze împrejurările care impuneau accesul la documentele în cauză.

41 În plus, Comisia a subliniat, fără a fi contrazisă de SGL cu privire la acest punct, că documentele referitoare la cooperarea dintre întreprinderi nu au făcut parte din dosarul său intern, dar figurau în dosarul cauzei la care întreprinderile au avut acces. În cele din urmă, după cum reiese din mai multe obiecțiuni ridicate împotriva calculului amenzii sale (a se vedea punctul 384 și următoarele de mai jos) SGL a realizat, efectiv, o comparație a cooperării sale cu cea a celorlalți membri ai cartelului, ceea ce confirmă teza Comisiei.

42 În aceste condiții, nu i s-ar putea reproșa Comisiei că nu a dezvoltat SGL documentele sale interne și că s-a abținut de la a transmite acesteia o listă a rezumatelor neconfidențiale a documentelor menționate.

43 În consecință, motivul trebuie să fie respins.

Cu privire la caracterul pretins nedefinitiv al comunicării privind obiecțiunile

44 SGL susține că nu era definitivă comunicarea privind obiecțiunile din 24 ianuarie 2000. Într-adevăr, deși Comisia a constatat, prin scrisoarea din 4 mai 2000, că răspunsurile anumitor întreprinderi la această comunicare conțineau inadvertențe și contradicții, aceasta ar fi omis să o înlocuiască înainte de adoptarea deciziei. Prin urmare, SGL nu ar fi fost în măsură să își exercite dreptul de a fi audiată cu privire la rezultatul definitiv al anchetei.

45 În această privință, Tribunalul reamintește că nicio dispoziție nu interzice Comisiei să comunice părților interesate, după trimiterea comunicării privind obiecțiunile, documente noi în privința cărora consideră că îi susțin teza, cu condiția de a oferi întreprinderilor timpul a își prezenta punctul de vedere cu privire la acest subiect (a se vedea Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 38 de mai sus, punctul 190 și jurisprudența menționată).

46 În speță, Comisia recunoaște că unele răspunsuri la comunicarea privind obiecțiunile conțineau contradicții și incriminări care vizau alte întreprinderi. Din acest motiv, aceasta ar fi

oferit acces la o versiune neconfidențială a acestor răspunsuri și ar fi permis întreprinderilor să își prezinte observațiile în această privință în cursul audierii din 25 mai 2000. Cu toate acestea, Comisia nu ar fi tras nicio concluzie împotriva acestora.

47 Potrivit unei jurisprudențe constante, comunicarea privind obiecțiunile trebuie să permită părților interesate să ia cunoștință în mod efectiv de comportamentele care le sunt reproșate de către Comisie, această cerință fiind respectată în cazul în care decizia definitivă nu reține în sarcina persoanelor interesate încălcări diferite de cele menționate în comunicarea privind obiecțiunile și cuprinde doar fapte cu privire la care persoanele interesate au avut ocazia să își prezinte punctul de vedere (Hotărârea Tribunalului din 19 martie 2003, CMA CGM și alții/Comisia, cauza T-213/00, Rec., p. II-913, denumită în continuare „FETTCSA”, punctul 109). În speță, nimic nu împiedică SGL să compare comunicarea privind obiecțiunile cu textul deciziei pentru a verifica în ce măsură Comisia s-a întemeiat pe obiecțiuni noi, care nu au fost incluse în comunicarea privind obiecțiunile și asupra cărora SGL nu fusese în măsură să se pronunțe înainte de adoptarea deciziei. Cu toate acestea, SGL nu invocă o astfel de diferență între comunicarea privind obiecțiunile și decizie.

48 În orice caz, este suficient să se permită întreprinderilor de către Comisie să se pronunțe în mod specific asupra observațiilor făcute în ceea ce privește comunicarea privind obiecțiunile. În prezenta cauză, SGL nu reproșează Comisiei că a adus atingere dreptului său de a fi ascultată în special asupra acestui punct. SGL nu se plânge decât de caracterul pur oral al observațiilor admise de către Comisie, dar fără a demonstra însă că numai observațiile scrise i-ar fi permis să își apere în mod eficient punctul de vedere.

49 Prin urmare, acest motiv trebuie să fie respins.

Cu privire la raportul pretins ilegal al consilierului-auditor

50 Tribunalul constată că, la 28 mai 2001, consilierul-auditor a prezentat, în conformitate cu articolul 15 din Decizia 2001/462/CE, CECO a Comisiei din 23 mai 2001 privind mandatul consilierilor-auditori în anumite proceduri în domeniul concurenței (JO L 162, p. 21), un raport final formulat după cum urmează:

„Proiectul de decizie nu dă naștere la observații speciale cu privire la dreptul de a fi audiat. Întreprinderile în cauză nu au ridicat nicio problemă de procedură. Proiectul de decizie nu conține nicio obiecție cu privire la care întreprinderile în cauză să nu fi putut lua în prealabil poziție.”

51 În acest context, SGL susține că a fost constatat în mod eronat de către consilierul-auditor că nu a ridicat nicio problemă de procedură. Decizia în sine recunoaște faptul că SGL s-a plâns de accesul incomplet la dosar. Încălcând articolul 8 din Decizia 2001/462, consilierul-auditor nu s-a pronunțat asupra cererii de acces la dosar formulate de SGL în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile. Raportul său final ar fi conținut așadar erori care ar fi putut influența, în detrimentul SGL, rezultatul deliberărilor colegiului membrilor Comisiei. Consilierul-auditor nu ar mai fi fost sesizat cu privire la problematica răspunsurilor anumitor întreprinderi la comunicarea privind obiecțiunile, care conținea contradicții și incriminări cu privire la care SGL nu ar fi putut să se pronunțe oral în cursul audierii. Deși SGL denunțase această abordare, raportul consilierului-auditor nu evoca acest viciu de procedură.

52 Tribunalul amintește că, potrivit considerentelor (2), (3) și (8) ale Deciziei 2001/462, Comisia este solicitată să asigure că este garantat dreptul persoanelor interesate de o procedură în materie de concurență de a fi ascultate pe parcursul acestei proceduri; Comisia trebuie să încredințeze coordonarea procedurilor administrative în materie unei persoane independente, care are integritatea necesară de a contribui la obiectivitatea, transparența și eficiența acestor proceduri. În temeiul articolului 15 și al articolului 16 alineatul (1) din decizia menționată, consilierul-auditor elaborează un raport final privind respectarea dreptului de a fi ascultat, care evaluează, de asemenea, dacă proiectul de decizie se referă numai la obiecțiunile asupra cărora li s-a permis părților să își prezinte punctul de vedere și că aceste este anexat la proiectul de decizie înaintat Comisiei, astfel încât, atunci când ia o decizie, aceasta să fie pe deplin informată asupra „tuturor aspectelor relevante” privind desfășurarea procedurii și respectarea dreptului de a fi ascultat.

53 Astfel cum reiese din dispozițiile mai sus menționate, consilierul-auditor nu are sarcina de a reuni toate obiecțiile de ordin procedural care au fost invocate de părțile interesate în cursul procedurii administrative. Acesta nu este obligat să comunice colegiului membrilor Comisiei decât obiecțiile pertinente pentru aprecierea legalității derulării procedurii administrative. După cum s-a menționat mai sus, cele două motive ridicate de SGL în ceea ce privește accesul său la documentele interne ale Comisiei și problema răspunsurilor la comunicarea privind obiecțiunile nu sunt întemeiate. Prin urmare, în calitatea sa de consilier obiectiv și independent, consilierul-auditor nu era obligat să comunice colegiului membrilor Comisiei aceste două obiecții lipsite de relevanță.

54 Prin urmare, acest motiv nu mai poate fi acceptat.

55 Rezultă că niciunul din motivele prin care SGL susține că decizia este afectată de vicii de formă nu poate fi acceptat.

b) Cauza T-246/01

56 Fără a prezenta concluzii oficiale vizând anularea în întregime a deciziei, UCAR a susținut, în cererea sa, că decizia trebuie să fie „anulată în totalitate sau parțial”. Astfel, neexaminând rolul jucat de Mitsubishi și Union Carbide, întreprinderile-mamă între anii 1992 și 1995, în crearea cartelului și în cursul perioadei inițiale de funcționare, Comisia și-ar fi încălcat obligația de a efectua o anchetă imparțială și ar fi adus atingere dreptului său la apărare. În replica sa, UCAR a precizat, totuși, că urmarea nu obținerea anulării deciziei în întregime pentru încălcarea unei norme fundamentale de procedură, ci eliminarea sau reducerea cuantumului amenzii care i-a fost impusă prin articolul 3 din decizie. Potrivit UCAR, pasajul mai sus menționat al cererii sale a fost prezentat numai în acest ultim context.

57 Tribunalul concluzionează că acțiunea formulată de UCAR nu urmărește anularea deciziei în întregime. Obiecția întemeiată pe ignorarea de către Comisie a rolului jucat de Mitsubishi și Union Carbide în participarea UCAR la cartelușul incriminat nu va fi așadar examinată în cadrul motivelor formulate de UCAR împotriva calculului amenzii.

2. Cu privire la concluziile de anulare parțială a articolului 1 din decizie și la anumite constatări de fapt conținute de aceasta

a) Cu privire la motivul întemeiat, în cauza T-239/01, pe o constatare eronată cu privire la punerea în aplicare a unui sistem central de supraveghere

58 În cadrul setului de motive întemeiate pe calculul eronat al amenzii sale, SGL a reproșat Comisiei faptul că a fost discriminată în raport cu SDK prin reducerea amenzii aplicate acestei întreprinderi, pe motiv că a dezvăluit existența și funcționarea unui sistem central de supraveghere (Central Monitoring System, denumit în continuare „CMS”), pus în aplicare în cadrul înțelegerii. SGL susține că acest sistem nu a fost niciodată utilizat. SGL a informat Comisia cu privire la acest lucru în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile.

59 În această privință, Tribunalul constată că SGL susține, în cererea sa că s-a abținut în mod expres în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile să conteste faptele, astfel cum erau prezentate de Comisie. În acest răspuns, SGL a corectat, totuși, anumite constatări de fapt; în ceea ce privește CMS, aceasta a susținut că „sistemul central de supraveghere [...] nu a fost niciodată realizat”.

60 Tribunalul reamintește faptul că, în decizie, Comisia, în pofida răspunsului SGL asupra acestui punct, a considerat că încălcarea reținută consta, în special, în stabilirea unui mecanism de control și de punere în aplicare a acordurilor cartelului [considerentul (2)]. Aceasta a oferit detalii privind CMS [considerentele (72), (73), (91) și (92)], susținând că teza apărută de SGL a fost contrazisă de dovezile documentare și de declarațiile altor producători precum Tokai și UCAR. Memoriul în apărare al Comisiei se referă la aceste pasaje din decizie, în timp ce replica SGL se limitează doar la a susține faptul că CMS nu îl pusese în aplicare.

61 În împrejurările prezentei cauze, faptul că SGL s-a limitat la a repeta, în termeni generali, o simplă afirmație nesusținută referitoare la nerealizarea CMS nu este suficient pentru a afecta în mod valid constatările de fapt contrare conținute în decizie.

62 Motivul îndreptat împotriva constatărilor de fapt cu privire la aplicarea CMS trebuie așadar să fie respins.

b) Cu privire la motivul întemeiat, în cauza T-236/01, pe o constatare eronată a caracterului global al cartelului

63 În cadrul motivului întemeiat pe faptul că Comisia s-ar fi bazat în mod eronat pe cifra sa de afaceri la nivel mondial, Tokai susține că piața geografică a electrozilor de grafit nu are un caracter global. În orice caz, Comisia nu a analizat în mod corespunzător piața geografică relevantă. Astfel, în Decizia din 4 ianuarie 1991 (Mitsubishi/UCAR, IVM024), adoptată în conformitate cu regulamentul privind controlul concentrărilor întreprinderilor, Comisia a concluzionat că piața electrozilor de grafit era o piață de dimensiune comunitară.

64 În această privință, Tribunalul amintește declarația făcută de Tokai în cererea sa potrivit căreia acțiunea sa nu urmărește contestarea materialității faptelor menționate în decizie. Constatările de fapt potrivit cărora înțelegerea a cartelizat piața mondială a electrozilor de grafit figurează atât în decizie (a se vedea, de exemplu, punctele 14-18, 46, 47, 49, 51, 71, 72 și 73), cât și în comunicarea privind obiecțiunile (punctele 33, 34, 35, 37, 39, 59, 60 și 61).

Rezultă că însăși esența cartelului consta, potrivit constatărilor Comisiei, în structurarea sectorului de electrozi de grafit la nivel mondial potrivit unui sistem din trei „piloni”: SGL reprezentând Europa, UCAR reprezentând Statele Unite și SDK, Tokai, Nippon și SEC reprezentând Japonia [considerentul (47) din decizie]. În plus, între principiile directoare ale cartelului identificate de Comisie figura cel al „producătorului intern”, care trebuia să stabilească prețurile pe teritoriul său, în timp ce alți producători îl urmau (a se vedea punctele 12 și 13 de mai sus), precizându-se că producătorii „care nu erau interni” ar fi trebuit să se retragă de pe piețele „interne” ale celorlalți [considerentul (50) al deciziei]. În final, Comisia a prezentat exemplul întreprinderii americane C/G care, fără a dispune de vreun loc de producție din afara Statelor Unite ale Americii, a reușit să obțină o cotă de piață de aproximativ 7 % în Europa și să comercializeze printr-un terț producția sa în SEE [considerentele (16), (30) și (85) ale deciziei], ceea ce Comisia a considerat a fi un indicator al existenței unei piețe la scară mondială și ca demonstrând că până și un producător „care nu este intern” era capabil să perturbe funcționarea cartelului.

65 Prezentul motiv este în mod evident incompatibil cu recunoașterea, de către Tokai, a precizărilor de fapt care tocmai au fost expuse și cu faptul că Tokai nu le-a contestat în mod valabil nici în cursul procedurii administrative, nici în fața Tribunalului. Plasată din nou în contextul altor motive întemeiate pe calculul eronat al amenzilor, motivul vizează mai degrabă evaluarea, de către Comisie, a efectului real a comportamentului Tokai asupra concurenței în SEE. Într-adevăr, Tokai subliniază, în cadrul acestor motive, în special comportamentul său pasiv și absența unui interes economic de a vinde produsul în cauză pe piața europeană. Sfera de aplicare reală a motivului constă în a reproșa Comisiei ignorarea, în cadrul stabilirii cuantumului amenziilor aplicate Tokai, a rolului pasiv al acesteia din urmă.

66 Această concluzie nu este contrazisă de trimiterea făcută de Tokai la Decizia din 4 ianuarie 1991 (Mitsubishi/UCAR IVM024), în care Comisia a considerat, în ceea ce privește concentrările între întreprinderi, faptul că piața electrozilor de grafit avea o dimensiune comunitară. În această privință, este suficient să se remarce că această decizie a fost luată într-un context diferit de cazul din speță și că datează dintr-o perioadă anterioară atât anchetei Comisiei în prezenta cauză, cât și perioadei încălcării reținute în decizie. Tocmai depistarea, începând din 1997, a cartelului la care a participat Tokai, a permis Comisiei să constate că membrii cartelului împărțiseră piața electrozilor de grafit la nivel mondial. Referirea la decizia din 1991 este așadar inoperantă.

67 În consecință, motivul trebuie respins în măsura în care contestă constatările de fapt cu privire la caracterul global al pieței electrozilor de grafit.

c) Cu privire la motivul întemeiat, în cauza T-239/01, pe neluarea în considerare a duratei încălcării

68 În cadrul setului de motive întemeiate pe calculul eronat al amenziilor sale, SGL reproșează Comisiei, în primul rând, că a reținut, fără vreo probă, o durată prea lungă a participării sale la încălcare: Comisia ar fi constatat, în mod eronat, că SGL ar fi continuat încălcarea după verificările efectuate în iunie 1997, în perioada februarie–martie 1998. În consecință, stabilirea amenziilor sale ar fi fost eronată în măsura în care conține o majorare pentru această perioadă. În plus, ar fi fost eronat faptul că pretinsa continuare a încălcării ulterior verificărilor a fost considerată de către Comisie ca o circumstanță agravantă în dezavantajul SGL. În acest context, SGL susține că întâlnirile care au avut loc în cadrul înțelegerii în timpul perioadei în litigiu nu priveau piața europeană, ci doar piețele asiatice, fapt cu privire la care

informase deja Comisia în cursul procedurii administrative. Probele invocate de Comisie în sprijinul tezei sale nu ar fi fiabile.

69 SGL denunță. în al doilea rând, constatarea eronată de la considerentul (57) al deciziei, potrivit căreia grupul european al cartelului s-ar fi întâlnit din nou începând cu „1999”. Aceasta consideră că nu poate fi exclus faptul că această eroare ar fi avut repercusiuni negative pentru stabilirea cuantumului amenzii. Mai mult, la considerentul (124) al deciziei, Comisia afirmă că există indicii care permit să se concluzioneze că încălcarea nu a încetat în 2001. SGL cere Tribunalului să verifice, printr-o măsură de organizare a procedurii, dacă cifra eronată pe anul 1999 a fost transmisă colegiului membrilor Comisiei în vederea adoptării deciziei.

70 În ceea ce privește prima parte a motivului invocat de SGL, trebuie amintite cronologia și conținutul precis al observațiilor formulate de SGL ca răspuns la constatările Comisiei.

71 În primul rând, ca răspuns la o cerere de informații a Comisiei, SGL a declarat, prin memorandumul din 8 iunie 1999, că cei mai importanți producători de electrozi de grafit, între care SGL și UCAR, și-au coordonat comportamentele privind concurența din 1992 „până în 1998”.

În continuare, SGL a enumerat reuniunile care au avut loc în cadrul înțelegerii. În ceea ce privește reuniunile ulterioare lunii iunie 1997, SGL a menționat, de fiecare dată într-o singură frază, o reuniune din iulie 1997 în Malaezia, o reuniune din noiembrie 1997 în Hong Kong și o reuniune din februarie 1998 în Bangkok, susținând că aceste reuniuni au avut ca obiect teme specifice asiatice.

72 În al doilea rând, comunicarea privind obiecțiunile din 24 ianuarie 2000 a reținut faptul că încălcarea imputată SGL a continuat până în martie 1998, precizând, pe de o parte, că reuniunile din Hong Kong și Bangkok s-au referit la actualizarea tabelelor din CMS privind volumele de vânzări pentru toate regiunile și toate piețele și, pe de altă parte, că SGL și UCAR informaseră membrii japonezi ai înțelegerii asupra noilor prețuri practicate în Europa (punctele 78 și 79). În plus, potrivit comunicării privind obiecțiunile, au avut loc contacte bilaterale între SGL și UCAR cel puțin până în martie 1998 (punctul 80). Cele mai multe dintre aceste constatări s-au bazat pe o declarație a fostului director de vânzări pentru Europa al UCAR, domnul [...]. În cele din urmă, comunicarea privind obiecțiunile conține o listă voluminoasă de documente anexate folosite ca probe, între care și declarația domnului [...].

73 În al treilea rând, răspunsul SGL din 4 aprilie 2000 la comunicarea privind obiecțiunile, după ce a confirmat că faptele la originea obiecțiunilor nu erau în principiu („Grundsätzlich”) contestate, s-a limitat la a face trimitere la memorandumul din 8 iunie 1999, fără a reacționa la noile constatări și dovezi documentare cu privire la încălcările în litigiu, astfel cum erau menționate în comunicarea privind obiecțiunile. În special, SGL nu a contestat declarația domnului [...], cu toate că a avut acces la această declarație.

74 În fața Tribunalului, SGL nu a adăugat nimic semnificativ la argumentarea sa din etapa precontencioasă. Aceasta s-a limitat la a susține că valoarea declarației domnului [...] trebuia să fie în mod clar relativizată în raport cu împrejurările care au condus la elaborarea sa. Această observație viza faptul, raportat de Comisie, că UCAR, după ce l-a concediat pe domnul [...], a subordonat orice soluționare amiabilă a litigiului privind concedierea intentat de acesta din urmă condiției să fie de acord să coopereze cu Comisia în cadrul anchetei sale.

75 Cu toate acestea, textul declarației suplimentare (*supplemental statement*) a domnului [...], pe care Comisia s-a bazat în special, nu conține nimic care ar putea justifica suspiciunile ridicate de SGL: faptele pe care acesta le menționează sunt concrete și nu conțin contradicții, domnul [...] menționa numele mai multor reprezentanți ai altor membri ai cartelului, inclusiv domnul [...] de la SGL și domnul [...] de la UCAR, astfel încât veridicitatea declarațiilor sale ar fi putut să fie verificată prin audierea acestor persoane în calitate de martori. Cu toate acestea, SGL nu a solicitat citarea lor; aceasta nu s-a mai adresat Comisiei în cursul procedurii administrative, pentru a-i comunica contradecțiile, de exemplu, din partea fostului său director de vânzări, domnul [...]. În cele din urmă, rezultă din declarația domnului [...], care a fost, de asemenea, transmisă Comisiei la cererea UCAR, că declarațiile sale nu aveau ca obiect să exonereze UCAR în detrimentul altor membri ai cartelului, pentru a obține o soluționare favorabilă a litigiului său cu UCAR. Într-adevăr, domnul [...] indică faptul că acțiunile sale infracționale erau cunoscute de superiorii săi din cadrul întreprinderii și au fost aprobate de aceștia.

76 Rezultă că SGL nu a reușit să stabilească corespunzător cerințelor legale că sunt eronate constatările de fapt ale Comisiei privind participarea sa la infracțiunea care s-a petrecut în perioada iunie 1997 – martie 1998 [considerentele (91) –(93) ale deciziei]. Prin urmare, primul aspect al motivului trebuie să fie respins.

77 În ceea ce privește al doilea aspect, îndreptat împotriva considerentului (57) al deciziei, Comisia a admis că fraza inclusă în versiunea în limba germană notificată a deciziei, potrivit căreia reuniunile grupului european din cadrul înțelegerii au avut loc „începând din 1999”, constituie o eroare tipografică. Caracterul evident al acestei erori rezultă, pe de o parte, din comparația cu versiunea în limba engleză a deciziei, un alt text autentic (în afară de textul în limba germană), care menționează, în mod corect, „1992”. Pe de altă parte, versiunea în limba germană a considerentului (57) (cu data de eronată, 1999) este ea însăși incomprehensibilă: astfel, potrivit UCAR, reuniunile în cauză au încetat „după aproximativ un an” (adică în 2000, în cazul în care ne situăm în logica textului eronat), producătorii europeni estimând totuși, potrivit UCAR, că nu mai era necesar să se reunească în cursul anului „1993”. Această frază are în mod evident sens numai dacă anul de referință este 1992.

78 În cele din urmă și cel mai important, articolul 1, precum și considerentele (3), (114) și (155) ale deciziei desemnează în mod clar luna martie 1998 ca sfârșitul încălcării comise de SGL. Această constatare nu este contrazisă de considerentul (124) al deciziei, potrivit căruia încălcarea s-ar putea să nu fi încetat în 2001. Într-adevăr, acest pasaj, departe de a schimba constatările de fapt referitoare la durata încălcării, nu servește decât la a justifica articolul 2 din dispozitivul deciziei, care solicită – cu precauție – întreprinderilor în cauză să pună capăt de îndată încălcărilor menționate, în cazul în care nu au făcut deja acest lucru.

79 Dat fiind caracterul său manifest, eroarea tipografică nu putea aduce atingere intereselor SGL în ceea ce privește stabilirea amenzii: capitolul „Durata încălcării”, inclus în partea din decizie consacrată stabilirii amenzilor, indică lunile „februarie/martie 1998” ca sfârșitul încălcării săvârșite de SGL, UCAR, Tokai, Nippon și SEC [considerentul (155)].

80 În consecință, o astfel de eroare nu ar justifica anularea constatărilor de fapt referitoare la durata încălcării săvârșite de SGL. În aceste împrejurări, nu este necesar să înceteze măsura de organizare a procedurii propusă de SGL.

81 Motivul invocat de SGL trebuie așadar să fie respins în ceea ce privește cele două aspecte ale sale.

d) Cu privire la motivele întemeiate, în T-244/01, pe o încălcare a normelor fundamentale de procedură, din cauza lipsei de dovezi suficiente cu privire la participarea Nippon la încălcare în cursul perioadei mai 1992 – martie 1993, precum și a lipsei de motivare privind acest aspect

Argumentele părților

82 În sprijinul cererii sale de anulare parțială a articolului 1 din decizie, Nippon susține că sarcina probei îi revine Comisiei atunci când adoptă o decizie care acuză o societate de încălcarea dispozițiilor dreptului comunitar. În speță, constatarea din decizie, potrivit căreia Nippon a participat la încălcare în perioada mai 1992 – martie 1993 nu ar fi fost susținută de probe suficiente și concludente. Într-adevăr, în măsura în care Comisia susține că Nippon a participat la reuniunile desfășurate în această perioadă, afirmația sa nu fusese dovedită. Acuzația Comisiei era exclusiv întemeiată pe declarațiile făcute de unii concurenți ai Nippon (SDK, UCAR și SGL), cu unicul scop de a beneficia de aplicarea comunicării privind cooperarea. În aceste împrejurări, Comisia nu ar fi avut dreptul să acorde vreo valoare probatorie acestor declarații a căror credibilitate este limitată.

83 În ceea ce privește prima reuniune „a liderilor”, care a avut loc la Londra la 21 mai 1992, Nippon susține că observația din decizie, potrivit căreia Tokai reprezenta interesele reclamantei, nu este susținută de nici o dovadă. În hotărârea Ciment (punctul 39 de mai sus, punctele 2773–2782), Tribunalul a apreciat că, întrucât nu a reușit să demonstreze că o parte a dat instrucțiuni să fie reprezentată în cadrul unei reuniuni, Comisia nu era îndreptățită să concluzioneze că acea parte fusese efectiv prezentă sau reprezentată și că ar fi subscris la acordul încheiat în cursul acestei reuniuni. Potrivit reclamantei, un astfel de raționament se impune, de asemenea, în speță. În special, Comisia nu ar fi furnizat probe că reclamanta a dat efectiv instrucțiuni Tokai să o reprezinte la această reuniune.

84 În măsura în care Comisia invocă o declarație a SDK referitoare la o reuniune care a avut aparent loc în cadrul unor contacte preliminare înainte de reuniunea din 21 mai 1992, Nippon nu poate înțelege cum referirea la o reuniune care a avut loc înainte de crearea cartelului ar fi putut eventual dovedi afirmația sa. În ceea ce privește declarația făcută de SGL, aceasta era redactată în termeni generali, fără nicio nuanță și constituia o recunoaștere în general de către SGL a participării sale la încălcarea pretinsă produsă între 1992 și 1998. Această declarație nu putea fi interpretată ca menționând participarea Nippon la diferitele reuniuni care au avut loc în cursul perioadei în litigiu. Aceasta nici nu menționa că interesele reclamantei erau reprezentate de Tokai.

85 Nippon adăugă că declarațiile inexacte făcute de UCAR potrivit cărora au asistat la această reuniune „anumiți concurenți japonezi” și „mai mulți concurenți japonezi” nu poate servi ca temei pentru afirmația Comisiei potrivit căreia Nippon era cea care a fost reprezentată de o anumită societate care a asistat la reuniune.

86 În ceea ce privește reuniunile „de lucru” din 25 mai și 19 septembrie 1992, Nippon susține că afirmațiile Comisiei cu privire la prezența sa la aceste reuniuni sunt în întregime întemeiate pe declarații inexacte și incoerente, făcute de concurenții reclamantei. În decizie, Comisia nu furniza nicio probă de fapt sau cu înscrisuri în această privință.

87 În ceea ce privește în special reuniunea ținută la Zurich la 25 mai 1992, pretinsa prezență a Nippon se întemeie pe declarația unică a SDK care susține că „reprezentanții Nippon” au asistat la reuniune, fără a indica faptul că a reprezentat-o, de fapt, cu această ocazie. În schimb, în declarațiile sale referitoare la alte întreprinderi, SDK furnizase aceste informații în detaliu. În ceea ce privește declarația UCAR, ea nu menționa deloc reuniunea de la Zurich. Declarația SGL nu menționa prezența Nippon la această reuniune.

88 În ceea ce privește reuniunea ținută la Lugano la 19 septembrie 1992, presupusa prezență a Nippon era, din nou, întemeiată în întregime pe o singură declarație, formulată de SGL. Această declarație era în contradicție cu cele ale SDK și UCAR, care nu menționează reuniunea de la Lugano.

89 În măsura în care decizia pretinde că notele cheltuielilor de deplasare, furnizate de Nippon, stabilesc prezența sa la reuniunile în cauză (punctul 48), aceasta din urmă amintind faptul că a furnizat Comisiei aceste note ca urmare a unei cereri oficiale de lămuriri în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17. Cu toate acestea, Comisia nu dispunea de autoritatea de a colecta informații din afara teritoriului Comunității. Prin urmare, aceste informații ar fi fost colectate în mod ilegal și nu puteau servi ca temei pentru a stabili participarea Nippon la presupusa încălcare. În orice caz, cererea adresată Nippon în speță nu răspundea cerințelor prevăzute de Regulamentul nr. 17, prin faptul că nu fuseseră menționate de Comisie sancțiunile prevăzute la articolul 15 alineatul (1) litera b), după cum prevede articolul 11 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17. În cele din urmă, notele cheltuielilor de deplasare în cauză nu demonstau participarea Nippon la reuniunile ținute în perioada mai 1992 – martie 1993.

90 Nippon afirmă că nu a admis niciodată, în corespondența cu Comisia, prezența sa la una sau la alta din reuniunile organizate în perioada mai 1992–martie 1993. În această privință, Nippon subliniază că scrisorile sale din 30 martie și 17 mai 2000, redactate ca răspuns la comunicarea privind obiecțiunile, ar trebui să fie citite în contextul scrisorii sale din 18 decembrie 1998.

91 Prin această ultimă scrisoare, Nippon ar fi răspuns unei cereri formulate de Comisie pentru a stabili dacă aceasta a participat la reuniunile organizate de cartel. Răspunsul ar fi fost clar și detaliat în ceea ce privește fiecare din perioadele indicate de Comisie. Nippon nu a menționat nici măcar o reuniune în perioada mai 1992 – martie 1993, deși Comisia a anchetat în mod expres această perioadă.

92 Nippon admite că a recunoscut, în scrisoarea din 30 martie 2000, că administratorii sau directorii săi au participat „de mai multe ori” la reuniuni internaționale între concurenți și a declarat că nu va discuta despre participarea sa la reuniuni. Totuși, această declarație cu caracter general nu ar putea fi interpretată ca o recunoaștere implicând participarea Nippon la toate reuniunile, în special la cele care au avut loc exact în perioada cuprinsă între mai 1992 și martie 1993.

93 În scrisoarea ulterioară din 17 mai 2000, Nippon ar fi clarificat faptul că nu contesta „în esență” faptele raportate în comunicarea privind obiecțiunile. Această scrisoare nu implica faptul că Nippon ar fi participat la toate reuniunile. Dimpotrivă, aceasta reamintea în mod expres în scrisoarea din 18 decembrie 1998 și repeta prin urmare că Nippon nu era implicată decât într-un anumit număr de reuniuni.

94 Nippon adăuga că decizia nu este motivată în mod adecvat în ceea ce privește acest punct. Într-adevăr, chiar presupunând că participarea sa în această perioadă ar fi fost stabilită, Comisia s-ar fi abținut să furnizeze un motiv pentru care s-ar fi justificat o creștere a cuantumului de bază al amenzii, având în vedere faptul că amenda impusă reclamantei făcuse de asemenea obiectul unei majorări, din cauza presupusei continuări a încălcării după ancheta Comisiei. Decizia nu reușea să explice această dublă majorare.

95 Cu privire la concluziile Comisiei având ca scop majorarea de către Tribunal a cuantumului amenzii aplicate reclamantei, aceasta din urmă consideră că este vorba despre o cerere necorespunzătoare și neîntemeiată.

96 Comisia subliniază că, în niciun moment înainte de depunerea cererii sale în fața Tribunalului, Nippon nu ar fi contestat participarea sa la reuniunile organizate în perioada mai 1992 – martie 1993. În schimb, aceasta ar fi invocat absența unei contestări a faptelor pe care și-a întemeiat Comisia afirmațiile, pentru a obține reducere a amenzilor în temeiul comunicării privind cooperarea. În orice caz, participarea Nippon la reuniunile în cauză ar fi fost dovedită de declarațiile SDK și SGL.

97 Comisia admite că nu deține note privind cheltuielile de deplasare ale Nippon care să acopere perioada în litigiu. Totuși, având în vedere probele menționate mai sus, nu ar fi fost necesar să recurgă la aceste note.

98 În final, Comisia solicită Tribunalului să majoreze, în aplicarea puterii sale de jurisdicție deplină, amenda aplicată Nippon. Într-adevăr, contrar răspunsului său la comunicarea privind obiecțiunile, Nippon contesta acum concluziile referitoare la durata participării sale. Potrivit Comisiei, majorarea amenzii trebuia să fie cel puțin egală cu 10 % din reducerea acordată Nippon în temeiul comunicării privind cooperarea.

Aprecierea Tribunalului

99 Trebuie amintit, cu titlu introductiv, că în decizie [considerentul (113)], Comisia și-a limitat aprecierea referitoare la normele privind concurența, precum și perioada luată în considerare pentru calculul amenzilor, la perioada începând din mai 1992, data primei reuniuni a „liderilor” de la Londra, în cursul căreia au fost adoptate principiile de bază care ar trebui să guverneze cartelizarea pieței. Potrivit Comisiei, faptul că Nippon nu a participat la această reuniune este lipsit de importanță, dat fiind că fost reprezentată de Tokai și că a fost prezentă ea însăși la prima reuniune „de lucru” care a avut loc doar cu patru zile mai târziu.

100 Pentru a aprecia aplicabilitatea prezentului motiv în lumina acestei constatări, trebuie amintită, din nou, cronologia diferitelor etape ale procedurii administrative și trebuie analizat pe de o parte, conținutul documentelor prezentate de Comisie și, pe de altă parte, al declarațiilor făcute de Nippon.

101 În această privință, trebuie amintit, mai întâi că, drept răspuns la o cerere de lămuriri din partea Comisiei, Nippon, prin scrisoarea din 18 decembrie 1998, a furnizat informații privind călătoriile directorului general, domnul [. ..] și ale unora dintre directorii săi. Este adevărat că această scrisoare nu menționează nici o deplasare în timpul perioadei în litigiu.

102 În al doilea rând, comunicarea privind obiecțiunile din 24 ianuarie 2000 precizează, la punctele 36, 37, 39, 40 și 101, referindu-se la declarațiile SGL, SDK și UCAR:

– că participantele la prima reuniune a „liderilor” din 21 mai 1992 la Londra erau SGL, UCAR, Mitsubishi, SDK și Tokai, „aceasta din urmă reprezenta deopotrivă interesele Nippon și ale SEC” și că regulile de bază ale cartelului au fost stabilite în cursul acestei reuniuni;

– că această reuniune a fost aproape imediat urmată de o reuniune „de lucru” la Zürich, la 25 mai 1992, la care au participat reprezentanți ai tuturor întreprinderilor destinate ale comunicării privind obiecțiunile, inclusiv Nippon și în cursul căreia piața mondială a electrozilor de grafit a fost examinată regiune cu regiune (Orientul Îndepărtat, Orientul Mijlociu și Africa, Europa de Vest, Europa de Est, America Latină și America de Nord) și au fost alocate cotele de piață;

– că Nippon și SEC nu puteau invoca faptul că au absentat la reuniunea din 21 mai 1992, dat fiind că au fost amândouă reprezentate de Tokai și că participat ele însele la prima reuniune „de lucru” care a avut loc patru zile mai târziu;

– că o a doua reuniune „de lucru” a avut loc la Lugano, la 19 octombrie 1992, „în prezența producătorilor japonezi”, în cursul căreia, pe de o parte, au fost comunicate acestor producători prețurile minime pentru piața europeană și, pe de altă parte, au fost stabilite volumele și cotele pentru fiecare regiune.

103 În al treilea rând, răspunsul Nippon la comunicarea privind obiecțiunile a fost redactat la 30 martie 2000, fără ca Nippon să fi consultat dosarul cauzei al Comisiei, deși aceasta din urmă, între 14 și 23 februarie 2000, îi oferise accesul la acest dosar [considerentul (38) al deciziei]; Nippon nu a mai participat la ședința organizată la 25 mai 2000 de către Comisie [considerentul (40) al deciziei]. În acest răspuns, Nippon admite că reprezentanții săi au participat „de mai multe ori” la reuniunile internaționale între concurenți și declară că „în ceea ce privește faza inițială [a cartelului]”, nu a participat de fiecare dată, chiar dacă fusese invitată să o facă. În continuare, aceasta subliniază, „în ceea ce privește comunicarea privind obiecțiunile”, că „nu contestă, în planul faptelor, participarea sa la reuniuni” și că oferă Comisiei cooperarea sa în cea mai mare măsură posibilă.

104 În al patrulea rând, scrisoarea ulterioară din 17 mai 2000, prin care Nippon cerea aplicarea comunicării privind cooperarea, reamintește, făcând referire la punctul 6 al răspunsului din 30 martie 2000, că Nippon „nu contestă, în esență, materialitatea faptelor constatate în comunicarea privind obiecțiunile”. Ca exemplu al cooperării depline cu Comisia, Nippon citează, în special, scrisoarea din 18 decembrie 1998, amintind că în aceasta erau incluse toate reuniunile la care au participat reprezentanții săi. În final, aceasta indică în mod explicit că încălcarea a încetat după luna februarie 1998.

105 Probele cu înscrisuri tocmai prezentate nu sunt de natură să sprijine teza apărută de Nippon. Astfel, deși este adevărat că Nippon nu a afirmat, din proprie inițiativă (scrisoarea din 18 decembrie 1998), că a participat la reuniuni în timpul perioadei în cauză, comunicarea ulterioară privind obiecțiunile a inclus indicații extrem de clare privind participarea, respectiv reprezentarea sa, de către Tokai, în cursul acestor reuniuni precizând, de altfel, că au fost discutate cu aceste ocazii aspecte cruciale pentru buna funcționare a cartelului. Aceste indicații erau întemeiate pe declarațiile unor întreprinderi altele decât Nippon. Aceasta din urmă trebuie să fi concluzionat în mod rezonabil, la lectura comunicării privind obiecțiunile, că acestor declarații Comisia le acorda mai multă importanță și credibilitate decât scrisorii Nippon din 18 decembrie 1998.

106 În aceste împrejurări, dacă Nippon nu accepta nici afirmațiile referitoare la participarea sau reprezentarea sa la reuniunile organizate în perioada în cauză, astfel cum figurau în comunicarea privind obiecțiunile, nici semnificația și valoarea probatorie a declarațiilor SGL, SDK și UCAR pe baza cărora Comisia își întemeia afirmațiile, acesta ar fi trebuit să le conteste în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile. Doar o astfel de contestație concretă, prezentată în acest stadiu al procedurii administrative ar fi dat Comisiei posibilitatea de a aprofunda ancheta și să încerce să aducă probe suplimentare.

107 Scrisorile Nippon din 30 martie și din 17 mai 2000 nu conțin nicio contestație bazată pe afirmațiile și declarațiile menționate mai sus. Dimpotrivă, în speranța de a obține o reducere a amenzii, Nippon subliniază dorința sa de a coopera și declară că nu contestă materialitatea faptelor constatate în comunicarea privind obiecțiunile. Singura observație concretă privind durata încălcării se referă la faza finală și anume încetarea oricărei activități nelegale după februarie 1998. Repusă în acest context, lipsa unei contestații privind primele zece luni ale încălcării – combinată cu lipsa consultării de către Nippon a dosarului cauzei al Comisiei și cu lipsa ei la audierea organizată de Comisie – putea fi interpretată în mod rezonabil de aceasta din urmă în sensul că Nippon, în cadrul cooperării oferite Comisiei, intenționa să faciliteze sarcina acesteia, care consta în a stabili durata încălcării, acceptând concluziile referitoare la începutul acesteia și neexprimându-se cu precizie decât cu privire la încetarea încălcării.

108 Referitor la întrebarea dacă Nippon poate să revină asupra acestei cooperări și să invoce, în fața Tribunalului, că nu a participat la încălcare în perioada mai 1992 – martie 1993, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței Curții, în lipsa unei recunoașteri exprese din partea întreprinderii în cauză, Comisia trebuie să stabilească faptele, societatea este liberă să dezvolte, în contextul procedurii precontencioase, toate mijloacele de apărare care i-ar părea utile (Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, SCA Holding/Comisia, cauza C-297/98 P, Rec., p. I-10101, punctul 37). Este permis să se concluzioneze, *a contrario*, că nu acesta ar fi cazul în prezența unei recunoașteri exprese, clare și precise a faptelor de către societatea în cauză: în cazul în care aceasta a recunoscut în mod explicit, în cadrul procedurii administrative, materialitatea faptelor reproșate de Comisie în comunicarea privind obiecțiunile, aceste fapte trebuie să fie apoi considerate ca fiind stabilite, societatea nemaifiind, în principiu, în măsură să le mai conteste în procedura contencioasă în fața Tribunalului.

109 În această cauză, totuși, participarea Nippon la cartelul incriminat, între mai 1992 și martie 1993, a fost dedusă de Comisie nu dintr-o declarație clară și precisă a Nippon, concentrată în mod expres pe această perioadă, ci a unui pachet de elemente cum ar fi comportamentul său obiectiv vizavi de Comisie în cadrul procedurii administrative și declarațiile sale de necontestare destul de generale. În aceste împrejurări, Nippon nu ar putea

fi împiedicată să invoce în fața Tribunalului decât că acest set de elemente a fost în mod eronat interpretat ca dovedind participarea sa în cursul perioadei menționate mai sus.

110 Totuși, această contestație tardivă nu poate avea succes pe fond. Într-adevăr, după cum s-a constatat mai sus, Comisia avea dreptul să considere că Nippon, confruntată cu elementele de probă prezentate în comunicarea privind obiecțiunile, nu a contestat participarea sa la cartel în timpul perioadei respective. Prin urmare, Comisia se putea limita, în fața Tribunalului, la a reaminti, pe de o parte, comportamentul Nippon în cursul procedurii administrative și, pe de altă parte, la elementele de probă menționate constând, în special, în declarațiile de SGL, SDK și UCAR. Aceste declarații – care, ca răspuns la o întrebare scrisă a Tribunalului, au fost prezentate de Comisie într-o versiune sintetizată – permite să se stabilească, în mod corespunzător, participarea Nippon la cartel în cursul perioadei în cauză.

111 Comisia era așadar scutită să aducă o nouă administrare a dovezilor în fața Tribunalului sau să se pronunțe cu privire la argumentele avansate prima dată de Nippon în fața Tribunalului, pentru a submina probe menționate mai sus. În special, argumentul Nippon referitor la notele cheltuielilor de deplasare ar putea fi considerat irelevant. Sarcina Comisiei constând în a stabili faptele ilegale, care a fost facilitată în cursul procedurii administrative de comportamentul și declarațiile Nippon, nu a fost pusă așadar în dificultate, în mod obiectiv, de contestația depusă ulterior de Nippon în fața Tribunalului.

112 Cu toate acestea, nu ar putea fi neglijat că, în pofida oricărei înțelegeri pe care ar fi putut să se bazeze în mod rezonabil pe cooperarea obiectivă a Nippon în cursul procedurii administrative, Comisia a fost obligată să elaboreze și să prezinte o apărare în fața Tribunalului concentrată pe contestarea faptelor ilegale, pe care le considerase în mod corect că Nippon nu le va mai aduce în discuție. În aceste condiții, Tribunalul consideră că trebuie să-și exercite puterea de jurisdicție deplină care îi este conferită în temeiul articolului 17 din Regulamentul nr. 17 majorând amenda aplicată Nippon cu 2 puncte procentuale (a se vedea punctul 457 de mai jos).

113 Această concluzie nu intră în conflict cu Hotărârea Tribunalului din 28 februarie 2002, Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia (cauza T-354/94, Rec., p. II-843, punctul 85). În această hotărâre, Tribunalul a hotărât, cu privire la o trimitere a Curții în urma recursului, că riscul ca o societate care a beneficiat de o reducere a amenzii, în schimbul cooperării sale, să formuleze ulterior o acțiune în anulare împotriva deciziei care o sancționa pentru încălcarea normelor privind concurența și pentru a obține câștig de cauză în fața Tribunalului sau a Curții, reprezintă o consecință normală a exercitării căilor de atac prevăzute prin tratat; prin urmare, simplul fapt că această societate ar fi obținut pe cale judecătorească câștig de cauză nu ar justifica o nouă evaluare a dimensiunii reducerii care i-a fost acordată. Trebuie subliniat în această privință că Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia (cauza T-354/94, Rec., p. II-2111), care a făcut obiectul recursului, nu se pronunțase asupra caracterului adecvat sau nu al reducerii amenzii acordate pentru cooperarea oferită de societatea respectivă și, în plus, că Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia (cauza C-286/98 P, Rec., p. I-9925), care a anulat parțial această hotărâre, nu a mai abordat problema respectivei reduceri a amenzii. Având în vedere această situație procedurală specială, faptul că Tribunalul a refuzat, în Hotărârea din 28 februarie 2002, menționată mai sus, să procedeze la „o nouă evaluare a dimensiunii reducerii [...] acordate” nu ar trebui să fie interpretat în sensul că Tribunalul nu putea, în niciun caz, în exercitarea competenței sale de jurisprudență deplină, să majoreze cuantumul amenzii aplicate unei întreprinderi care, după ce a beneficiat de o reducere a amenzii pentru că nu a contestat

materialitatea faptelor reținute de Comisie în cursul procedurii administrative, pune la îndoială veridicitatea aceluiași fapte pentru prima dată în fața Tribunalului.

114 În măsura în care Nippon susține în continuare că se menționează în mod eronat la considerentul (48) al deciziei că notele cheltuielilor de deplasare stabilesc prezența sa la reuniunile „liderilor” și la cele „de lucru”, este suficient să se reamintească textul considerentului menționat, potrivit căruia participarea la reuniunile respective a reprezentanților Tokai, Nippon și SEC este „fie recunoscută de acestea din urmă, fie atestată de notele cheltuielilor”. Având în vedere faptul că Nippon a recunoscut în mod obiectiv că a participat la cartel pe întreaga sa durată, acest pasaj nu poate fi interpretat în sensul că a fost dorința Comisiei să bazeze doar participarea Nippon la încălcare, în special în perioada mai 1992 – martie 1993, exclusiv pe notele cheltuielilor de călătorie ale acesteia din urmă.

115 În cele din urmă, obiecția întemeiată pe lipsa de motivare nu este îndreptată nici împotriva deciziei în întregime, nici împotriva constatării de fapt referitoare la perioada de participare menționată mai sus. Aceasta vizează doar majorarea cu 55 % a cuantumului de bază al amenzii aplicate Nippon. Prin urmare, presupunând chiar că plângerea ar fi întemeiată, ar conduce nu la anularea întregii decizii sau a constatării de fapt respective, ci doar la modificarea sa, în măsura în care prevede o majorare de 55 %.

116 Din cele prezentate anterior rezultă că motivele întemeiate pe o încălcare normelor fundamentale de procedură, ca urmare a lipsei unor probe suficiente cu privire la participarea Nippon la încălcare în perioada mai 1992 – martie 1993 și a unei lipse a motivării trebuie să fie respinse.

117 Examinarea primului grup de motive a relevat că nici un element invocat de reclamante nu justifică anularea întregii decizii, nici constatările de fapt conținute în aceasta din urmă. În consecință, cererile de anulare totală a deciziei sau de anulare parțială a articolului 1 trebuie să fie toate respinse.

118 Examinarea ulterioară a concluziilor și a motivelor îndreptate împotriva stabilirii amenzilor va lua așadar în considerare constatările de fapt menționate.

B – Cu privire la cererile de anulare a articolului 3 din decizie sau de reducere a amenzilor

1. Cu privire la motivele întemeiate pe o încălcare a principiului necumulării sancțiunilor și al obligației Comisiei de a lua în considerare sancțiunile aplicate anterior, precum și cu privire la lipsa motivării în această privință

a) Argumentele părților

119 Toate reclamantele, cu excepția C/G, susțin că, prin refuzul de a deduce amenzile stabilite prin decizie, cuantumul amenzilor deja aplicate în Statele Unite și în Canada, precum și cel al daunelor-interese cu caracter punitiv deja plătite în aceste țări, Comisia a încălcat norma care interzice cumulul de sancțiuni pentru aceeași încălcare. Această normă se întemeiază pe principiile echității și proporționalității ancorate în dreptul constituțional al Comunității; ea ar fi fost confirmată prin articolul 50 din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, proclamată la 7 decembrie 2000 la Nisa (JO 2000, C 364, p. 1) și prin articolele 54–58 din

Convenția de punere în aplicare a acordului Schengen din 14 iunie 1985 între guvernele statelor din Uniunea Economică Benelux, Republicii Federale Germania și Republicii Franceze privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele comune (JO 2000, L 239, p. 19, Ed. specială 19/Vol. 1, p. 183), semnată la 19 iunie 1990 la Schengen (Luxemburg). Principiul *non bis in idem* ar fi fost de asemenea consacrat prin articolul 4 din Protocolul nr. 7 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO), semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, astfel cum a fost interpretată, în special, prin Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 29 mai 2001, Fischer împotriva Austriei.

120 După cum rezulta din Hotărârea Curții din 14 decembrie 1972, Boehringer/Comisia (cauza 7/72, Rec., p. 1281), Comisia era obligată să impute o sancțiune aplicată de autoritățile unui țări terțe dacă faptele reținute împotriva întreprinderii de Comisie, pe de o parte și de aceste autorități, pe de altă parte, sunt identice. Acesta era tocmai cazul din speță, întrucât, spre deosebire de cauza care a dus la pronunțarea hotărârii din 14 decembrie 1972, cartelul sancționat de autoritățile americane și de cele canadiene era același ca obiect, locație și durată cu cel sancționat de Comisie.

121 În plus, în absența luării în considerare a principiului imputării nu ține cont de Hotărârea Curții din 13 februarie 1969, Walt Wilhelm și alții (cauza 14/68, Rec., p. 1, punctul 11), precum și de Hotărârea Tribunalului din 6 aprilie 1995, Sotralentz/Comisia (cauza T-149/89, Rec., p. II-1127, punctul 29) și de Hotărârea Tribunalului din 20 aprilie 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia (cauzele conexate T-305/94 – T-307/94, T-313/94 – T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 T și T-335/94, Rec., p. II-931, punctul 96), potrivit cărora exigența generală de echitate implică faptul că, în stabilirea cuantumului amenzii, Comisia ar fi obligată să ia în considerare sancțiuni care au fost deja aplicate aceleiași întreprinderi pentru aceeași faptă.

122 În acest context, SGL contestă aprecierea cuprinsă în decizie, potrivit căreia amenzile aplicate în Statele Unite ale Americii și Canada luau în considerare numai efectele anticoncurențiale ale cartelului în cadrul acestor instanțe [considerentele (179) și (180) din decizie]. Pentru a stabili că aceleași fapte au fost sancționate în Statele Unite ale Americii și în Europa, SGL face trimitere la constatările făcute în decizie. Astfel, considerentele (14), (17), (18), (71)–(73), 106 și 149 din aceasta urmă arată că, în general, Comisia a acceptat faptul că infracțiunile constau în acorduri la nivel mondial, bazate pe un proiect de ansamblu, la care participau întreprinderile în cauză. Comisia nu ar fi afirmat că faptele pentru care ea a aplicat amenzi constituiau evenimente separabile de faptele deja sancționate în Statele Unite ale Americii. În ceea ce privește obiecția materială la care face referire sancțiunea aplicată reclamantei în Statele Unite, se putea citi în tranzacție (*plea agreement*), confirmată în instanță, că înțelegerile privind prețurile și cotele în cauză au avut loc „în Statele Unite ale Americii și în alte părți” între 1992 și iunie 1997.

SGL 123 adaugă că sancțiunea penală care i-a fost aplicată în Statele Unite ale Americii în valoare de 135 milioane USD depășește deja limita maximă a sancțiunilor (10 % din cifra de afaceri la nivel mondial) prevăzută la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17. Prin urmare, Comisia ar fi fost împiedicată să-i impună o sancțiune suplimentară de 80,2 milioane euro.

124 SGL subliniază, în plus, că, întrucât nu a procedat la o imputare a sancțiunilor deja aplicate în alte țări, Comisia nu a luat în considerare anunțul fostului director general al Direcției Generale pentru Concurență, domnul Alexander Schaub, care, în cursul unei

întrevederi din 1 decembrie 1998, promisese că, pentru calcularea amenzii, Comisia va lua în considerare sancțiunile aplicate în Statele Unite ale Americii.

125 Reclamantele susțin că, mai mult, Comisia ar fi încălcat principiul interzicerii cumulului de sancțiuni ținând cont de cifra lor de afaceri la nivel mondial, care include cifra de afaceri realizată în Statele Unite ale Americii și Canada. Într-adevăr, această cifră de afaceri ar fi fost deja luată în considerare de autoritățile americane și de cele canadiene pentru a le stabili amenzile. Pentru a evita o dublă sancțiune, Comisia ar fi trebuit, potrivit reclamantelor, să nu țină cont decât de partea din cifra de afaceri provenită din vânzările de electrozi de grafit în Europa.

126 Acestea adaugă că nu ar fi fost luat în considerare de către Comisie efectul descurajator al amenzilor deja aplicate. De fapt, aceasta ar fi omis să ia în considerare, pentru stabilirea amenzilor, faptul că reclamantele au fost deja obligate, în țări terțe, la amenzi și daune-interese într-o sumă suficientă pentru a le descuraja să comită orice nouă încălcare a dreptului concurenței. Prin urmare, reclamantele ar fi fost suficient sancționate.

127 În sfârșit, Tokai și Nippon reproșează Comisiei faptul că nu a prevăzut în decizie o motivație suficientă cu privire la acest punct. Pe de o parte, nu ar fi răspuns argumentului Tokai referitor la principiul *non bis in idem* prezentat în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile, acest argument subliniind necesitatea unei „localizări teritoriale” adecvate pentru calculul amenzii. Pe de altă parte, potrivit Nippon, obligația motivării ar fi avut o importanță deosebită în acest caz, întrucât Comisia a aplicat amenzi calculate în funcție de cifra de afaceri la nivel mondial, această metodă constituind o nouă etapă în practica decizională a Comisiei.

128 Comisia afirmă, în esență, că amenzile aplicate de autoritățile din țări terțe sancționează încălcările dreptului lor intern privind concurența și că nu au competența de a sancționa încălcările dreptului comunitar privind concurența. Circumstanța potrivit căreia diferite autorități au examinat aceleași fapte ar fi lipsită de relevanță, același fapt putând constitui o încălcare în raport cu mai multe sisteme juridice.

129 În ceea ce privește caracterul descurajator al amenzilor, Comisia reamintește faptul că principalul criteriu de calculare a unei amenzi îl reprezintă gravitatea încălcării. Nimic nu ar permite să se concluzioneze că amenzile ar fi trebuit reduse întrucât reclamantele ar fi fost deja suficient descurajate de sancțiunile aplicate de alte instanțe. Reclamantele ar fi fost sancționate pentru că nu au respectat normele de concurență comunitare prin comiterea unei încălcări în Europa. Aceste norme de concurență ar fi trebuit luate în serios ca și cele din alte instanțe pentru a obține efectul descurajator dorit.

b) Aprecierea Tribunalului

130 Din jurisprudență reiese că principiul *non bis in idem*, consacrat de asemenea prin articolul 4 din Protocolul nr. 7 la CEDO, constituie un principiu general al dreptului comunitar căruia instanța îi asigură respectarea (Hotărârea Curții din 5 mai 1966, Gutmann/Comisia CEEA, cauzele conexate 18/65 și 35/65, Rec., p. 149, p. 172 și Hotărârea din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, cauzele conexate C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P și C-254/99 P,

Rec., p. I—8375, denumită în continuare „Hotărârea LVM”, punctul 59, precum și Hotărârea Boehringer/Comisia, punctul 120 de mai sus, punctul 3).

131 În domeniul dreptului comunitar privind concurența, acest principiu interzice ca o societate să fie sancționată sau urmărită din nou de Comisie ca urmare a unui comportament anticoncurențial pentru care a fost deja sancționată sau pentru care nu a fost declarată responsabilă printr-o decizie anterioară a Comisiei, care nu poate face obiectul unei căi de atac.

132 Jurisprudența a admis totuși posibilitatea unui cumul al sancțiunilor, una comunitară, alta națională, ca urmare a existenței a două proceduri paralele, care urmăresc scopuri diferite, a căror admisibilitate rezultă dintr-un anumit sistem de distribuție a competențelor între Comunitate și statele membre în materie de carteli. Totuși, o exigență generală de echitate implică faptul că, în stabilirea cuantumului amenzi, Comisia este obligată să țină cont de orice sancțiuni care au fost deja aplicate aceleiași întreprinderi pentru aceeași faptă, atunci când este vorba de sancțiuni aplicate pentru încălcări ale dispozițiilor privind înțelegerile ale unui stat membru și, prin urmare, comise pe teritoriul Comunității (Hotărârea Walt Wilhelm și alții, punctul 121 de mai sus, punctul 11 și Hotărârea Boehringer/Comisia, punctul 120 de mai sus, punctul 3; Hotărârea Tribunalului din 6 aprilie 1995 Tréfileurope/Comisia, cauza T—141/89, Rec., p. II—791, punctul 191 și Hotărârea Sotralentz/Comisia, punctul 121 de mai sus, punctul 29).

133 În măsura în care reclamantele pretind că, fiindu-le aplicată o amendă pentru participarea la un cartel, deja sancționată de autoritățile americane și canadiene, Comisia a încălcat principiul *non bis in idem*, potrivit căruia nu poate fi aplicată o a doua sancțiune aceleiași persoane pentru aceeași încălcare, trebuie amintit că instanța comunitară a recunoscut că o societate poate face în mod valabil obiectul a două proceduri paralele pentru aceeași încălcare și prin urmare obiectul unei duble sancțiuni, una din partea autorității competente din statul membru în cauză, a doua din partea Comunității. Această posibilitate a unui cumul de sancțiuni este justificată prin faptul că procedurile respective urmăresc scopuri diferite (Hotărârea Walt Wilhelm și alții, punctul 121 de mai sus, punctul 11; Hotărârea Tréfileurope/Comisia, punctul 132 de mai sus, punctul 191 și Hotărârea Sotralentz/Comisia, punctul 121 de mai sus, punctul 29).

134 În aceste condiții, principiul *non bis in idem* nu poate, cu atât mai mult, să se aplice în această cauză, procedurile efectuate și sancțiunile aplicate de către Comisie, pe de o parte și de către autoritățile americane și canadiene, pe de altă parte, urmărind, în mod evident, aceleași obiective. Dacă, în primul caz, este vorba despre menținerea unei concurențe nenedenurate pe teritoriul Uniunii Europene sau în SEE, protecția urmărită se referă, în al doilea caz, la piețele americană și canadiană (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții din 15 iulie 1970, Buchler/Comisia, cauza 44/69, Rec., p. 733, punctele 52 și 53). Într-adevăr, aplicarea principiului *non bis in idem* este subordonată nu doar identității faptelor ilegale și persoanelor sancționate, ci, de asemenea, și unității valorii juridice protejate (concluziile avocatului general Ruiz-Jarabo Colomer din 11 februarie 2003, Italcementi/Comisia, cauza C—213/00 P, Rec., p. I—123, punctul 89).

135 Această concluzie este întărită de aplicabilitatea principiului interzicerii cumulului de sancțiuni, astfel cum este consacrat prin articolul 4 din Protocolul nr. 7 la CEDO. Rezultă din formularea articolului respectiv că acest principiu are ca efect doar a interzice unei instanțe a unui stat să sesizeze sau să sancționeze o încălcare pentru care persoana în cauză a fost deja

achitată sau condamnată în același stat. Pe de altă parte, principiul *non bis in idem* nu interzice ca o persoană să fie urmărită sau sancționată mai mult de o singură dată pentru aceeași faptă în două state diferite sau în mai multe. Prin urmare, Hotărârea Fischer împotriva Austriei, invocată de SGL, este irelevantă pentru litigiul de față, întrucât aceasta a fost adoptată în temeiul articolului 4 din Protocolul nr. 7 la CEDO și se referă la două sentințe pronunțate pe teritoriul aceleiași țări.

136 Este important, de asemenea, de remarcat faptul că reclamantele nu au invocat vreo convenție sau normă de drept internațional care să interzică autorităților publice sau instanțelor din state diferite să urmărească penal și să condamne o persoană pentru aceleași fapte. O astfel de interdicție nu putea așadar duce în prezent decât la o colaborare internațională foarte strânsă care să conducă la adoptarea unor reguli comune precum cele cuprinse în Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen, menționată mai sus. În această privință, nu a fost invocată de către reclamante existența unui acord obligatoriu pentru Comunitate și state terțe precum Statele Unite ale Americii sau Canada și care să prevadă o astfel de interdicție.

137 Este adevărat că articolul 50 din Carta drepturilor fundamentale menționată mai sus prevede că nicio persoană nu poate fi urmărită sau condamnată penal pentru o infracțiune pentru care a fost deja achitată sau condamnată în cadrul Uniunii printr-o hotărâre penală definitivă conform legii. Trebuie totuși să se observe că acest text nu se aplică decât pe teritoriul Uniunii și delimitează în mod expres sfera de aplicare a dreptului definit la articolul 50 la cazurile în care decizia de achitare sau de condamnare în cauză a fost pronunțată în cadrul acestui teritoriu.

138 Rezultă că, în măsura în care reclamantele invocă încălcarea principiului *non bis in idem*, pe motiv că înțelegerea în cauză a făcut de asemenea obiectul unei condamnări în afara teritoriului comunitar sau faptul că în decizie Comisia a luat în considerare cifrele lor de afaceri globale, care includ cifrele de afaceri realizate în Statele Unite ale Americii și Canada deja luate în considerare de autoritățile americane și cele canadiene pentru stabilirea amenzilor, această obiecțiune trebuie respinsă.

139 În măsura în care reclamantele pretind că nu a fost luată în considerare de Comisie Hotărârea Boehringer/Comisia, punctul 120 de mai sus, potrivit căreia Comisia ar fi fost obligată să impute o sancțiune aplicată de autoritățile unei țări terțe în cazul în care faptele reținute împotriva întreprinderii reclamante de către Comisie, pe de o parte și de către autoritățile respective, pe de altă parte, sunt identice, trebuie amintit că, în această hotărâre, Curtea a precizat (punctul 3):

„[...] în ceea ce privește problema dacă, de asemenea, Comisia poate fi obligată să impute o sancțiune aplicată de autoritățile unui stat terț, aceasta nu trebuie soluționată decât dacă faptele reținute în cauza de față împotriva reclamantei de Comisie, pe de o parte și de autoritățile americane, pe de altă parte, sunt identice.”

140 Rezultă în mod evident din acest pasaj că, departe de a rezolva întrebarea dacă este obligată Comisia să aplice o sancțiune aplicată de autoritățile unui stat terț în ipoteza în care faptele reținute împotriva unei întreprinderi de această instituție și autoritățile respective erau identice, Comisia a făcut din identitatea faptelor reclamante de Comisie și de autoritățile unui stat terț o condiție prealabilă a întrebării menționate mai sus.

141 Mai mult, luând în considerare situația specială care rezultă, pe de o parte, într-o strânsă interdependență a piețelor naționale ale statelor membre și piața comună și, pe de o parte, sistemul special de repartizare a competențelor între Comunitate și statele membre în ceea ce privește înțelegerile în cadrul aceluiași teritoriu, cel al pieței comune, admitând posibilitatea unei duble urmăriri, Curtea a considerat, în ceea ce privește eventuala dublă sancțiune care rezultă, să țină seama de prima decizie represivă, conformitate unei exigențe de echitate (Hotărârea Walt Wilhelm și alții, punctul 121 de mai sus, punctul 11, concluziile avocatului general Mayras la Hotărârea Boehringer/Comisia, punctul 120 de mai sus, Rec., p. 1293, 1301–1303).

142 Nu există o astfel de situație în cauza de față. Prin urmare, în absența unei afirmații într-o dispoziție din convenție care să prevadă în mod expres obligația Comisiei, în momentul stabilirii cuantumului amenzii, de a lua în considerare sancțiunile deja aplicate aceleiași întreprinderi pentru aceeași faptă de către autoritățile sau instanțele unui stat terț precum Statele Unite ale Americii sau Canada, reclamantele nu ar putea reproșa în mod valid Comisiei faptul că nu a luat în considerare, în speță, această presupusă obligație.

143 În orice caz, chiar presupunând că s-ar putea deduce, *a contrario*, din Hotărârea Boehringer/Comisia, punctul 120 de mai sus, că este obligația Comisiei să impună o sancțiune aplicată de autoritățile unui stat terț, în ipoteza în care faptele reținute împotriva întreprinderii în cauză de această instituție și de autoritățile respective sunt identice, trebuie subliniat că, deși hotărârea adoptată împotriva SGL în Statele Unite ale Americii implică faptul că acordul referitor la electrozii de grafit avea ca obiect restrângerea producției și creșterea prețului produsului „în Statele Unite ale Americii și în altă parte”, nu s-a stabilit în vreun fel că acea condamnare pronunțată în Statele Unite ale Americii viza cererile sau efectele acordului, altele decât cele care au avut loc în această țară (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Boehringer/Comisia, punctul 6) și, în special în cadrul SEE, ceea ce, în plus, ar fi adus în mod clar atingere competenței teritoriale a Comisiei. Această observație se aplică de asemenea și condamnării aplicate în Canada.

144 În ceea ce privește efectul descurajator al sancțiunilor deja aplicate, trebuie subliniat faptul că, potrivit jurisprudenței, competența Comisiei de a aplica amenzi întreprinderilor care, în mod intenționat sau din neglijență, comit o încălcare a dispozițiilor articolului 81 alineatul (1) din Tratatul CE sau a articolului 82 din Tratatul CE constituie unul din mijloacele atribuite Comisiei pentru a-i permite să-și îndeplinească sarcina de supraveghere pe care i-o conferă dreptul comunitar. Această misiune implică obligația de a urmări o politică generală care să vizeze aplicarea în materie de concurență a principiilor stabilite de tratat și orientarea în acest sens a comportamentului întreprinderilor (Hotărârea Curții din 7 iunie 1983, *Musique diffusion française și alții/Comisia cauzele conexe* 100/80 – 103/80, Rec., p. 1825, punctul 105).

145 Rezultă că este de competența Comisiei să hotărască nivelul amenzilor pentru a consolida efectul lor descurajator în cazul în care încălcările de un anumit tip sunt încă relativ frecvente, chiar dacă ilegalitatea lor a fost stabilită încă de la începutul politicii comunitare în domeniul concurenței, din cauza profitului pe care anumite întreprinderi interesate îl pot obține (Hotărârea *Musique diffusion française și alții/Comisia*, punctul 144 de mai sus, punctul 108).

146 Reclamantele nu ar fi putut pretinde în mod valabil că nu era necesară descurajarea lor pe motiv că fuseseră deja condamnate pentru aceleași fapte de instanțele din state terțe. Într-adevăr, acest argument al reclamantelor îl reconfirmă în realitate pe cel referitor la încălcarea principiului interzicerii cumulului de sancțiuni, respins anterior.

147 În plus, după cum rezultă din jurisprudența menționată mai sus, obiectivul de descurajare pe care Comisia este îndreptățită să-l urmărească în momentul stabilirii cuantumului amenzilor este de a asigura respectarea de către întreprinderi a normelor privind concurența stabilite prin tratat pentru a-și desfășura activitățile lor în cadrul Comunității sau al SEE. În consecință, caracterul descurajator al unei amenzi aplicate pentru o încălcare a regulilor de concurență comunitare nu poate fi stabilită nici numai în funcție de situația specială a întreprinderii condamnate, nici în funcție de respectarea de către aceasta a normelor privind concurența stabilite în țări terțe din afara SEE.

148 Prin urmare, ar fi legitim pentru Comisie să aplice SGL o amendă la un nivel suficient de descurajator în limitele stabilite prin articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, fără a fi necesar să se ia în considerare sancțiunile americane și canadiene pentru stabilirea acestor limite.

149 În ceea ce privește motivul întemeiat pe absența motivației, este suficient să se reamintească faptul că, potrivit unei jurisprudențe constante, motivarea unui act trebuie să menționeze, în mod clar și neechivoc, raționamentul instituției autoare a actului, astfel încât să permită părților interesate să se cunoască justificările măsurii adoptate pentru a-și apăra drepturile, iar instanța comunitară să-și exercite controlul (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 20 octombrie 1999, *Swedish Match Philippines/Consiliul*, cauza T-171/97, Rec., p. II-3241, punctul 82 și jurisprudența menționată și Hotărârea Tribunalului din 12 iulie 2001, *UK Coal/Comisia*, cauzele conexe T-12/99 și T-63/99, Rec., p. II-2153, punctul 196).

150 În speță, considerentele (179)–(183) ale deciziei au respins în mod explicit argumentul că SGL s-a manifestat în cursul procedurii administrative pentru a beneficia de aplicarea principiului *non bis in idem*. Astfel, Comisia a afirmat că, în opinia sa, acest principiu nu se aplică în ceea ce privește sancțiunile aplicate de autoritățile americane și cele canadiene. Chiar presupunând că aceste considerente nu au luat o poziție cu privire la un anumit argument prezentat de Tokai (a se vedea punctul 127 de mai sus) și că abordarea Comisiei a constituit în mod efectiv o nouă etapă în practica sa decizională, nimic nu a împiedicat reclamantele să asigure în mod util protecția intereselor lor în fața Tribunalului susținând toate mijloacele și argumentele care ar părea relevante pentru a contesta teza Comisiei. În plus, Tribunalul a fost în măsură să-și exercite controlul jurisdicțional pronunțându-se asupra diferitelor aspecte ale principiului *non bis in idem*.

151 Din cele de mai sus rezultă că motivele întemeiate pe o încălcare a principiului necumulării sancțiunilor și al obligației Comisiei de a lua în considerare sancțiunile aplicate anterior, precum și cu privire la lipsa motivării trebuie să fie respinse.

152 În ceea ce privește obiecția specială avansată de SGL, potrivit căreia directorul general al Comisiei competent i-ar fi promis că sancțiunile SUA vor fi imputate asupra amenzii aplicate de Comisie, reclamanta se bazează pe principiul protecției încrederii legitime. Acest principiu se extinde asupra oricărei persoane de drept privat care se află într-o situație din care reiese că administrația comunitară a făcut-o să aibă speranțe întemeiate (Hotărârea Curții din 11 martie

1987, Van den Bergh en Jurgens/Comisia, cauza 265/85, Rec., p. 1155, punctul 44 și Hotărârea Curții din 26 iunie 1990, Sofrimport/Comisia, cauza C-152/88, Rec. p. I-2477, punctul 26), precizându-se că nimeni nu poate invoca o încălcare a acestui principiu în absența unor asigurări precise, necondiționate și coerente, provenite de la surse autorizate și credibile, furnizate de administrație (Hotărârea Tribunalului din 6 iulie 1999, Forvass/Comisia, cauza T-203/97, p. I-A-129, II-705, punctul 70 și jurisprudența menționată, precum și Hotărârea Tribunalului din 18 ianuarie 2000, Mehibas Dordtselaan/Comisia, cauza T-290/97, Rec. p. II-15, punctul 59).

153 În această privință, este suficient să se reamintească faptul că decizia a fost adoptată de colegiul membrilor Comisiei, în conformitate cu principiul colegialității consacrat prin articolul 1 din Regulamentul interior al Comisiei din 29 noiembrie 2000 (JO L 308, p. 26) și nu de către un director general (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Tribunalului din 20 martie 2002, ABB Asea Brown Boveri/Comisia, cauza T-31/99, Rec., p. II-1881, punctul 104). În plus, SGL nu putea în mod rezonabil să spera că decizia prin care i se aplica o amendă pentru a sancționa participarea sa activă la cartel, la nivel mondial, pe piața electrozilor de grafit ar putea face obiectul unei delegări, ca măsură „de conducere sau de administrare” în sensul articolului 14 din regulamentul intern, a directorului general responsabil în materie de concurență. În consecință, directorul general nu ar fi putut în nici un caz oferi SGL „asigurări precise provenite de la o sursă autorizată și credibilă” în ceea ce privește imputarea sancțiunilor care i-au fost aplicate în Statele Unite ale Americii și în Canada, competența sa limitându-se la transmiterea de propuneri către colegiu, pe care colegiul avea libertatea de a le accepta sau de a le respinge.

154 În plus, SGL pare să fi pus ea însăși la îndoială caracterul precis al asigurărilor pretins furnizate de domnul Schaub la 1 decembrie 1998. Într-adevăr, în răspunsul său din 4 aprilie 2000 la comunicarea privind obiecțiunile, SGL nu a invocat asigurările respective, ci a reproșat, din contră, Comisiei faptul că nu a menționat dacă și în ce măsură lua în considerare, sub aspectul principiului *non bis in idem*, sancțiunile aplicate deja în Statele Unite ale Americii. În orice caz, SGL nu a pretins că ar fi fost determinată de promisiunea în litigiu a domnului Schaub să coopereze cu Comisia și să recunoască materialitatea faptelor reproșate.

155 Rezultă că obiecția întemeiată pe o încălcare a principiului protecției încrederii legitime în ceea ce privește imputarea sancțiunii aplicate SGL în Statele Unite ale Americii nu poate fi acceptată.

2. Cu privire la motivele întemeiate pe necunoașterea liniilor directoare, nelegalitatea acestora din urmă și lipsa unei motivări în privința acestui punct

a) Observații preliminare cu privire la cadrul juridic în care se înscriu amenzile aplicate reclamantelor

156 Potrivit articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, „Comisia poate, printr-o decizie, să aplice întreprinderilor amenzi de [...] [euro] și maxim un milion de [euro], această valoare putând fi majorată la 10 % din cifra de afaceri realizată în cursul exercițiului social precedent de fiecare dintre întreprinderile care au participat la încălcare, în cazul în care, în mod intenționat sau din neglijență [...] acestea săvârșesc încălcări ale dispozițiilor articolului [81] alineatul (1) [...] din tratat”. Este prevăzut, în aceeași dispoziție, că „la stabilirea quantumului amenzii, trebuie luate în considerare atât gravitatea, cât și durata încălcării”.

157 Această dispoziție conferă Comisiei o marjă de apreciere în stabilirea amenzilor (Hotărârea Tribunalului din 21 octombrie 1997, Deutsche Bahn/Comisia, cauza T-229/94, Rec., p. II-1689, punctul 127), care este în special, o funcție a politicii sale în domeniul concurenței (Hotărârea Musique diffusion française și alții/Comisia, punctul 144 de mai sus, punctele 105 și 109). În acest cadru, pentru a garanta transparența și imparțialitatea caracterului obiectiv al deciziilor sale privind amenzi, Comisia a adoptat, în 1998, liniile sale directoare. Este vorba despre un instrument menit să stabilească, respectând dreptul de rang superior, criteriile pe care dorește să le aplice în cadrul exercitării puterii sale de apreciere; de aici rezultă o autolimitare a acestei puteri (Hotărârea Tribunalului din 30 aprilie 1998, Vlaams Gewest/Comisia, cauza T-214/95, Rec., p. II-717, punctul 89), în măsura în care Comisia trebuie să se conformeze normelor indicative pe care ea însăși le impune (Hotărârea Tribunalului din 12 decembrie 1996, AIUFFASS și AKT/Comisia, cauza T-380/94, Rec., p. II-2169, punctul 57).

158 În speță, potrivit considerentelor (126)–(144) din decizie, Comisia a aplicat amenzi tuturor reclamantelor ca urmare a încălcării constatate la articolul 81 alineatul (1) din Tratatul CE și la articolul 53 alineatul (1) din Acordul SEE. Rezultă din aceste considerente că amenzi au fost impuse în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și că – deși decizia nu se referă în mod explicit la liniile directoare – Comisia a stabilit cuantumul amenzilor aplicând metoda definită în liniile directoare.

159 Potrivit acestei metode, Comisia ia ca punct de plecare pentru calcularea cuantumului amenzilor aplicate întreprinderilor în cauză o valoare de bază stabilită în funcție de gravitatea încălcării. Evaluarea gravității încălcării trebuie să ia în considerare natura proprie a încălcării, impactul său concret asupra pieței dacă este măsurabil și întinderea pieței geografice în cauză (punctul 1 A primul paragraf). În acest cadru, încălcările sunt clasificate în trei categorii, respectiv „încălcările puțin grave”, pentru care cuantumul amenzilor care urmează a fi aplicate este cuprins între 1 000 și 1 milion euro, „încălcările grave”, pentru care cuantumul amenzilor care urmează a fi aplicate este cuprins între 1 milion și 20 milioane euro și „încălcările grave”, pentru care cuantumul amenzilor care urmează a fi aplicate pleacă de la 20 milioane euro (punctul 1 A, paragraful al doilea prima, a doua și a treia liniuță). În cadrul fiecăreia dintre aceste categorii, nivelul amenzilor reținute permite o diferențiere a tratament care ar trebui să fie aplicate întreprinderilor potrivit naturii încălcărilor comise (punctul 1 A paragraful al treilea). Este de asemenea necesar să se țină seama de capacitatea economică efectivă a autoarelor încălcării de a cauza prejudicii semnificative altor operatori, în special consumatorilor și să se stabilească cuantumul amenzii la un nivel care să-i asigure un caracter suficient de descurajator (punctul 1 A paragraful al patrulea).

160 În cadrul fiecăreia din cele trei categorii de abateri astfel definite, ar putea fi necesar, potrivit Comisiei, să fie ponderat, în anumite cazuri, cuantumul stabilit, pentru a ține seama de sarcina specifică și, prin urmare, de impactul real comportamentului nelegal al fiecărei întreprinderi asupra concurenței, în special în cazul în care există o diferență considerabilă între dimensiunea întreprinderilor autoare ale unei încălcări similare și să se adapteze în consecință punctul de plecare al cuantumului de bază în funcție de caracterul specific al fiecărei întreprinderi (denumit în continuare „cuanum de plecare”) (punctul 1 A paragraful al șaselea).

161 În ceea ce privește factorul privind durata, liniile directoare stabilesc o distincție între încălcările de scurtă durată (în general, mai puțin de un an), pentru care cuantumul reținut

pentru gravitate nu ar trebui majorat, încălcările de durată medie (în general, de la unul la cinci ani), pentru care acest quantum se poate majora cu până la 50 %, precum și încălcările de lungă durată (în general, peste cinci ani), pentru care acest quantum poate fi majorat pentru fiecare an cu 10 % (punctul 1 B primul paragraf prima, a doua și a treia liniuță).

162 În plus, liniile directoare menționează, cu titlu de exemplu, o listă de circumstanțe agravante și de circumstanțe atenuante care pot fi luate în considerare pentru a majora sau pentru a diminua quantumul de bază.

163 În cele din urmă, liniile directoare precizează că rezultatul final al calculului quantumului amenzii potrivit acestei scheme (quantumul de bază majorat sau redus procentual), nu poate în niciun caz să depășească 10 % din cifra de afaceri la nivel mondial a întreprinderilor, conform articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 [punctul 5 litera a)]. În plus, liniile directoare prevăd că este necesar, potrivit împrejurărilor, după ce au fost efectuate calculele descrise mai sus, să se ia în considerare anumite date obiective cum ar fi contextul economic specific, avantajul economic sau financiar eventual acumulat de autoarele încălcării, caracteristicile proprii ale întreprinderilor precum și capacitatea lor reală de contribuție într-un anumit context social, pentru a adapta, în final, amenzile care urmează a fi aplicate [punctul 5 litera b)].

164 În acest context este necesar să se evalueze dacă, după cum susțin reclamantele, amenzile aplicate la articolul 3 din decizie sunt excesive și au fost stabilite pe baza unei metodologii eronate.

165 În această privință, trebuie amintit că, în cazul în care Comisia dispune de o putere de apreciere în momentul stabilirii quantumului fiecărei amenzi, fără a fi obligată să aplice o formulă matematică precisă (Hotărârea Tribunalului din 6 aprilie 1995, Martinelli/Comisia, cauza T-150/89, Rec., p. II-1165, punctul 59), Tribunalul decide, cu toate acestea, în temeiul articolului 17 din Regulamentul nr. 17, cu competență juridică nelimitată în sensul articolului 229 din Tratatul CE asupra acțiunilor împotriva deciziilor prin care Comisia stabilește o amendă și poate, în consecință, să elimine, să reducă sau să majoreze amendă aplicată. În acest context, evaluarea sa a caracterului proporțional al amenzii poate, indiferent de eventualele erori vădite de apreciere comise de Comisie, să justifice producerea și luarea în considerare a unor informații suplimentare care nu sunt menționate în decizia Comisiei (Hotărârea SCA Holding/Comisia, punctul 108 de mai sus, punctul 55).

b) Cu privire la quantumurile de plecare reținute în decizie în funcție de gravitatea încălcării

Rezumatul deciziei

166 La considerentele (129)–(154) din decizie, Comisia a stabilit quantumul de plecare al fiecărei amenzi în funcție de gravitatea încălcării. În acest context, Comisia a ținut seama:

– de natura încălcării (împărțirea piețelor și fixarea prețurilor într-un sector important al industriei), considerându-se că este vorba despre o încălcare foarte gravă a articolului 81 alineatul (1) din Tratatul CE și a articolului 53 alineatul (1) din Acordul SEE;

– de impactul real al încălcării asupra pieței de electrozi de grafit în SEE, considerându-se că prețurile nu au fost doar convenite, ci au fost de asemenea anunțate și puse în aplicare și precizându-se că prețurile propriu-zise (în special creșterile de prețuri) au urmat în mare măsură celor hotărâte de cartel pentru o perioadă de șase ani;

– dimensiunea pieței geografice în cauză, arătându-se că înțelegerea de tip cartel acoperea întreaga piață comună și, după crearea sa, întregul SEE.

167 Având în vedere acești factori, Comisia a considerat că întreprinderile în cauză ar fi comis o „încălcare foarte gravă”.

168 În continuare, pentru a ține cont de capacitatea economică efectivă a fiecărei întreprinderi de a cauza un prejudiciu semnificativ concurenței și având în vedere marea diferență de dimensiune între întreprinderile în cauză, Comisia a aplicat un tratament diferențiat. În acest scop, a împărțit întreprinderile respective în trei categorii, pe baza cifrei de afaceri mondiale realizate de fiecare din vânzarea produsului în cauză. Comparăția s-a bazat pe datele privind cifra de afaceri imputabilă produsului în cauză în cursul ultimului an al încălcării, respectiv 1998, astfel cum rezultă din tabelul care figurează la considerentul (30) al Deciziei:

Societate	Cifra de afaceri mondială pentru electrozii de grafit (1998, milioane euro) + partea din piața mondială a electrozilor de grafit (1992-1998)		Cifra de afaceri SEE pentru electrozii de grafit (1998, milioane euro) + partea din piața SEE a electrozilor de grafit (1992-1998)		Cifra de afaceri mondială totală (2000, milioane euro)
SDL	[...]	[...%]	[...]	[...%]	1 262
UCAR	[...]	[...%]	[...]	[...%]	841
VAW	[...]	[...%]	[...]	[...%]	3 693
C/G	[...]	[...%]	[...]	[...%]	225
SDK	[...]	[...%]	[...]	[...%]	7 508
Tokai	[...]	[...%]	[...]	[...%]	652
SEC	[...]	[...%]	[...]	[...%]	155
Nippon	[...]	[...%]	[...]	[...%]	189

169 Având în vedere datele care figurează în acest tabel, SGL și UCAR, cele două principale producătoare de electrozi de grafit la nivel mondial și la nivelul SEE, au fost clasificate în prima categorie (cunoscând de la 40 milioane euro). C / G, SDK și Tokai, cu cote de piață mult mai mici la scară mondială (între 5 și 10 %) au fost clasificate în a doua categorie (cunoscând de la 16 milioane euro). VAW, SEC și Nippon, ale căror cote de piață mondiale erau sub 5 %, au fost plasate în a treia categorie (cunoscând de la 8 milioane de euro).

170 În cele din urmă, pentru a ține cont de dimensiunea și de resursele de ansamblu ale VAW și ale SDK, Comisia a aplicat cuantumul de plecare VAW un coeficient de 1,25 pentru a ajunge la 10 milioane euro, iar SDK – considerată ca fiind de departe cea mai mare dintre întreprinderile afectate de decizie – un coeficient de 2,5 pentru a ajunge la 40 milioane euro.

Argumentele părților

171 SGL se opune aplicabilității liniilor directoare, argumentând că metoda de calcul pe care acestea le definesc diferă complet de abordarea anterioară făcând abstracție de proporționalitatea cifrei de afaceri. Numai o sancțiune proporțională cu cifra de afaceri totală ar fi în compatibilă cu articolul 15 din Regulamentul nr. 17. În caz contrar, întreprinderi precum SGL care își realizează cifra de afaceri în principal datorită vânzării produsului în cauză ar fi dezavantajate față de alte întreprinderi care își realizează cea mai mare parte a cifrei lor de afaceri cu alte produse.

172 UCAR, în schimb, reproșează Comisiei faptul că a luat în considerare cifra de afaceri mondială drept criteriu de importanță relativă pentru întreprinderile în cauză. Această metodă ar fi penalizat UCAR, societate americană, pentru faptul că nivelul activităților sale economice în Statele Unite ale Americii se reflecta în mod necesar în cifra sa de afaceri mondială.

173 SGL denunță, în continuare, lipsa de transparență și lipsa unei motivații în stabilirea celor trei categorii în care au fost clasificate întreprinderile în cauză, în special în ceea ce privește alegerea cuantumurilor și criteriile de clasificare. Cuantumurile astfel stabilite ar fi fost arbitrare, decizia nepermițând de altfel să se afle dacă Comisia s-a bazat pe cifra de afaceri globală a întreprinderilor în cauză sau pe cifra lor de afaceri realizată datorită produsului în cauză. În plus, cuantumul de plecare extrem de ridicat de 40 de milioane, stabilit pentru SGL în funcție de gravitatea încălcării, ar fi fost incompatibil cu practica decizională anterioară a Comisiei.

174 Comisia nu ar fi demonstrat că înțelegerea de tip cartel a determinat efectiv o creștere reală a prețurilor. Comisia nu ar fi luat în considerare faptul că există o explicație alternativă pentru creșterile de prețuri intervenite între 1992 și 1996: în timpul crizei structurale produse la începutul anilor 1990, prețurile erau mult inferioare prețurilor de revânzare; creșterile ulterioare ar fi fost așadar necesare pentru supraviețuirea sectorului și finanțării măsurilor de îmbunătățire a calității. În plus, Comisia însăși recunoștea [considerentul (139) al deciziei] că este dificil să se știe dacă și în ce măsură prețurile ar fi fost diferite în absența unei înțelegeri de tip cartel.

175 SGL adaugă faptul că nu ar fi fost justificate de Comisie cuantumurile de plecare considerabile decât prin necesitatea de a asigura un „efect descurajator” [considerentele (146), (148) și (152)] ale deciziei. Prin urmare, Comisia nu ar fi luat în considerare faptul că principiul echității impune de asemenea să se țină seama de împrejurările specifice ale fiecărei întreprinderi, cum ar fi aspectele de prevenire specifice și proporționalitatea.

176 Cele patru reclamante japoneze și C/G, pentru care SEE nu era „piața lor internă”, susțin că, în loc să acorde o importanță disproporționată cifrelor de afaceri și cotelor de piață la nivel mondial pentru produsul în cauză, Comisia ar fi trebuit să se bazeze pe cifrele de afaceri și pe cotele de piață în SEE. Numai o astfel de metodă ar fi respectat, pe de o parte, competența teritorială limitată a Comisiei și, pe de altă parte, ar fi permis să se evalueze capacitatea reală a fiecărei întreprinderi de a aduce atingere concurenței în SEE în mod grav.

177 Cotele de piață în SEE ale Tokai [... %], Nippon [... %], SDK [... %] CES [... %] și C/G [... %] ar fi fost doar marginale în comparație cu cele ale SGL și UCAR, participarea lor la activitățile europene ale cartelului neputând fi decât pur pasivă. În acest context, acestea realizează comparații multiple între quantumurile de plecare, de bază și finale ale amenzilor cu cifrele corespunzătoare ale liderilor SGL și UCAR și între diferitele cifre de afaceri ale întreprinderilor în cauză, pentru a demonstra caracterul excesiv al sancțiunilor în raport cu prezența lor economică în SEE. Mai mult, acestea compară metoda de calcul aplicată de Comisie, cu cea, pretins mai echitabilă, a autorităților americane.

178 Întreprinderile japoneze precizează că prezența lor marginală și pasivă pe piața SEE nu reprezintă în niciun caz efectul înțelegerii de tip cartel, ci este rezultatul unor decizii independente adoptate de altfel cu mult timp înainte de începutul încălcării, în propriul lor interes economic. Comisia nu ar fi fost în măsură să dovedească faptul că acestea s-au abținut de la a vinde produsul în cauză în SEE tocmai ca urmare a acordului. Printre altele, aceasta nu ar fi reușit să stabilească faptul că părțile lor de piață sau de vânzări în SEE ar fi fost, în lipsa acordului, semnificativ mai mari.

179 Tokai, Nippon SEC și C/G adaugă faptul că, fie și dacă s-ar plasa în logica Comisiei și ar accepta să se stabilească quantumul de plecare pe baza cifrei de afaceri la nivel mondial, realizată în 1998 cu produsul în cauză, clasificarea acestora de către Comisie în cele trei categorii menționate mai sus, precum și stabilirea cifrelor corespunzătoare (40 milioane, 16 milioane și 8 milioane de euro) încalcă principiile proporționalității și egalității de tratament. Astfel, quantumurile lor de plecare ar fi fost proporțional, adică în raport cu cifrele de afaceri și cu alte piețe mondiale, mult mai mari decât cele ale SGL, UCAR și SDK.

180 În ceea ce privește participarea sa individuală la încălcare, C/G susține în continuare că situația sa diferă în multe privințe de cea a celorlalte membre ale cartelului. În acest sens, invocă, în plus față de rolul său marginal, mai multe elemente din care deduce că nu putea să fie calificat comportamentul său ca „foarte grav”.

181 SDK reproșează Comisiei că i-a mărit în mod artificial amenda prin aplicarea suplimentară a unui factor de descurajare de 2,5, care a majorat quantumul său de plecare de 24 milioane euro. Un astfel de factor nu s-ar fi aplicat nici liderilor cartelului, nici membrilor cartelului care dețineau cote de piață mai importante în cadrul SEE, nici celor care obstrucționaseră ancheta Comisiei și care au continuat încălcarea chiar și după anchetă. Era așadar vorba despre o dublă penalizare discriminatorie și disproporționată numai a întreprinderii SDK, în timp ce multiplicatorul aplicat VAW s-a ridicat la doar 1,25 și nu a majorat quantumul pentru această societate decât cu 2 milioane euro.

182 În măsura în care Comisia invocă dimensiunea sa și resursele sale globale [considerentele (152)–(154) din decizie], SDK se referă la un raport de expertiză economică pentru a afirma că puterea economică nu depinde de mărimea în sine. Pe de o parte, marile întreprinderi cu cote mici de piață pe o piață relevantă, precum SDK, nu obțin nicio putere din prezența lor pe alte piețe care nu au legătură cu piața relevantă. Pe de altă parte, un conglomerat mare cu o poziție financiară precară nu ar putea fi considerat puternic din punct de vedere economic, doar datorită dimensiunii sale. O întreprindere cu o cotă de piață limitată în ceea ce privește produsul în cauză nu ar mai beneficia de pe urma unei înțelegeri de tip cartel numai pentru că aceasta ar vinde, de asemenea, produse fără nicio legătură cu cartelul și care nu sunt așadar afectate de acesta. În orice caz, presupunând chiar că ar fi necesar să se aplice un factor de descurajare, acesta ar trebui să depindă de situația de pe piața SEE, pe care SDK nu ocupă

decât o poziție marginală și ar trebui să ia în considerare numai probabilitatea descoperirii cartelului și a profiturilor pe care membrii acestuia preconizează să-l obțină.

183 Potrivit SDK, aplicarea multiplicatorului de 2,5 este, de asemenea, incompatibilă cu mai multe decizii anterioare ale Comisiei. Aceasta ar trata așadar diferite cauze în mod incoerent. În cele din urmă, dreptul la apărare al SDK ar fi fost încălcat întrucât nu a fost audiată cu privire la motivele și criteriile de alegere a coeficientului de multiplicare de 2,5.

184 Toate reclamantele japoneze denunță o motivare insuficientă a diferitelor puncte care au fost rezumate.

185 Potrivit Comisiei, din motivele expuse în decizie și în jurisprudență reiese că niciunul din motive nu este întemeiat.

186 În ceea ce privește, în special, împărțirea întreprinderilor în trei categorii și stabilirea quantumurilor de plecare, Comisia neagă faptul că s-a bazat doar pe cifra de afaceri la nivel mondial obținută din vânzarea produsului în cauză. Punctul de plecare al calculului amenzilor ar fi fost gravitatea încălcării (natura și incidența, precum și dimensiunea pieței geografice relevante). Cifrele de afaceri și cotele de piață la nivel mondial au servit pur și simplu drept bază pentru a stabili importanța relativă în SEE a întreprinderilor implicate în cartel. Abordarea Comisiei ar fi luat în considerare mai mulți factori și nu ar fi constituit un simplu calcul bazat pe cifra de afaceri.

187 În ceea ce privește multiplicatorul de 2,5 aplicat la quantumul de plecare stabilit pentru SDK, Comisia contestă argumentul potrivit căruia această ajustare ar fi fost menită să producă un efect descurajator suplimentar. În schimb, factorul de ajustare ar recunoaște pur și simplu faptul că resurse financiare diferite impun amenzi diferite în cazul în care sunt menite să producă un efect descurajator echivalent. Acesta ar implica un tratament diferențiat al membrilor cartelului. În cazul conglomeratelor mari, cum ar fi cel din care face parte SDK, nu ar fi suficient să fie reținută cifra de afaceri de pe piața în care s-a produs încălcarea.

188 În ceea ce privește cifra exactă de 2,5, Comisia a afirmat că nu s-a bazat pe cifra de afaceri la nivel mondial a grupului din care făcea parte reclamanta. Ar fi fost mai degrabă vorba o ajustare brută luând în considerare dimensiunea SDK și a resurselor sale globale, dat fiind faptul că era de departe cea mai mare întreprindere afectată de decizie.

Aprecierea Tribunalului

– Cu privire la aplicabilitatea liniilor directoare pentru a stabili cifrele de afaceri reținute

189 În măsura în care SGL invocă incompatibilitatea liniilor directoare cu practica decizională anterioară a Comisiei, care era bazată pe cifra de afaceri totală, trebuie menționat că sancțiunile care pot fi impuse de Comisie pentru o încălcare a normelor comunitare ale concurenței sunt definite prin articolul 15 din Regulamentul nr. 17, adoptat anterior datei la care a fost comisă încălcarea. După cum reiese din punctele 159–164 de mai sus, metoda generală de calcul a quantumului amenzilor cuprinse în liniile directoare se bazează pe cele două criterii menționate la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și anume gravitatea și durata încălcării și respectă limita maximă în raport cu cifra de afaceri a fiecărei

întreprinderi, stabilită prin aceeași dispoziție (Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 38 de mai sus, punctul 231).

190 În consecință, liniile directe nu depășesc cadrul juridic al sancțiunilor astfel cum sunt definite de această dispoziție (Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 38 de mai sus, punctul 232).

191 Schimbarea adusă liniilor directe în raport cu practica administrativă anterioară a Comisiei nu constituie o alterare a cadrului juridic de stabilire a cuantumului amenzilor care pot fi aplicate, contrară principiului general al neretroactivității legilor sau celui al certitudinii juridice. Pe de o parte, într-adevăr, practica anterioară a Comisiei nu servește în sine drept cadru juridic al amenzilor în domeniul concurenței, dat fiind faptul că acesta este definit numai în Regulamentul nr. 17. Pe de altă parte, în conformitate cu marja de apreciere lăsată de Regulamentul nr. 17 al Comisiei, introducerea de către aceasta a unei noi metode de calcul al cuantumului amenzilor, care ar putea duce la majorarea nivelului general al amenzilor, nu poate fi considerat drept o agravare, cu efect retroactiv, a amenzilor astfel cum sunt ele prevăzute la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 (Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 38 de mai sus, punctele 233–235).

192 În plus, faptul că, în trecut, Comisia a aplicat amenzi de un anumit nivel anumitor tipuri de încălcări nu ar priva-o de posibilitatea de a ridica acest nivel, în limitele prevăzute de Regulamentul nr. 17, dacă este necesar pentru a asigura punerea în aplicare a politicii comunitare privind concurența (Hotărârea Musique diffusion française și alții/Comisia, punctul 144 de mai sus, punctul 109). Aplicarea eficientă a normelor comunitare privind concurența impune ca, pe de altă parte, Comisia să poată adapta în orice moment nivelul amenzilor la cerințele acestei politici (Hotărârea Musique diffusion française și alții/Comisia, menționată anterior punctul 109 și Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 38 de mai sus, punctele 236 și 237).

193 Rezultă că obiecția întemeiată pe inaplicabilitatea liniilor directe trebuie să fie respinsă.

194 Prin urmare, referința celor patru reclamante japoneze și a C/G la metodele de calcul americane, pretins mai echitabile, este inoperantă, în măsura în care Comisia ar putea aplica în mod legitim metoda de calcul enunțată în liniile directe. Cu privire la cifra de afaceri reținută de Comisie în vederea stabilirii cuantumului de plecare

– Cu privire la cifra de afaceri reținută de Comisie în vederea stabilirii cuantumului de plecare

195 În măsura în care i se reproșează Comisiei faptul că nu a stabilit diferențele cuantumi de plecare fie pe baza cifrei de afaceri aferente vânzării de electrozi de grafit în SEE, fie pe baza cifrei de afaceri globale, pentru toate produsele, trebuie amintit, pe de o parte, că numai referința explicită la cifra de afaceri conținută la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 se referă la limita superioară pe care cuantumul unei amenzi nu poate depăși și, pe de altă parte, faptul că această limită este considerată ca referindu-se la cifra de afaceri globală (Hotărârea Musique diffusion française și alții/Comisia, punctul 144 de mai sus, punctul 119). În respectul acestei limite, Comisia poate, în principiu, să stabilească amenda pornind de la cifra de afaceri aleasă în funcție de baza geografică și produsele relevante (Hotărârea Cement, punctul 39 de mai sus, punctul 5023), fără a fi obligată să rețină neapărat cifra de afaceri

globală sau cifra de afaceri realizată pe piața geografică sau pe piața produselor în cauză. În cele din urmă, dacă liniile directoare nu prevăd calculul amenzii în funcție de o anumită cifră de afaceri, acestea nu se opun ca o astfel de cifră de afaceri să fie luată în considerare, cu condiția ca alegerea făcută de Comisie să nu fie viciată de o eroare evidentă de apreciere.

196 În speță, contrar argumentului SGL, rezultă în mod clar din considerentele (149)–(151) ale deciziei faptul că a fost aleasă de Comisie cifra de afaceri mondială realizată prin vânzarea produsului în cauză pentru a exprima, în ceea ce privește cuantumul de plecare, natura încălcării, impactul său real asupra pieței, precum și întinderea pieței geografice, având în vedere diferența mare de dimensiune între membrii cartelului.

197 Având în vedere natura intrinsecă a cartelului, Comisia era îndreptățită să rețină această cifră de afaceri, fără a comite o eroare de apreciere, prin faptul că îi permitea să țină cont de „capacitatea economică efectivă a autorilor încălcării de a cauza prejudicii semnificative altor operatori, în special consumatorilor” în sensul punctului 1 A paragraful al patrulea din liniile directoare.

198 Astfel, potrivit constatărilor care figurează în decizie, cartelul avea o dimensiune mondială și includea, în plus față de fixarea prețurilor, repartizarea piețelor potrivit principiului „producătorului domestic”: produsele care nu sunt originare din SEE, în loc creeze o concurență agresivă pe piața SEE, ar sfârși prin a fi retrase de pe această piață care nu este „piața lor domestică” (a se vedea punctele 64 și 67 de mai sus). În cazul în care Comisia ar fi calculat cuantumul de plecare Tokai, SDK, Nippon, SEC și C/G pe baza cifrei de afaceri lor scăzute în SEE pentru produsul în cauză, acestea ar fi fost recompensate pentru că au respectat unul din principiile fundamentale ale acordului și au acceptat să nu concureze pe piața SEE, în timp ce comportamentul lor, în măsura în care comportamentul conform principiului acestui cartel a permis producătorilor „domestici” din Europa, adică special UCAR și SGL, să stabilească în mod unilateral prețurile în SEE. Făcând acest lucru, reclamantele japoneze și C/G au creat un obstacol în calea concurenței pe piața SEE, nefiind relevantă cifra lor de afaceri reală pe această piață.

199 În această privință, trebuie precizat că înțelegerea mondială de tip cartel incriminată prin decizie a afectat consumatorii în SEE, deoarece, în special, SGL și UCAR au putut mări prețurile în SEE fără a fi amenințate de reclamantele japoneze și de C/G, care puteau acționa în același mod, în temeiul principiului reciprocității la nivel mondial, pe piețele respective și anume Japonia și Extremul Orient, pe de o parte și Statele Unite ale Americii, pe de altă parte. Unul din obiectele cartelului îl reprezenta împiedicarea forțelor concurențiale ale producătorilor „neinterni” să pătrundă în SEE, participarea producătorilor în cauză era necesară pentru buna funcționare a cartelului, în ansamblul său, de exemplu pe alte piețe regionale din lume. Prin urmare, impactul real asupra SEE al încălcării comise de toți membrii cartelului, inclusiv cele comise de reclamantele pentru care SEE nu era o „piață internă” consta în contribuția lor la eficacitatea generală a cartelului, fiecare dintre cele trei „piloni” – Statele Unite, SEE, Extremul Orient/Japonia – fiind esențial pentru funcționarea eficientă a cartelului la nivel mondial.

200 Trebuie adăugat că faptul că Comisia nu dispune decât de o competență de sancțiune limitată la teritoriul SEE nu se opune ca aceasta să ia în considerare cifra de afaceri mondială obținută din vânzarea produsului în cauză pentru a evalua capacitatea economică a membrilor cartelului de a afecta concurența în cadrul SEE. Comisia poate proceda la această evaluare în același mod în care ține seama, conform articolului 15 din Regulamentul nr. 17 și

jurisprudenței similare, de capacitatea financiară a întreprinderii sancționate pe baza cifrei sale de afaceri la nivel mondial global.

201 Este adevărat că o jurisprudență bine stabilită se opune să fie atribuită uneia sau alteia din diferitele cifre de afaceri o importanță disproporționată în raport cu alte elemente de apreciere, astfel încât stabilirea unei amenzi corespunzătoare nu poate fi rezultatul unui simplu calcul bazat pe cifra de afaceri globală, în special atunci când bunurile în cauză nu reprezintă decât o mică parte din această cifră (Hotărârea *Musique diffusion française și alții/Comisia*, punctul 144 de mai sus, punctele 120 și 121 și Hotărârea Tribunalului din 14 iulie 1994, *Parker Pen/Comisia*, cauza T-77/92, Rec., p. II-549, punctul 94). Astfel, Tribunalul a admis, în Hotărârea *Pen Parker/Comisia*, menționată anterior, obiecția întemeiată pe o încălcare a principiului proporționalității, pe motiv că nu fusese luat în considerare de Comisie faptul că cifra de afaceri realizată din produsele la care se referă încălcarea era relativ scăzută în comparație cu cea realizată din totalul vânzărilor realizate de societatea în cauză.

202 Cele patru reclamante japoneze și C/G invocă această jurisprudență, făcând referire la prezența lor scăzută în SEE. Totuși, soluția adoptată de Tribunal în Hotărârea *Parker Pen/Comisia*, punctul 201 de mai sus, se referă la stabilirea cuantumului final al amenzii și nu, la fel ca în speță, la cuantumul inițial de plecare stabilit având în vedere gravitatea încălcării. În speță, Comisia nu a întemeiat cuantumul final al amenzilor doar pe cifra de afaceri globală, ci a luat în considerare și o serie de elemente, altele decât cifra de afaceri și, în ceea ce privește cuantumul de plecare, tocmai cifra de afaceri globală nu a fost luată în considerare. Jurisprudența invocată este așadar lipsită de relevanță (a se vedea, în acest sens, Hotărârea *ABB Asea Brown Boveri/Comisia*, punctul 153 de mai sus, punctul 156).

203 În măsura în care C/G consideră în continuare că participarea sa la încălcare nu ar putea fi clasificată ca „foarte gravă”, ca urmare a specificității situației sale în cadrul SEE, este suficient să se reamintească faptul că datele specifice ale unei anumite întreprinderi pot cu siguranță să constituie circumstanțe agravante sau atenuante (punctele 2 și 3 ale liniilor directoare) sau să justifice adaptarea finală a amenzii [punctul 5 litera b) al liniilor directoare]. Totuși, în cazul în care Comisia se bazează pe impactul încălcării pentru a evalua gravitatea, conform punctului 1 A, primul și al doilea alineat al liniilor directoare, efectele care trebuie luate în considerare în acest sens sunt cele care rezultă din ansamblul încălcărilor la care toate întreprinderile au participat (Hotărârea Curții din 8 iulie 1999, *Comisia/Anic Partecipazioni*, cauza C-49/92 P, Rec., p. I-4125, punctele 150-152), astfel încât luarea în considerare a comportamentului individual sau a datelor proprii fiecărei întreprinderi nu este relevantă în acest sens. Elemente specifice avansate de C/G sunt așadar lipsite de relevanță în prezentul context.

204 Rezultă că motivele întemeiate pe nerespectarea cifrei de afaceri care trebuie reținută în vederea stabilirii cuantumului de plecare trebuie să fie respinse. Cu privire la impactul real al cartelului asupra creșterilor de prețuri și asupra cotelor de piață ale anumitor membri ai cartelului

– Cu privire la impactul real al cartelului asupra creșterilor de prețuri și asupra cotelor de piață ale anumitor membri ai cartelului

205 În măsura în care reclamantele japoneze și C/G susțin că nu ar fi avut comportamentul lor nelegal „un impact real” în SEE în sensul punctului 1 A penultimul paragraf al liniilor

directoare, dat fiind faptul că abținerea lor de la a vinde produsul în cauză se baza pe deciziile independente anterioare cartelului, ar trebui precizat că acest argument ignoră natura intrinsecă a acordului de distribuție a piețelor la nivel mondial, pe de o parte, precum și faptul că reclamantele nu au contestat în mod valabil constatările de fapt ale Comisiei cu privire la acest punct, pe de altă parte.

206 Într-adevăr, reclamantele au admis principiile directoare ale cartelului potrivit cărora prețurile produsului în cauză trebuiau să fie stabilite la nivel mondial, iar producătorii „nedomestici” să se retragă de pe piețele rezervate producătorilor „domestici” [considerentul (50) al deciziei]. În plus, Comisia a constatat că aceste principii directoare au fost puse în aplicare prin diferite reuniuni ale cartelului [considerentele (51)–(93) ale deciziei], fără ca reclamantele menționate mai sus să fi contestat în mod valabil aceste constatări.

207 În ceea ce privește impactul real al comportamentului nelegal al fiecărei întreprinderi asupra pieței și asupra concurenței, acest impact ar trebui să fie luat în considerare, conform punctului 1 A primul paragraf al liniilor directoare, „în cazul în care este măsurabil”. În speță, comportamentul neagresiv în SEE al celor cinci reclamante menționate mai sus corespunde în mod fidel principiilor și bunei funcționări a cartelului. Așadar este greu „măsurabil” măsura în care impactul real al încălcării comise de reclamante și anume absența agresivității lor pe piața SEE, depășește nivelul pur contractual și anume angajamentul lor de a rămâne pasive.

208 Pentru a contesta în mod valabil impactul real al încălcării, nu este suficient să se invoce „explicații alternative” pentru un comportament care respectă acorduri nelegale, respectiv decizii independente pretins luate în interesul economic al întreprinderilor. Astfel, noțiunea „explicații alternative” nu poate servi decât la a exclude existența unei practici concertate, în cazul în care un comportament paralel și pasiv poate fi explicat prin alte motive plauzibile cum ar fi o concertare între întreprinderile în cauză (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 29 iunie 1995, Solvay/Comisia, cauza T-30/91, Rec., p. II-1775, punctul 75, și jurisprudența Curții menționată). În acest caz, departe de a constitui un simplu comportament paralel, comportamentul nelegal al celor cinci reclamante menționate mai sus corespunde în mod exact acordurilor coluzive cărora acestea nu le-au contestat nici existența, nici conținutul.

209 În plus, după cum a subliniat pe bună dreptate Comisia, obiectul cartelului era de a asigura stabilitatea pieței mondiale pentru a permite creșteri de prețuri concertate. Acceptând să stea departe de piața SEE, cele cinci reclamante menționate mai sus au avut o contribuție importantă asupra stabilității pieței mondiale, care a avut ca rezultat afectarea gravă a concurenței în SEE. Răsplata protecției oferite de SGL și UCAR reclamantelor pe piețele lor „domestice” o reprezenta promisiunea lor de a rămâne în afara SEE. În cazul în care această promisiune nu ar fi avut valoare, nu ar fi fost necesar ca aceste reclamante să participe la cartel.

210 În cele din urmă, potrivit constatărilor care figurează în decizie, cartelul în cauză nu era o înțelegere europeană la care ar fi fost asociate câteva întreprinderi participante japoneze și americane, ci era vorba despre un cartel activ la nivel mondial. Pentru a exclude riscul perturbării bunei funcționări a cartelului, fiecare parte se angaja să respecte părțile de piață dobândite la nivel mondial, în pofida posibilelor tendințe și evoluții viitoare și, astfel, să asigure creșterile de prețuri regulate în fiecare regiune a lumii, creșteri care, în absența principiului producătorului „domestic” ar fi putut încuraja accesul producătorilor „nedomestici” la regiuni caracterizate prin prezența producătorilor „domestici”.

211 Referința reclamantelor la deciziile lor independente luate în propriul interes economic, de a se concentra pe piața „domestică” respectivă este, prin urmare, lipsită de relevanță. Într-adevăr, împrejurările care au determinat astfel de decizii se pot schimba în orice moment, astfel încât angajamentul de a rămâne în afara unei regiuni care, la un moment dat, nu prezenta interes economic își păstrează valoarea. În plus, deși este totuși greu de imaginat care ar fi fost evoluția pe o piață dată, în absența unui acord pe piața muncii, astfel de predicții sunt deosebit de problematice în ipoteza unei repartizări a piețelor potrivit principiului producătorului „domestic”, care obligă membrii cartelului să fie pasivi în anumite zone geografice.

212 În orice caz, nu este suficient să se analizeze, într-o astfel de ipoteză, părțile de piață pe care producătorii „nedomestici” le-ar fi putut obține în mod rezonabil, în absența cartelului, dintr-o piață rezervată unui alt membru al cartelului. Astfel, nu ar fi exclus ca, în lipsa securității conferite de cartel, producătorii „domestici”, sub simpla amenințare a accesului altor producători la piața respectivă, să practice prețuri suficient de scăzute pentru ca acești alți producători să aleagă să rămână în afara pieței în cauză, fără a dobândi nici măcar o parte de piață. Într-o astfel de situație, de libera concurență ar fi beneficiat consumatorii, printr-o scădere a prețurilor, deși cotele de piață nu s-ar fi modificat deloc.

213 Prin urmare, Comisia a considerat că pe bună dreptate comportamentul pasiv în SEE al celor cinci reclamante în cauză era consecința reală a cartelului, astfel încât aceste reclamante participaseră, de asemenea, la o încălcare „foarte gravă”.

214 Același lucru se aplică și pentru creșterile de prețuri produse datorită cartelului între 1992 și 1996. În măsura în care SGL invocă „explicații alternative” în această privință, este suficient să se reamintească, din nou, că prezenta cauză nu se referă la ipoteza unui simplu „comportament paralel”. În plus, considerentele (136) și (137) ale deciziei rezumă constatările de fapt ale Comisiei cu privire la stabilirea prețurilor-țintă și creșterea reală a prețurilor conform principiului director al cartelului, potrivit căruia prețul electrozilor de grafit era stabilit la nivel mondial [considerentele (50) și (61)–(70) ale deciziei]. Rezultă că prețurile convenite în cadrul reuniunilor cartelului au fost impuse progresiv cumpărătorilor și au crescut cu aproape 50 % între 1992 și 1996. Aceste constatări concrete și detaliate nu au fost contestate de SGL. Comisia a stabilit în mod valabil o legătură între creșterea prețurilor și aplicarea acordurilor nelegale de către opt membri ai înțelegerii care controlau aproximativ 90 % din piața mondială a electrozilor de grafit [considerentul (135) al deciziei] și care au fost în măsură să convină asupra prețurilor pentru o perioadă între cinci și șase ani [considerentul (3) al deciziei], să-și împartă piețele și să ia o serie de măsuri similare [considerentul (2) al deciziei].

215 Rezultă că motivele întemeiate pe necunoașterea impactului real al cartelului asupra creșterilor de prețuri și asupra cotelor de piață ale anumitor membri ai cartelului nu pot fi reținute. Cu privire la împărțirea membrilor cartelului în trei categorii și la stabilirea quantumurilor de plecare respective

– Cu privire la împărțirea membrilor cartelului în trei categorii și la stabilirea quantumurilor de plecare respective

216 În ceea ce privește obiecția legată de caracterul arbitrar și excesiv al cuantumurilor de plecare și, în special, a cuantumului de 40 milioane euro stabilit pentru SGL, pe motiv că acest cuantum ridicat ar fi incompatibil cu deciziile anterioare ale Comisiei, este suficient să se reamintească faptul că Comisia dispune de o marjă de apreciere în stabilirea cuantumurilor amenzilor pentru a orienta comportamentul întreprinderilor în sensul respectării normelor privind concurența (Hotărârea Deutsche Bahn/Comisia, punctul 157 de mai sus, punctul 127). Faptul că, în trecut, au fost aplicate de către Comisie amenzi de un anumit nivel pentru anumite tipuri de încălcări nu ar putea-o așadar priva de posibilitatea de a crește, în orice moment, acest nivel pentru a asigura punerea în aplicare a politicii comunitare privind concurența (Hotărârea Musique diffusion française și alții/Comisia, punctul 144 de mai sus, punctul 109) și pentru a consolida efectul descurajator al amenzilor (Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, SCA Holding/Comisia, cauza T-327/94, Rec. p. II-1373, punctul 179) (a se vedea punctele 191 și 192 de mai sus). Rezultă că obiecția legată de modificarea practicii în ceea ce privește nivelul cuantumurilor de bază trebuie să fie respinsă.

217 În ceea ce privește împărțirea membrilor cartelului în mai multe categorii, ceea ce a dus la o plafonare a cuantumului de plecare stabilit pentru întreprinderile aflate în aceeași categorie, trebuie remarcat faptul că o astfel de abordare a Comisiei, deși nu ia în considerare diferențele de dimensiune între întreprinderile din aceeași categorie, nu poate, în principiu, să fie cenzurată. Astfel, Comisia nu este obligată, în momentul stabilirii cuantumului amenzilor, să asigure că, în cazul în care amenzile sunt aplicate mai multor întreprinderi implicate în aceeași încălcare, cuantumurile finale ale amenzilor reflectă o diferențiere între întreprinderile în cauză în ceea ce privește cifra lor de afaceri globală (a se vedea Hotărârea FETTCSA, punctul 47 de mai sus, punctul 385 și jurisprudența menționată).

218 Comisia nu a comis așadar nicio eroare de fapt sau de drept procedând, în această etapă a stabilirii gravității încălcării, la o împărțire a reclamantelor în categorii.

219 Nu este mai puțin adevărat că astfel de categorii de distribuție trebuie să respecte principiul egalității de tratament potrivit căruia este interzis să fie tratate situații similare în mod diferit și situații diferite în același mod, cu excepția cazului în un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv (Hotărârea FETTCSA, punctul 47 de mai sus, punctul 406). În aceeași optică, liniile directe prevăd la punctul 1 A paragraful al șaselea că o diferență „considerabilă” în ce privește dimensiunea întreprinderilor autoare ale unei încălcări similare este, în special, de natură să justifice o diferențiere în vederea evaluării gravității încălcării. Prin urmare, potrivit jurisprudenței, cuantumurile amenzilor ar trebui, cel puțin, să fie proporționale cu elementele luate în considerare pentru a aprecia gravitatea încălcării (Hotărârea Tribunalului din 12 iulie 2001, Tate & Lyle și alții/Comisia, cauzele conexe T-202/98, T-204/98 și T-207/98, Rec., p. II-2035, punctul 106).

220 În consecință, atunci când Comisia a împărțit întreprinderile în cauză în categorii, în vederea stabilirii cuantumului amenzilor, determinarea pragurilor pentru fiecare categorie astfel identificată trebuie să fie justificată în mod coerent și obiectiv (Hotărârea FETTCSA, punctul 47 de mai sus, punctul 416 și Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 38 de mai sus, punctul 298).

221 În această privință, trebuie observat faptul că, dispunând în introducerea la liniile directe faptul că puterea de apreciere de care dispune în momentul stabilirii amenzilor trebuie să fie exprimată „într-o linie politică coerentă și nediscriminatorie, adaptată obiectivelor urmărite în combaterea încălcării normelor privind concurența, Comisia s-a

angajat să se orienteze pe aceste principii atunci când stabilește cuantumul amenzilor pentru încălcarea normelor privind concurența.

222 Prin urmare, este necesar să se analizeze dacă, în speță, determinarea pragurilor care separă cele trei categorii identificate de Comisie pe baza tabelului care este menționat la considerentul (30) al deciziei (a se vedea punctul 168 de mai sus) este justificată în mod coerent și obiectiv.

223 Trebuie, în această privință, să se observe că rezultă în mod clar din considerentele (148)–(151) ale deciziei că, astfel pentru a forma trei categorii și pentru a stabili diferitele quantumuri de plecare, Comisia s-a bazat pe un singur criteriu și anume cifra de afaceri și cotele de piață concrete pe care membrii cartelului le-au obținut din vânzarea produsului în cauză pe piața mondială. În acest scop, Comisia s-a referit la cifra de afaceri pentru anul 1998 și la evoluția cotelor de piață în între anii 1992 și 1998, astfel cum sunt enumerate în tabelul menționat mai sus. S-ar părea, de asemenea, că metoda de aritmetică aplicată consta în a proceda în tranșe de aproximativ [...] % din cotele de piață, fiecărei tranșe corespunzându-i un quantum de aproximativ 8 milioane euro. Astfel, SGL și UCAR, cu o cotă de piață de aproximativ [...], li s-a atribuit un quantum de plecare de [...] 40 milioane fiecare. VAW, SEC și Nippon, a căror cotă de piață nu atingea 5 %, li s-au atribuit 8 milioane fiecare, în timp ce quantumul alocat SDK, C/G și Tokai, cu o cotă de piață între 5 și 10 %, se ridică la 16 milioane pentru fiecare.

224 În ceea ce privește punctul de plecare al acestei metode și anume alegerea tranșei de 8 milioane euro, pentru a ajunge la cifra maximă de exact 40 milioane euro reținută în ceea ce privește SGL și UCAR, este adevărat că nu au fost menționate deloc de către Comisie în decizie motivele pentru care a ales cifra exactă de 40 milioane euro pentru întreprinderile clasificate în prima categorie. Totuși, această alegere a Comisiei nu poate fi calificată ca arbitrară și nu depășește limitele puterii discreționare de care dispune în materie.

225 Astfel, liniile directoare permit stabilirea pentru infracțiunile „foarte grave” a unui quantum mai mare de 20 milioane euro. Acordurile orizontale în materie de prețuri au fost întotdeauna considerate ca făcând parte din cele mai grave încălcări ale dreptului comunitar în materie de concurență și pot, ele însele, fi clasificate ca fiind „foarte grave” (Hotărârea FETTCSA, punctul 47 de mai sus, punctul 262). Acest lucru este valabil de două ori pentru cartelul incriminat în cauza prezentă în care se făcea referire la un cartel atât în materie de prețuri, cât și de distribuție a piețelor, care acoperea întreg teritoriul pieței comune și al SEE.

226 Este important să se adauge faptul că cifra de afaceri relevantă pentru SGL și UCAR se ridică la [...] milioane euro, respectiv la [...] milioane euro, cotele lor de piață oscilând între [...], respectiv [...] % și între [...] și [...] %. Prin urmare Comisia a considerat pe bună dreptate că era oportun să încadreze aceste două întreprinderi în aceeași categorie în concordanță cu o cifră medie de afaceri de [...] milioane euro și o cotă de piață medie de aproximativ [...] %.

227 În ceea ce privește legalitatea primei categorii, precum și a quantumului de plecare aferent, trebuie să se examineze dacă a doua categorie, compusă din SDK, C/G și Tokai, a fost constituită în mod coerent și justificată în mod obiectiv. În această privință, se pare că metoda aritmetică aplicată de Comisie conduce la un rezultat coerent în ceea ce privește SDK, a cărei cifră de afaceri și cotă de piață relevante se ridică la [...] milioane euro, respectiv la aproximativ [...] %. Relația dintre SDK, pe de o parte și grupul format din SGL și UCAR, pe

de altă parte, poate fi aşadar cifrată la aproximativ 1:2,5, ceea ce justifică stabilirea unui quantum de plecare de 16 milioane euro, în ceea ce priveşte SDK (40:2,5).

228 În schimb, faptul de a fi clasificat în aceeaşi categorie SDK şi Tokai, în măsura în care cifra de afaceri şi cota de piaţă ale acesteia din urmă nu se ridică decât la [...] milioane euro, respectiv la [...] %, adică jumătate din datele relevante pentru SDK, depăşeşte limitele a ceea ce este acceptabil din punctul de vedere al principiilor proporţionalităţii şi egalităţii de tratament, cu atât mai mult cu cât diferenţa de dimensiune dintre SDK şi Tokai, care aparţin aceleiaşi categorii, este mai importantă decât cea dintre Tokai şi Nippon (cifre de afaceri: [...] milioane euro şi o cotă de piaţă: aproximativ [...] %), ţinând de două categorii diferite. Contrar tezei Comisiei, un astfel de mod clasificare nu poate fi calificat drept coerent (a se vedea, în acest sens, Hotărârea FETTCSA, punctul 47 de mai sus, punctele 415, 422 şi 426).

229 Pentru a se verifica dacă abordarea Comisiei poate fi justificată în mod obiectiv, trebuie menţionat faptul că decizia, după ce a făcut referire la cifra de afaceri mondială realizată de fiecare întreprindere din vânzarea produsului în cauză 1998 şi la cotele de piaţă la nivel mondial [considerentele (149) şi (150)], se limitează la a arăta că „C/G, SDK şi Tokai, ale căror cote de piaţă erau mult mai mici la scară mondială (între 5 şi 10 %) [decât cele ale SGL şi UCAR], fac parte din a doua categorie” [considerentul (150)]. Acest pasaj nu prezintă niciun motiv specific care să permită Comisiei, în pofida diferenţei de dimensiune menţionate mai sus, să apropie Tokai tocmai de SDK şi nu de Nippon.

230 În faţa Tribunalului, Comisia a susţinut că, prin stabilirea celor trei categorii şi stabilirea diferitelor quantumuri de plecare, a ţinut mai curând cont de ordinele de mărime decât de formulele aritmetice, amenda trebuind să fie proporţională nu cu cifra de afaceri a unei anumite întreprinderi, ci cu gravitatea şi durata încălcării. În orice caz, cartelul în ansamblul său ar fi avut un impact semnificativ în SEE, astfel încât chiar şi un participant cu o cotă de piaţă modestă ar fi putut contribui în mod semnificativ la acest rezultat. Cota de piaţă şi cifra de afaceri nu ar reflecta aşadar în deplină măsură întregul impact asupra concurenţei al fiecărui membru al înţelegerii. În cele din urmă, Comisia nu ar fi obligată să facă nicio distincţie între întreprinderi pe baza pe cifrei lor de afaceri; în consecinţă, dacă o astfel de distincţie este făcută, nu i se poate reproşa că nu a aplicat un raport strict între cifre de afaceri relative.

231 Acest argument nu poate fi reţinut. Într-adevăr, întrucât Comisia a decis să aplice în speţa de faţă metoda de diferenţiere enunţată în liniile directoare, a fost obligată să i se conformeze acesteia, cu excepţia cazului de a explica în mod specific motivele, dacă este cazul, respingerii un anumit punct (Hotărârea FETTCSA, punctul 47 de mai sus, punctul 271). Dat fiind faptul că membrii cartelului, potrivit deciziei, au fost clasificaţi doar pe baza cifrei de afaceri şi a cotelor de piaţă ale acestora, Comisia nu poate reveni în timp util, în faţa Tribunalului, asupra propriei sale metode de diferenţiere, susţinând că nu era vorba decât de ordine de mărime destul de vagi şi că nicio parte a pieţei nu reflecta în mod necesar efectul fiecărei întreprinderi asupra concurenţei. În plus, decizia nu conţine niciun element concret care să explice motivul pentru care acest ultim argument ar justifica apropierea Tokai tocmai de SDK şi nu de Nippon.

232 Deşi este adevărat că pot fi luaţi în considerare de către Comisie mai mulţi factori pentru a stabili quantumul final al unei amenzi şi că aceasta nu este obligată să aplice formule matematice în acest sens, nu este mai puţin adevărat că, din moment ce a considerat a fi oportun şi echitabil să recurgă, într-o anumită etapă a acestei operaţii, la elemente de calcul

numerice, trebuie să aplice propria metodă în mod corect, coerent și, în special, nediscriminatoriu. Odată ce a ales în mod voluntar să aplice o astfel de metodă aritmetică, este legată de regulile inerente acesteia, cu excepția unei justificări explicite, în ceea ce îi privește pe toți membrii cartelului.

233 Rezultă din cele de mai sus că faptul de a clasifica Tokai în aceeași categorie cu SDK nu poate fi menținut. În exercitarea competenței sale de jurisdicție deplină, Tribunalul consideră că este necesar, cu siguranță, să rămână în logica generală a Comisiei și să păstreze clasificarea membrilor cartelului. Cu toate acestea, este necesar să se elimine a doua categorie și să se clasifice, într-o primă etapă, SDK și Tokai în două categorii diferite, SDK păstrând cuantumul de plecare de 16 milioane de euro atribuite de Comisie, în timp ce Tokai i se va atribui un cuantum de plecare de 8 milioane euro.

234 În consecință, nu este necesară pronunțarea asupra a două motive suplimentare ridicate de Tokai pentru a obține un cuantum de plecare de 8 milioane euro, motive care au fost întemeiate pe faptul că nu a fost furnizată de Comisie nicio indicație valabilă în ceea ce privește dimensiunea pieței în cauză și că a neglijat faptul că cota de piață a Tokai era puțin sub pragul de 5 %.

235 Tot în exercitarea competenței sale de jurisdicție deplină, Tribunalul consideră, în al doilea rând, că C/G, cu o cifră de afaceri de [...] milioane euro și o cotă de piață de aproximativ [...] % este atât de apropiată de Tokai, în ceea ce privește dimensiunea pieței mondiale relevante, încât ar trebui să fie clasificată în aceeași categorie cu acesta din urmă. Prin urmare, cuantumul de plecare pentru C/G va fi stabilit la 8 milioane euro.

236 În ceea ce privește fosta categorie a treia, compusă din Nippon, SEC și VAW, ar părea suficient de coerentă din punct de vedere al diferenței de dimensiune între cele trei întreprinderi în cauză și în raport cu întreprinderile din categoria următoare (Tokai și C/G). Este necesar să se mențină această categorie de întreprinderi mai mici ca atare.

237 Cu toate acestea, cifra de afaceri medie ([...] milioane euro) și cota de piață medie (aproximativ [...] %) în această categorie nu se ridică decât la jumătate din datele medii corespunzătoare categoriei următoare, formată din Tokai și C/G și la o zecime din datele primei categorii, formată din SGL și UCAR. În consecință, Curtea consideră, în exercitarea competenței sale de jurisdicție deplină, că este necesar să se stabilească cuantumul de plecare pentru fiecare dintre reclamante, Nippon și SEC, la 4 milioane euro.

– Cu privire la „factorul descurajator” aplicat în decizie

238 Trebuie amintit, mai întâi, că reproșul SGL, potrivit căruia Comisia, în loc să țină cont de împrejurările proprii întreprinderii, nu ar fi căutat decât să-i impună un efect descurajator, nu este corect în fapt. Într-adevăr, atunci când a amintit regulile generale de calcul, Comisia menționat nivelul suficient de descurajator al cuantumurilor de plecare [considerentele (146) și (148) ale deciziei]. Adaptarea concretă a acestor cuantumuluri, pentru a oferi un efect descurajator specific, nu a fost operată decât în ceea ce privește VAW și SDK [considerentele (152)–(154) ale deciziei], în timp ce SGL nu a făcut obiectul unei astfel de adaptări.

239 În ceea ce privește obiecția ridicată de SDK, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, atunci când calculează amenda unei întreprinderi, Comisia poate lua în considerare, în special, dimensiunea și puterea sa economică (Hotărârea Musique diffusion française și alții/Comisia, punctul 144 de mai sus, punctul 120 și Hotărârea Tribunalului din 13 decembrie 2001, Acerinox/Comisia, cauza T-48/98, Rec. p. II-3859, punctele 89 și 90). În plus, în ceea ce privește măsurarea capacității financiare ale membrilor cartelului, jurisprudența a recunoscut pertinenta cifrei de afaceri globale (Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000 Sarrió/Comisia, cauza C-291/98 P, Rec., p. I-9991, punctele 85 și 86) și, în Hotărârea ABB Asea Brown Boveri/Comisia (punctul 153 de mai sus, punctele 154, 155 și 162-167), Tribunalul a recunoscut chiar și legalitatea principiului unui coeficient de înmulțire de 2,5, subliniind posibilitatea Comisiei de a lua în considerare efectul descurajator al amenzii aplicate.

240 În aceste împrejurări, obiecția întemeiată pe o încălcare a drepturilor la apărare ale SDK trebuie să fie respinsă. Într-adevăr, la punctul 110 din comunicarea privind obiecțiunile, Comisia a afirmat că intenționa „să stabilească amenzile la un nivel suficient de ridicat pentru a avea un efect descurajator”. SDK era cu siguranță la curent cu textul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și cu cifra sa de afaceri globală ridicată. În plus, SDK putea deduce din Decizia 1999/60/CE a Comisiei din 21 octombrie 1998 privind o procedură de aplicare a articolului 85 din Tratatul CE [IV/35.691/E-4 – Conduce calorifuge (JO 1999, L 24, p. 1, denumită în continuare „Decizia Conduce calorifuge”), în care coeficient de multiplicare de 2,5 a fost aplicat întreprinderii Asea Brown Boveri, că nu era exclus să i se aplice, de asemenea, de către Comisie un coeficient de multiplicare de acest ordin. Prin urmare, nimic nu ar fi împiedicat SDK să facă referire, în cadrul procedurii administrative, la dimensiunea sa și la resursele sale financiare și să se pronunțe cu privire la efectul descurajator al sancțiunii pe care Comisia o pronunțase împotriva sa.

241 Având în vedere jurisprudența menționată la punctul 239 de mai sus, Comisia putea așadar estima, pe bună dreptate, că SDK, dată fiind cifra sa de afaceri globală enormă în comparație cu cea a altor membri ai cartelului, mobiliza mai ușor fondurile necesare pentru plata amenzii sale, ceea ce justifică, pentru un efect suficient de descurajator pentru acesta din urmă, aplicarea unui coeficient de multiplicare. Niciunul din argumentele SDK în sens contrar nu poate fi acceptat.

242 Astfel, în primul rând, deși este adevărat că mărimea absolută a unei întreprinderi nu este în mod automat sinonimă cu puterea sa financiară, această constatare generală este lipsită de relevanță în speța de față, dat fiind faptul că SDK, în contrast cu celelalte reclamante, nu a invocat incapacitatea sa financiară de a plăti amenda aplicată. În al doilea rând, susținând că o amendă echitabilă nu poate viza decât compensarea prejudiciilor cauzate liberului joc al concurenței și că este necesar să se evalueze, în acest sens, probabilitatea de a descoperi o înțelegere precum și profiturile scontate de membrii acesteia, SDK invocă parametri ipotetici și mult prea nesiguri pentru o evaluare a resurselor financiare efective ale unei întreprinderi.

243 În orice caz, acest argument al SDK nu este de natură să infirme regula potrivit căreia o încălcare comisă de o întreprindere care dispune de resurse financiare mari poate fi, în principiu, sancționată printr-o amendă proporțională mai ridicată decât aceeași încălcare comisă de o întreprindere care nu dispune de astfel de resurse. În cele din urmă, în ceea ce privește referirea la alte întreprinderi care, chiar dacă s-ar fi aflat în situații comparabile cu cea a SDK, ar fi fost sancționate mai puțin sever, este suficient să se amintească, cu condiția

respectării limitei maxime de la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, că nu era obligată Comisia să perpetueze o practică dată în materie de stabilire a nivelului amenzilor.

244 Posibilitatea impunerii unui coeficient de multiplicare SDK fiind astfel recunoscut, trebuie să ia analizeze dacă cifra de 2,5 este compatibilă cu principiile proporționalității și egalității de tratament.

245 În această privință, trebuie amintit că unicul punct de legătură din decizie, care permite examinarea temeiniciei cifrei de 2,5 aplicate SDK, îl reprezintă compararea sa cu cea de 1,25 aplicată VAW și aceasta în ceea ce privește cifrele și motivele prevăzute la considerentele (30) și (152)–(154) ale deciziei (a se vedea punctele 168 și 170 de mai sus).

246 Rezultă că a fost decisă în mod corect, de către Comisie, în cazul VAW, majorarea cuantumului de plecare „pentru a ține cont de dimensiunea și resursele globale” ale întreprinderii. Întrucât cifrele de afaceri și cotele de piață din vânzarea produsului la scară mondială, între 1992 și 1998, au fost epuizate în vederea diferențierii membrilor cartelului în ceea ce privește gravitatea încălcării și întrucât cifrele pentru piața SEE erau lipsite de relevanță în prezentul context, singura dovadă care putea justifica această constatare cu privire la VAW o reprezintă cifra sa de afaceri mondială totală realizată în 2000, care, după cum rezultă din tabelul de la considerentul (30) al deciziei, este de trei ori mai mare decât cea a SGL. În ceea ce privește coeficientul de 1,25 stabilit pentru VAW, pare a fi evident că înmulțirea cu 1 are un efect total neutru, singurul efect multiplicator fiind dat de cifra de 0,25 adăugată la cifra 1.

247 În ceea ce privește situația SDK, decizia menționa faptul că este „de departe cea mai mare dintre întreprinderile în cauză”, motiv pentru care cuantumul său de plecare trebuia multiplicat cu un coeficient de 2,5 [considerentul (154)]. Singurul element care justifică această descriere a SDK o reprezintă cifra sa de afaceri mondială totală realizată în 2000, care este de două ori mai mare decât cea a VAW și de șase ori mai mare decât cea a SGL. Potrivit logicii pe care Comisia însăși a urmat-o în cazul VAW, era necesar așadar să se multiplieze de două ori cuantumul de plecare al SDK față de majorarea reală aplicată VAW, pentru a ține cont de dimensiunea sa dublă și de resursele sale duble la nivel mondial. Singurul coeficient de multiplicare care îndeplinește acest criteriu este cel de 0,5 ($2 \times 0,25$), adăugat cifrei numărului 1.

248 Niciunul din argumentele invocate de către Comisie în sens contrar, nu infirma această concluzie. Pe de o parte, decizia nu conține nicio constatare alta decât cele referitoare la dimensiunea și resursele globale ale întreprinderii, care justifică aplicarea la SDK a unui coeficient de multiplicare mai mare de 1,5. În special, aceasta nu explică motivul pentru care împrejurările cazului în speță ar impune aplicarea SDK a unui factor de multiplicare de șase ori mai mare decât cel aplicat VAW, cu toate că cifra sa de afaceri relevantă pentru această operațiune nu este decât de două ori mai mare decât cea a VAW. În măsura în care Comisia a declarat, în fața Tribunalului, că nu s-a bazat pe cifra de afaceri specifică a SDK, ci a procedat la o simplă ajustare brută pentru a da o anumită orientare, este suficient să se constate că acest argument este contrazis atât de cifre, cât și de motivele furnizate în acest sens în decizie. Comisia nu se poate îndepărta de ele în fața Tribunalului (a se vedea punctul 232 de mai sus). În orice caz, acest argument nu justifică aplicarea unui coeficient de multiplicare de 2,5.

249 Având în vedere cele de mai sus, Tribunalul, în exercitarea competenței sale de jurisdicție deplină, consideră că este necesar să se aplice cuantumului de plecare stabilit pentru SDK un coeficient de 1,5 pentru a ajunge la suma de 24 milioane euro.

– Cu privire la motivarea deciziei

250 Reiese dintr-o jurisprudență constantă că motivația unei decizii individuale trebuie să indice în mod clar și neechivoc raționamentul instituției, autorul actului, astfel încât să le permită părților interesate să cunoască justificările măsurii adoptate, iar instanței competente să își exercite controlul legalității acesteia. Cerința motivării ar trebui să fie apreciată în funcție de împrejurările din speță. Nu este necesar ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, în măsura în care problema dacă aceasta îndeplinește cerințele prevăzute la articolul 253 din Tratatul CE trebuie să fie apreciată nu numai în ceea ce privește modul de redactare a măsurii în cauză, ci și contextul în care a fost adoptat actul (a se vedea, în special, Hotărârea Curții din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink's France, cauza C-367/95 P, Rec., p. I-1719, punctul 63).

251 În ceea ce privește informațiile furnizate la considerentele (129)–(154) ale deciziei cu privire la calculul amenzilor pentru gravitatea încălcării, liniile directe, precum și jurisprudența și practica decizională în materie, dezbătute de părți în fața Tribunalului, trebuie observat că reclamantele au fost pe deplin în măsură să ridice numeroase motive de nelegalitate pe fond în ceea ce privește elementele de calcul referitoare la gravitatea încălcării. Deși acestea susțin că unul sau altul dintre aceste elemente nu este suficient motivat, ele denunță, în același timp, caracterul eronat sau arbitrar al acestui element și prezintă datele pe care Comisia, în opinia lor, ar fi trebuit să le ia în considerare. În aceste împrejurări, reclamantele nu au fost expuse unei situații în care lipsa unei motivații exhaustive din partea Comisiei le-ar fi lipsit de o protecție jurisdicțională adecvată (a se vedea, în acest sens, Hotărârea UK Coal/Comisia, punctul 149 de mai sus, punctul 206).

252 În orice caz, Curtea a apreciat că este îndeplinită de către Comisie obligația de motivare, în măsura în care indică, în decizia sa, elementele de apreciere care i-au permis să măsoare gravitatea încălcării comise, fără a fi obligată să includă o descriere mai detaliată sau cifre referitoare la modul de calcul al amenzii (Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, Cascades/Comisia, cauza C-279/98 P, Rec., p. I-9693, punctele 38–47 și Hotărârea Sarrió/Comisia, punctul 239 de mai sus, punctele 76 și 80).

253 Rezultă că motivele întemeiate pe o lipsă a unei motivări nu pot fi acceptate.

254 Rezultă din cele de mai sus că motivele ridicate de SGL și UCAR trebuie să fie respinse, în măsura în care cuantumul de plecare ale celorlalte reclamante se stabilesc după cum urmează: pentru Tokai și C/G la 8 milioane euro fiecare, pentru SEC și Nippon la 4 milioane fiecare și pentru SDK la 24 milioane euro.

c) Cu privire la cuantumul de plecare reținute în decizie în funcție de durata încălcării

Rezumatul deciziei

255 La considerentele (155)–(157) ale deciziei, Comisia a reținut că SGL, UCAR, Tokai, Nippon și SEC au încălcat articolul 81 alineatul (1) din Tratatul CE și articolul 53 alineatul (1) din Acordul SEE între mai 1992 și februarie/martie 1998. Întrucât au comis o încălcare de lungă durată de cinci ani și nouă–zece luni, cuantumurile lor de plecare, calculate în funcție de gravitatea încălcării, au fost majorate cu 55 %. Potrivit Comisiei, SDK și VAW au comis o încălcare de durată medie de patru ani și șapte–unsprezece luni, iar cuantumurile lor de plecare au fost, prin urmare, majorate cu 45 %. Întrucât C/G a comis o încălcare de durată medie de trei ani și zece luni, cuantumul său de plecare a fost majorat cu 35 %.

Cauza T–239/01

256 SGL susține că majorarea cuantumului său de plecare de 55 % pentru o durată a încălcării de cinci ani și zece luni este în contradicție cu Decizia Conducute calorifuge (menționată la punctul 240 de mai sus), în care Comisia s-a mulțumit să aplice o majorare de 40 % pentru o durată a încălcării de cinci ani.

257 SGL adaugă că înțelegerile privind cotele, calificate ca încălcări „foarte grave” în liniile directe, s-au produs în mod regulat pe durata mai multor ani. Acest caracter de regulă de durată este inerent pentru încălcări de acest gen. Prin urmare, o înțelegere privind cotele care, prin însăși natura, prezintă un caracter durabil, nu ar putea, în ceea ce privește durata sa, să fie tratată în același mod ca o încălcare, care, ca de exemplu abuzul de poziție dominantă, este în sine „foarte gravă” în cazul comiterii sale punctuale. Durata unei înțelegeri privind cotele nu putea fi așadar luată în considerare în mod legal decât dacă era mult peste durata tipică a acestui gen de încălcări. La acest punct, SGL contestă legalitatea liniilor directe prin faptul că au în vedere durata unei încălcări în același mod, indiferent de natura acesteia din urmă.

258 În această privință, Tribunalul constată, în primul rând, că motivul invocat de SGL împotriva constatărilor de fapt ale Comisiei cu privire la durata încălcării a fost respins mai sus (punctele 71–77).

259 În ceea ce privește excepția de nelegalitate ridicată în prezentul context, trebuie amintit că articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 prevede în mod expres că ar trebui luat în considerare, la stabilirea cuantumului amenzii „în afară de gravitatea încălcării, durata acesteia”. În lumina acestui text, chiar și în cazul în care înțelegerile privind cotele ar fi intrinsec proiectate să dureze, nu i-ar fi interzis Comisiei să ia în considerare durata efectivă a acestora pentru fiecare caz în speță. Este suficient să se mediteze la înțelegerile care, în pofida unei longevități proiectate, sunt detectate de Comisie sau denunțate de un participant, după o scurtă perioadă de funcționare efectivă. Efectul lor negativ este în mod necesar mai mic decât în ipoteza în care ar fi avut o durată de funcționare efectivă mai mare. Prin urmare, este important să se facă întotdeauna o distincție între durata unei încălcări și gravitatea acesteia, după cum rezultă din propria sa natură (a se vedea, în acest sens, Hotărârea FETTCSA, punctul 47 de mai sus, punctul 283).

260 Comisia era așadar autorizată să anunțe, la punctul 1.B al treilea paragraf al liniilor directe, că majorarea pentru încălcările de lungă durată va crește în mod considerabil în comparație cu practica anterioară, pentru a sancționa cu adevărat restricțiile „care au produs efecte nocive de durată” împotriva consumatorilor.

261 Nimic nu se opune, prin urmare, faptului că au fost luate în considerare de către Comisie liniile directoare pentru a majora cu 55%, pentru o durată a încălcării de cinci ani și nouă luni, a cuantumului de plecare calculat în cazul SGL.

262 Această deducție nu este contestată de Decizia Conducute calorifuge, în care Comisia a aplicat o majorare de doar 40% pentru o perioadă a încălcării de cinci ani. Astfel, era vorba despre o ponderare specială care a fost în mod expres justificată de împrejurările specifice ale speței: la începutul încălcării, acordurile coluzive au fost incomplete sau au avut un efect limitat; în continuare, au fost suspendate pentru o anumită perioadă și nu au ajuns la forma cea mai evoluată decât după mulți ani [considerentul (170) al Deciziei Conducute calorifuge]. Situația SGL nu este marcată de astfel de împrejurări specifice.

263 Rezultă că motivul întemeiat pe nerespectarea duratei încălcării reținute în ceea ce privește SGL trebuie să fie respins.

Cauza T-246/01

– Argumentele părților

264 În ceea ce privește perioada finală de funcționare a cartelului, UCAR afirmă că a oferit, ea însăși, dovezile implicării sale la încălcare după verificările-surpriză efectuate de Comisie în iunie 1997, în special dovezile care au permis acesteia din urmă să stabilească reuniunile cartelului din noiembrie 1997 și din 13 februarie 1998, precum și menținerea contactelor bilaterale până în martie 1998. În aplicarea proiectului unei noi comunicări privind cooperarea, publicat în 2001, Comisia ar fi fost împiedicată să utilizeze aceste informații pentru a majora amenda cu 55 %. Astfel, în acest proiect, Comisia ar fi sugerat că, în cazul în care o întreprindere oferă dovezi cu privire la fapte ignorate anterior de Comisie și care au un impact direct asupra gravității sau duratei presupusei încălcări, Comisia nu ar fi ținut cont de acestea la stabilirea cuantumului amenzii aplicate întreprinderii care le-a oferit. Aceasta ar fi fost abordarea corespunzătoare pe care Comisia ar fi trebuit să o urmeze. În orice caz, Tribunalul ar putea să le ia în considerare în temeiul competenței sale de fond.

265 UCAR concluzionează că dovezile participării sale la cartel, după reuniunea din aprilie 1997, nu ar trebui să fie luate în considerare, ceea ce ar reduce durata încălcării sale la patru ani și unsprezece luni. Cuantumul său de plecare ar trebui așadar majorat cu maxim 45 % pe motiv de durată.

266 În ceea ce privește perioada inițială a cartelului (1992–1995), UCAR subliniază că Mitsubishi și Union Carbide, întreprinderile-mamă la momentul respectiv, ar fi fost cele cărora Comisia ar fi trebuit să le aplice o amendă și nu UCAR. Într-adevăr, aceste întreprinderi ar fi deținut controlul UCAR și ar fi jucat un rol important demarând primele contacte între concurenți și facilitând participarea UCAR în cartel. UCAR precizează că, în plan juridic, Mitsubishi și Union Carbide au controlat-o până în 1995. În cadrul unei recapitalizări operate în ianuarie 1995, Mitsubishi și Union Carbide ar fi „jupuit-o” și i-ar fi provocat datoria. Comisia nu a anchetat niciodată rolul Mitsubishi și al Union Carbide. În plus, decizia nu conține nicio motivare cu privire la problema controlului exercitat de Mitsubishi și Union Carbide în ceea ce privește UCAR pe parcursul perioadei în cauză.

267 UCAR adaugă faptul că ar fi trebui, de asemenea, ca Comisia să ia în considerare faptul că de la data inspecțiilor surpriză, Consiliul de administrație al UCAR căuta, printr-o anchetă internă sistematică și intensivă, să detecteze în mod activ și să pună capăt oricărui contact nelegal cu concurenții.

268 În ceea ce privește perioada de final a cartelului, Comisia subliniază faptul că noua sa politică în materie de cooperare nu fusese încă adoptată la data deciziei. Prin urmare, UCAR nu ar fi putut avea o încredere legitimă în faptul că ar fi fost aplicată de Comisie o astfel de politică. Faptul că Comisia a luat în considerare că politica sa de cooperare s-ar putea modifica și îmbunătăți nu i-ar interzice să aplice, în acest interval, dispozițiile în vigoare. Înainte de adoptarea formală a proiectului de revizuire invocat de UCAR, Comisia nu ar fi fost așadar constrânsă să ia în considerare acest proiect.

269 Problemele ridicate de UCAR în ceea ce privește rolul Mitsubishi și al Union Carbide nu ar fi fost evocate nici în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile și nici în vreun moment al procedurii inițiate în fața Comisiei. Până la depunerea cererii sale, ar fi reacționat ca și cum ar fi recunoscut pe deplin că a încălcat regulile privind concurența și merită o amendă; aceasta nu ar fi susținut că nu trebuia sancționată pentru încălcarea comisă înainte de 1995, întrucât comportamentul său trebuia imputat Mitsubishi și Union Carbide.

270 Chiar și în scrisoarea trimisă Comisiei la 23 februarie 2001, la care era anexat procesul-verbal al procesului împotriva Mitsubishi în Statele Unite, UCAR nu ar fi avansat niciunul din argumentele prezentate în fața Tribunalului. Prin urmare, chiar în această perioadă, deși dispunea de toate dovezile relevante, nu ar fi pretins că rolul jucat de Mitsubishi ar fi avut vreun impact asupra faptelor cu privire la participarea sa la abatere. Scrisoarea s-ar fi concentrat mai curând asupra capacității contributive reale a UCAR.

271 În ceea ce privește Union Carbide, UCAR nu ar fi susținut în niciun moment că societatea ar fi participat în mod direct la încălcare. Chiar și în fața Curții, Union Carbide nu ar fi fost pusă în discuție în mod clar, cu excepția avantajelor financiare pe care societatea se pare că le-ar fi obținut în urma cartelului.

272 Comisia consideră așadar că Tribunalul, în exercitarea competenței sale de jurisdicție deplină în materie de amenzi, ar fi trebuit să majoreze amenda aplicată UCAR pentru această schimbare a punctului de vedere pe care Comisia îl clasifică ca inacceptabil din partea unei întreprinderi care a beneficiat de o reducere substanțială a amenzii în aplicarea comunicării privind cooperarea, pe motiv că nu contesta acuzațiile Comisiei.

– Aprecierea Tribunalului

273 În ceea ce privește obiecția referitoare la perioada de final a cartelului, aceasta se bazează exclusiv pe proiectul unei noi comunicări privind cooperarea, care, la data adoptării deciziei (18 iulie 2001), nici măcar nu a fost publicată în *Jurnalul Oficial*; astfel, proiectul nu a fost publicat decât în Jurnalul Oficial din 21 iulie 2001 (JO C 205, p. 18). Cu privire la noua „comunicare a Comisiei privind imunitatea amenzilor și reducerea cuantumului acestora în cauzele privind cartelurile” care, la punctul 23 ultimul paragraf, a confirmat proiectul invocat de UCAR, aceasta nu a fost publicată decât în *Jurnalul Oficial* din 19 februarie 2002 (JO C 45, p. 3) și nu înlocuiește, în temeiul punctului 28, vechea comunicare privind cooperarea din 1996 decât după 14 februarie 2002. În aceste împrejurări, este evident că nu a

fost comisă de către Comisie nicio eroare abținându-se să aplice noua politică în materie de cooperare, invocată de UCAR, în cadrul deciziei.

274 În măsura în care UCAR susține că Tribunalul nu ar fi fost împiedicat să ia în considerare noua comunicare privind cooperarea din 2002, ca expresie a principiului egalității, trebuie observat că Tribunalul putea, în mod efectiv, în exercitarea competenței sale de jurisprudență deplină să o ia în considerare ca un element de completare a informațiilor care nu au fost menționate în decizie (Hotărârea din 16 noiembrie 2000, SCA Holding/Comisia, punctul 108 de mai sus, punctul 55). În condițiile cazului din speță, Tribunalul consideră, cu toate acestea, că nu este necesar să-și exercite puterea în sensul unei reduceri a nivelului aplicat UCAR pentru durata participării sale la încălcare.

275 Astfel, răspunsurile la o întrebare scrisă a Tribunalului și dezbaterile din cursul ședinței au arătat că este un lucru cert că elementele de probă pentru care UCAR a fost prima întreprindere care le-a furnizat Comisiei nu acoperă decât perioada de la mijlocul lunii noiembrie 1997 până în martie 1998. Chiar dacă durata participării UCAR la încălcare ar fi fost redusă la perioada din mai 1992 până la mijlocul lunii noiembrie 1997, va fi totuși vorba despre o participare la o încălcare de lungă durată și anume cinci ani și jumătate, pentru care punctul 1 B primul paragraf al liniilor directe permite stabilirea unui quantum suplimentar determinat prin aplicarea unei cote de 55 %. În plus, Comisia a ținut deja cont de toate elementele de probă furnizate de UCAR, care i-ar fi permis să stabilească „anumite aspecte importante ale cauzei”, acordându-i o reducere a amenzii de 40 %, pentru comunicarea privind cooperarea [considerentele (200)–(202) ale deciziei], ceea ce reprezintă – în afară de reducerea de 70 % acceptată pentru SDK întrucât a furnizat primele elemente de probă asupra întregului cartel [considerentul (217) al deciziei] – a doua foarte importantă din toate reducerile acordate cu acest titlu.

276 Principiul egalității nu impune așadar nicio corecție, pentru perioada finală a cartelului, nivelului de 55 % aplicat UCAR pentru durata participării sale la încălcare.

277 În ceea ce privește măsurile pe care Consiliul de administrație al UCAR le-a luat în urma verificărilor Comisiei pentru a pune capăt încălcării, este suficient să se amintească faptul că eforturile care urmăreau să pună capăt încălcării nu pot fi automat asimilate încetării definitive a acesteia. Este un fapt stabilit că UCAR nu a contestat constatarea de fapt a Comisiei, potrivit căreia participase la cartel în 1997 și în 1998. Puterea Comisiei de a sancționa o întreprindere atunci când a comis o încălcare nu presupune decât acțiunea nelegală a unei persoane împuternicite să acționeze în numele întreprinderii (Hotărârea Musique diffusion française și alții/Comisia, punctul 144 de mai sus, punctul 97). Acțiunea Consiliului de administrație al UCAR este așadar lipsită de relevanță pentru luarea în considerare a duratei încălcării.

278 În ceea ce privește obiecția referitoare la perioada inițială a cartelului (1992–1995), în care UCAR se afla sub controlul Mitsubishi și Union Carbide, este cert că UCAR a participat din mai 1992 până în martie 1998, ca „UCAR International Inc.”, la cartelul în litigiu. Acestei întreprinderi, UCAR International Inc., Comisia i-a aplicat o amendă pentru această încălcare și nu persoanelor fizice sau juridice care se pretinde că au influențat-o. Prin urmare, nu era obligată să ia în considerare schimbările care ar fi putut avea loc, în cursul perioadei de încălcare, în componența proprietarilor juridici sau economici ai întreprinderii.

279 Faptul că UCAR forma eventual o unitate economică cu Mitsubishi și/sau Union Carbide, astfel încât nu putea lua decizii independente, ceea ce Comisia contestă, nu joacă niciun rol în acest context. Acest fapt ar fi fost relevant doar în ipoteza în care Comisia ar fi făcut uz de puterea sa de a sancționa societatea-mamă a UCAR pentru comportamentul acesteia din urmă, astfel cum a făcut-o de altfel în cazul VAW [considerentele (117)–(123) ale deciziei], invocând Hotărârea din 16 noiembrie 2000, Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia (punctul 113 de mai sus, punctele 26–29). În speță, pe de altă parte, nu este vorba să se cunoască dacă comportamentul UCAR putea fi imputat altcuiva (Hotărârea Tribunalului din 13 decembrie 2001, Krupp Thyssen Stainless și Acciai speciali Terni/Comisia, cauzele conexe T–45/98 și T–47/98, Rec. p. II–3757, denumită „Hotărârea Krupp”, punctul 189), dat fiind faptul că s-a decis de către Comisie să se adreseze numai întreprinderii UCAR.

280 Cauza prezentă nu se referă la chestiuni care nu pot apărea în urma unei succesiuni economice în controlul unei întreprinderi, în cazul în care este necesar să se determine cea care răspunde acțiunilor întreprinderii, respectiv a cedentului sau a cesionarului (Hotărârea Tribunalului, adoptată după recurs și trimitere, în cauza Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia, punctul 113 de mai sus, punctele 60 și 70; Hotărârea Tribunalului din 20 martie 2002, HFB și alții/Comisia, cauza T–9/99, Rec., p. II–1487, punctele 101–108). Astfel, deși este adevărat că aplicarea normei de jurisprudență potrivit căreia „îi revine, în principiu, persoanei fizice sau juridice care conducea întreprinderea în cauză la momentul comiterii încălcării să aibă răspunderea pentru aceasta, chiar dacă, la momentul adoptării deciziei de constatare a încălcării, desfășurarea activității întreprinderii a fost plasată sub răspunderea unei alte persoane” (Hotărârea HFB și alții/Comisia, menționată anterior, punctul 103), se poate dovedi a fi dificilă în anumite condiții, Comisia s-a mulțumit, în speță, să sancționeze doar întreprinderea UCAR și nu a fost așadar necesar să examineze aspectele privind desfășurarea activității și controlul UCAR.

281 În orice caz, norma de jurisprudență care tocmai a fost menționată ar trebui să fie interpretată în sensul că o întreprindere – adică o unitate economică ce include elemente personale, corporale și necorporale (Hotărârea Curții din 13 iulie 1962, Mannesmann/Haute Autorité, cauza 19/61, Rec., p. 675, 705/706) – este condusă de organele prevăzute de statutul său juridic și că orice decizie care îi impune o amendă pot fi adresate direcției statutare a întreprinderii (consiliu de administrație, comitet director, președinte, manager etc.), deși consecințele financiare sunt în cele din urmă suportate de proprietarii lor. Această normă ar fi încălcată dacă s-ar cere Comisiei, confruntată cu comportamentul nelegal al unei întreprinderi, să verifice întotdeauna cine este proprietarul care exercită o influență decisivă asupra întreprinderii, pentru a-i permite să nu-l sancționeze decât pe acest proprietar.

282 Deși UCAR pretinde că a fost „jupuită” de foștii proprietari Mitsubishi și Union Carbide, care ar fi incitat-o să creeze cartelul pentru care este acum sancționată, Comisia a susținut, pe bună dreptate, că soluția acestui conflict trebuie să fie căutată în relațiile dintre Mitsubishi și Union Carbide, pe de o parte și UCAR și proprietarii săi actuali, pe de altă parte și nu la nivelul aplicării dreptului concurenței de către Comisie. Astfel, chiar dacă Mitsubishi și Union Carbide ar fi utilizat în mod real UCAR ca instrument pentru a realiza profituri obținute din acțiunile cartelului în litigiu, Comisia era în măsură să impună o amendă doar pentru acest instrument, în timp ce UCAR și/sau proprietarii săi sunt liberi să introducă acțiune în repararea prejudiciului împotriva Mitsubishi și Union Carbide. În plus, UCAR s-a întors efectiv împotriva Mitsubishi și Union Carbide în Statele Unite pentru a recupera fondurile pe care susține că i-au fost sustrate [considerentul (42) al deciziei].

283 În măsura în care UCAR susține în continuare că ar fi trebuit ca Comisia să examineze rolul jucat de Mitsubishi și Union Carbide în crearea cartelului, este suficient să se amintească faptul că, potrivit unei jurisprudențe constante, chiar presupunând situația unui alt operator economic care nu este destinat al deciziei ar fi fost similară celei a UCAR, o astfel de constatare nu ar permite să fie exclusă încălcarea reținută împotriva UCAR, din moment ce această încălcare a fost corect stabilită pe baza unor dovezi documentare. UCAR, prin faptul că a încălcat articolul 81 din Tratatul CE, nu ar putea scăpa de vreo sancțiune pe motiv că altor operatori economici precum Mitsubishi și Union Carbide nu li s-a aplicat o amendă, precum și faptul că, la fel ca în speță, Tribunalul nu a fost sesizat cu situația acestora din urmă (Hotărârea Curții din 31 martie 1993, Ahlström Osakeyhtiö și alții/Comisia, cauzele conexe C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 și C-125/85 – C-129/85, Rec. p. I-1307, punctele 146 și 197; Hotărârea Acerinox/Comisia, punctul 239 de mai sus, punctele 156 și 157 și Hotărârea Tribunalului din 20 martie 2002, KE KELIT/Comisia, cauza T-17/99, Rec. p. II-1647, punctul 101).

284 În aceste împrejurări, faptul că Mitsubishi a fost condamnată, în februarie 2001, în Statele Unite pentru că a favorizat și a sprijinit un cartel între producătorii de electrozi de grafit și i s-a aplicat o amendă de 134 milioane USD [considerentul (42) al deciziei] este lipsit de relevanță pentru examinarea calculului amenzii aplicate UCAR. Nu mai este necesar să se analizeze dacă a fost informată în timp util Comisia despre implicarea Mitsubishi și Union Carbide în cartel și că UCAR era efectiv controlată de Mitsubishi și Union Carbide.

285 În cele din urmă, întrucât Comisia era în măsură să sancționeze întreprinderea care a participat în mod direct la încălcarea în cauză și anume UCAR, aceasta nu era obligată să justifice această alegere expunând motivele pentru care nu a sancționat Mitsubishi și Union Carbide. Prin urmare, Comisia nu a încălcat obligația de motivare ce îi revine în temeiul articolului 253 din Tratatul CE.

286 Pe de altă parte, nu există niciun motiv să se susțină concluziile Comisiei care vizează majorarea amenzii aplicate UCAR.

287 Astfel, rezultă din cele de mai sus că era scutită Comisia de obligația de a aduce o nouă administrare a dovezilor în fața Tribunalului în ceea ce privește durata participării UCAR la încălcarea reținută în decizie. În fața motivului întemeiat pe ignorarea rolului jucat de Mitsubishi și Union Carbide între 1992 și 1995, aceasta se putea limita la a prezenta argumentele juridice care tocmai au fost expuse.

288 În plus, UCAR a transmis deja Comisiei, în februarie și în aprilie 2001, adică înainte de adoptarea deciziei, elemente cu privire la participarea în special a Mitsubishi la cartelul care face obiectul anchetei Comisiei. Decizia se referă de asemenea la afirmația UCAR potrivit căreia fostele întreprinderi-mamă Union Carbide și Mitsubishi au beneficiat în urma cartelului [considerentul (204)]. În aceste condiții, nu se poate spune că UCAR a contestat pentru prima dată în fața Tribunalului materialitatea faptelor legate de durata participării sale la încălcare, în sensul punctului E alineatul (4) al doilea paragraf din comunicarea privind cooperarea. UCAR a procedat mai degrabă la o reclassificare juridică a elementelor documentare puse deja la dispoziția Comisiei în cursul procedurii administrative.

289 Rezultă din cele de mai sus că motivele invocate de SGL și UCAR trebuie să fie respinse.

290 În ceea ce privește celelalte reclamante cărora li s-au redus cuantumul de plecare atribuite pentru gravitatea încălcării, Tribunalul nu vedea niciun motiv să renunțe la nivelurile aplicate de Comisie pentru durata participării acestora la încălcare. Prin urmare, cuantumul de plecare stabilite la considerentul (158) al deciziei vor fi corectate după cum urmează: Tokai = 12,4; Nippon = 6,2; SEC = 6,2; SDK = 34,8; C/G = 10,8.

d) Cu privire la împrejurările agravante

Rezumatul deciziei

291 În cazul SGL, UCAR, Tokai, SEC și Nippon, Comisia a considerat că gravitatea încălcării era întărită de faptul că acestea au continuat această încălcare flagrantă și indiscutabilă după verificările efectuate de Comisie. O altă circumstanță agravantă a fost reținută în ceea ce privește SGL și UCAR dat fiind faptul că erau liderii și instigatorii acestui cartel. În cele din urmă, Comisia a calificat drept circumstanță agravantă tentativa SGL de a împiedica procedura Comisiei, avertizând alte întreprinderi despre iminența inspecțiilor. Comisia a procedat așadar la o majorare a cuantumului de bază la 85 % pentru SGL, 60 % pentru UCAR și 10 % pentru Tokai, pentru SEC și pentru Nippon [considerentele (160), (164), (187), (192), (209) și (210) ale deciziei].

Cauzele T-244/01 și T-251/01

292 Nippon și SEC reproșează Comisiei că le-a majorat amenda cu 10 % pe motivul presupusei continuări a încălcării după verificările efectuate în iunie 1997. Cu toate acestea, prin scrisoarea din 15 decembrie 1997 adresată producătorilor japonezi, Comisia ar fi declarat că aceștia din urmă nu erau în mod direct afectați de cartelul în cauză. Abia doi ani mai târziu, prin comunicarea privind obiecțiunile, Comisia le-a informat asupra suspiciunilor sale cu privire la eventuala lor implicare în cartel. Nippon și SEC ar fi beneficiat așadar de o încredere legitimă că nu vor fi penalizate pentru perioada ulterioară verificărilor din iunie 1997, iar Comisia nu poate argumenta că ar fi trebuit să înceteze încălcarea ca urmare a unor verificări care nu se refereau la acestea. Nippon și SEC denunță, de asemenea, o lipsă a motivării, în sensul că decizia nu se pronunță cu privire la problematica încrederii legitime.

293 SEC adaugă că majorarea cuantumului său de plecare de 55 %, ca urmare a duratei încălcării, acoperea deja perioada care a urmat verificărilor respective. Prin majorarea suplimentară de 10 %, ar fi fost sancționată de două ori pentru participarea sa la încălcare în această perioadă.

294 În această privință, Tribunalul reamintește că este cert că Nippon și SEC au participat la încălcare până în februarie 1998. În scrisoarea din 15 decembrie 1997 menționată mai sus, acestea au fost informate că era anchetat cartelul de către Comisie fără a fi la curent, la acea dată, că și ele participaseră în mod direct la cartel. Scrisoarea în cauză nu ar putea fi așadar considerată ca oferind Nippon și SEC speranțe neîntemeiate și cu atât mai puțin ca furnizând asigurări precise, că nu ar fi fost sancționate (a se vedea punctul 152 de mai sus). Pe de altă parte, Nippon și SEC ar fi trebuit să se aștepte ca, odată ce implicarea lor în înțelegere era detectată, Comisia să le sancționeze pentru participarea lor la încălcare, ținând cont, în special, de faptul că nu au pus capăt încălcării deși fuseseră avertizate asupra faptului că Comisia ancheta înțelegerea tip cartel.

295 Nu mai poate fi pusă problema unei duble sancționări a SEC pentru perioada în cauză. Majorarea de 55 % nu se referă decât la durata încălcării în cauză, în timp ce majorarea de 10 % viza sancționarea energiei nelegale a SEC, ce se traduce prin continuarea încălcării, cu toate că fusese informată asupra faptului că Comisia a lansat o anchetă axată pe aceeași încălcare.

296 În aceste împrejurări, nu i se poate reproșa Comisiei faptul că nu a prevăzut în decizie o motivație specifică cu privire la o eventuală încredere legitimă în ceea ce privește Nippon și SEC, cu atât mai puțin cu cât nepronunțarea deciziei nu le-a împiedicat pe cele două reclamante să-și prezinte argumentele lor cu privire la acest punct.

297 Prin urmare, motivele ridicate de Nippon și SEC nu pot fi acceptate.

Cauzele T-239/01 și T-246/01

298 UCAR susține că a fost greșeala Comisiei luarea în considerare drept circumstanță agravantă continuarea încălcării după verificările sale din iunie 1997, dat fiind faptul că Consiliul de administrație al UCAR a depus eforturi intense pentru a pune capăt oricărei activități coluzive. În plus, Comisia nu ar fi trebuit să-i atribuie responsabilitatea de a fi creat și pus în aplicare cartelul, întrucât Mitsubishi și Union Carbide erau instigatorii reali ai cartelului. În cele din urmă, SGL ar fi fost singurul lider veritabil al cartelului. În măsura în care Comisia încearcă să atribuie de asemenea UCAR acest rol, nu ar fi fost în măsură să se bazeze pe evenimente anterioare începutului perioadei în cauză, respectiv anterioare lunii mai 1992.

299 SGL subliniază faptul că majorarea cu 85 % a cuantumului său de bază pentru împrejurări agravante este total disproporționată și incompatibilă cu practica decizională anterioară a Comisiei, care nu a mai cunoscut niciodată astfel de creșteri exorbitantă. SGL precizează că, în primul rând, nicio creștere nu ar fi fost posibilă pe motivul unei presupuse continuări a încălcării după verificările din iunie 1997, întrucât Comisia nu a produs nicio dovadă suficientă în acest sens. În al doilea rând, faptul că SGL a avertizat alți membri ai cartelului cu privire la iminența acestor verificări nu poate fi în nici un caz sancționat printr-o majorare a amenzii. Într-adevăr, articolul 15 din Regulamentul nr. 17 nu ar permite aplicarea de amenzi decât pentru încălcarea articolelor 81 și 82 din Tratatul CE, nu pentru nerespectarea uneia din condițiile și obligațiile impuse în conformitate cu articolul 8 din Regulamentul nr. 17. Avertismentele în cauză nu ar constitui astfel de încălcări ale legii.

300 Aceste avertismente nu ar mai fi acoperite de liniile directoare al căror punct 2 a doua liniuță nu prevede o majorare decât pentru tentativele de obstrucție „în cursul desfășurării anchetei”. Avertismentele ar fi fost trimise înainte de începerea anchetei. În orice caz, SGL ar fi fost discriminată față de UCAR. Într-adevăr, aceasta din urmă chiar ar fi distrus documente, fără a fi sancționată de Comisie pentru o circumstanță agravantă. Potrivit SGL, o astfel de distrugere de documente este mai gravă decât avertismentele verbale privind eventualele verificări.

301 În această privință, Curtea reamintește că, potrivit jurisprudenței bine stabilite, dacă o încălcare a fost săvârșită de mai multe întreprinderi, ar trebui, în cadrul stabilirii cuantumului

amenziilor, să se stabilească rolurile acestora în încălcare pe durata participării lor la aceasta (Hotărârea Comisia/Anic, punctul 203 de mai sus, punctul 150 și Hotărârea Tribunalului din 17 decembrie 1991, Enichem Anic/Comisia, cauza T-6/89, p. II-1623, punctul 264). Rezultă, în special, că rolul de „lider”, jucat de una sau mai multe întreprinderi la un cartel trebuie să fie luat în considerare în vederea calculării cuantumului amenzii, în măsura în care întreprinderile care au jucat un astfel de rol, trebuie, prin urmare, să aibă o responsabilitate specială în raport cu alte întreprinderi (Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, Finnboard/Comisia, cauza C-298/98 P, Rec., p. I-10157, punctul 45).

302 Conform acestor principii, punctul 2 al liniilor directoare stabilește, cu titlu de împrejurări agravante, o listă neexhaustivă a împrejurărilor care ar putea duce la o creștere a cuantumului de bază al amenzii, printre care este inclus „rolul de lider sau instigator al încălcării”.

303 În speță, deja în cadrul procedurii administrative SGL și UCAR s-au acuzat reciproc de a fi fost lider și instigator al cartelului [considerentele (161) și (188) ale deciziei]. Cu toate acestea, se pare că a fost stabilit în decizie de către Comisie, corespunzător cerințelor legale, că UCAR și SGL erau, în părți mai mult sau mai puțin egale, cele două motoare reunite ale cartelului care, de la primele contacte, în 1991, stabiliseră principiile sale fundamentale și organizaseră primele întâlniri „ale liderilor” în mai 1992 [considerentele (44)-(51) ale deciziei].

304 În acest context, Comisia nu era împiedicată de nimic să țină seama de etapele pregătitoare ale creării efective a cartelului, pentru a constata situația economică care a precedat și care explică motivul creării cartelului sau pentru a stabili și evalua rolul respectiv pe care membrii cartelului l-au jucat în conceperea, crearea și punerea în aplicare a acestuia. În plus, tot pentru același motiv Comisia poate ține cont de faza ulterioară perioadei încălcării propriu-zise, pentru a evalua, în numele comunicării privind cooperarea sau eventualelor împrejurări atenuante, colaborarea efectivă a întreprinderilor la denunțarea cartelului dintre acestea.

305 Potrivit constatărilor Comisiei, conducerea în comun a cartelului de către SGL și UCAR s-a reflectat de asemenea în fixarea prețurilor în SEE, piața lor „internă”, prin faptul că SGL a luat inițiativa creșterii prețurilor în Scandinavia și în Germania, în timp ce UCAR a făcut același lucru în Franța și în Regatul Unit, cele două au decis, cu fiecare ocazie, cine va lua inițiativa în Italia și în Spania [considerentele (62) și (66) ale deciziei].

306 Aceste constatări nu au fost contestate în mod valabil nici de UCAR, nici de SGL.

307 UCAR repetă argumentul său bazat pe rolul Mitsubishi și al Union Carbide afirmând că aceste două întreprinderi erau, într-adevăr, instigatori – și, până în 1995, lideri – ai înțelegerii. La acest punct, este suficient să se amintească faptul că Mitsubishi și Union Carbide nu se numără printre companiile a căror participare la înțelegere a fost constatată și sancționată de Comisie și că nu participă în litigiile la care se face referire, prezentate în fața Tribunalului. Referirea la Mitsubishi și Union Carbide nu poate infirma, prin urmare, aprecierea potrivit căreia UCAR și SGL erau, între membrii cartelului identificați de Comisie, instigatori și lideri.

308 În ceea ce privește referirea UCAR la eforturile depuse de consiliul său de administrație pentru a pune capăt încălcării, este de asemenea suficient să se facă trimitere la ceea ce a fost

prezentat mai sus cu privire la durata încălcării: aceste eforturi nu au putut împiedica ca UCAR, reprezentată de persoane autorizate să acționeze în numele întreprinderii, să continue efectiv încălcarea după verificările din iunie 1997.

309 În ceea ce privește argumentul SGL potrivit căruia majorarea de 85 % era excesivă și superioară celei aplicate în deciziile anterioare ale Comisiei, nu este de natură să dovedească o încălcare a principiului proporționalității sau a principiului egalității de tratament. În acest sens, este suficient să se reamintească faptul că, potrivit unei jurisprudențe constante, atunci când se stabilește valoarea fiecărei amenzi, Comisia dispune de o putere de apreciere și nu este obligată să aplice, în acest scop, o formulă matematică precisă (Hotărârea Martinelli/Comisia, punctul 165 de mai sus, punctul 59). Faptul că rolul jucat de instigator de către o societate în alte cazuri a fost sancționat printr-un anumit nivel de majorare dat nu înseamnă că acest nivel nu va fi niciodată depășit în viitor, indiferent de împrejurările speței (Hotărârea Musique diffusion française și alții/Comisia, punctul 144 de mai sus, punctele 106 și 109).

310 Chiar sub aspectul competenței de jurisdicție deplină a Tribunalului, nu ar părea disproporționat sau discriminatoriu să i se aplice SGL o majorare de 50 % pentru rolul său de lider (precum cele 50 procente aplicate UCAR), o creștere de 10 % pentru continuarea încălcării după luna iunie 1997 (precum cele 10 procente aplicate UCAR, SEC, Nippon și Tokai) și o majorare de 25 % pentru faptul că i-au avertizat pe ceilalți membri ai cartelului cu privire la iminența verificărilor Comisiei.

311 Cu privire la ultimele două puncte, trebuie amintit că motivul invocat de SGL împotriva constatărilor de fapt ale Comisiei cu privire la durata participării sale la cartel, în special continuarea încălcării după verificări, a fost respins (a se vedea punctele 70–76 de mai sus). Prin urmare, Comisia a efectuat pe bună dreptate majorarea de 10 % pentru continuarea încălcării.

312 Faptul că SGL a avertizat alte întreprinderi cu privire la iminența verificărilor menționate ar putea fi, de asemenea, calificat, pe bună dreptate, ca o circumstanță agravantă (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, Sarrió/Comisia, cauza T–334/94, Rec., p. II–1439, punctul 320). Spre deosebire de acuzațiile SGL, nu este vorba despre o încălcare specifică și independentă, neprevăzută în tratat și în Regulamentul nr. 17, ci despre un comportament care consolidează gravitatea încălcării inițiale. Prin aceste avertismente adresate altor membri ai cartelului, SGL viza, într-adevăr, să ascundă existența cartelului și să-l mențină în funcțiune, ceea ce de altfel s-a realizat cu succes până în martie 1998.

313 În acest context, trimiterea SGL la articolul 15 alineatul (1) litera c) din Regulamentul nr. 17 — din care aceasta deduce că legiuitorul comunitar a dorit să sancționeze numai obstrucțiile îndreptate împotriva verificărilor pe care Comisia le inițiasse deja și nu faptele anterioare anchetei sale — este lipsit de relevanță. Astfel, dispoziția menționată vizează obstrucțiile amintite ca fiind încălcări autonome, independente de eventuala existență a unui cartel, ceea ce explică, de altfel, sancțiunea relativ ușoară de 100 până la 5 000 euro prevăzută în acest scop. În speță, pe de altă parte, avertismentele date de SGL erau menite să asigure continuarea unui cartel, ceea ce este evident că reprezenta o încălcare flagrantă și incontestabilă a dreptului comunitar privind concurența.

314 Luarea în considerare a avertismentelor menționate ca fiind o circumstanță agravantă nu este cu atât mai puțin contrară punctului 2 al liniilor directoare. Astfel, simpla lectură a textului („precum” și „alții”) arată că lista împrejurărilor agravante enumerate nu este exhaustivă.

315 În cele din urmă, invocarea de către SGL a principiului egalității de tratament în ceea ce privește UCAR — a cărei distrugere de documente incriminatorii nu a fost luată în considerare ca circumstanță agravantă — nu este de natură să modifice calificarea ca circumstanță agravantă a avertismentelor menționate mai sus. Astfel, adresându-se altor companii, aceste avertismente mergeau dincolo de sfera pur internă a SGL și urmăreau să facă se eșueze întreaga anchetă a Comisiei pentru a asigura continuarea cartelului, în măsura în care UCAR distrusese documentele pentru a evita ca propria sa implicare în cartel să fie descoperită. Este vorba de două comportamente diferite, motiv pentru care nu i se poate reproșa Comisiei că a tratat situații similare în mod diferit.

316 În plus, chiar și în cazul în care Comisia ar fi favorizat în mod incorect UCAR nemajorând amenda, caracterul agravant al comportamentului SGL nu ar fi fost afectat. SGL nu putea solicita în mod legitim majorarea amenzii aplicate UCAR, nici să invoce în favoarea sa eventuala ilegalitate comisă în favoarea UCAR (a se vedea, în acest sens, Hotărârea din 14 mai 1998, SCA Holding/Comisia, punctul 216 de mai sus, punctul 160).

317 În ședință, SGL a susținut de asemenea că faptul că a avertizat alte întreprinderi cu privire la iminența verificărilor în cauză nu poate fi calificat ca circumstanță agravantă întrucât punctul de plecare al acestor avertismente era însăși Comisia. SGL se referă astfel la revelarea, de către UCAR, a unei scurgeri de informații în cadrul serviciilor Comisiei prin care un funcționar desemnat în mod special ar fi informat SGL cu privire la verificările surpriză iminente la sediile membrilor cartelului. În această privință, este evident că aceste informații, presupunând că fuseseră efectiv furnizate, nu ar fi putut în niciun fel să fie imputate Comisiei ca o expresie a politicii sale oficiale în domeniul concurenței. Ar fi vorba despre fapte frauduloase ale unui agent menite să sprijine funcționarea cartelului. În consecință, SGL nu putea invoca în mod valid aceste fapte pentru a minimaliza gravitatea propriului său comportament.

318 Întrucât toate observațiile făcute de Nippon, SEC, UCAR și SGL trebuie respinse, nivelurile aplicate de Comisie cuantumurilor de bază stabilite pentru aceste reclamante vor fi menținute.

319 În ceea ce privește reclamanțele ale căror cuantumuri au fost modificate pentru durata încălcării, trebuie stabilite, pentru a ține seama de împrejurările agravante reținute de Comisie, următoarele cifre: Tokai = 13,64; Nippon = 6,82; SEC = 6,82.

e) Cu privire la împrejurările atenuante

Rezumatul deciziei

320 Comisia a considerat că nicio circumstanță atenuantă nu justifică o reducere a cuantumului de bază în cazul SGL, UCAR, Tokai, SEC, Nippon și SDK. Pe de altă parte, în cazul C/G, a procedat la o reducere de 40 %, dat fiind rol exclusiv pasiv al întreprinderii și

neaplicarea parțială a acordurilor ilegale [considerentele (165), (166), (193)–(198), (211)–(215) și (234)–(238) ale deciziei].

Cauzele T–236/01, T–239/01, T–244/01, T–246/01, T–251/01 și T–252/01

– Argumentele părților

321 C/G consideră că ar fi beneficiat de o reducere mult mai mare decât cele 40 procente acordate de Comisie. Acesta subliniază rolul său marginal și pasiv la înțelegere. Aceasta ar fi avut contacte bilaterale cu SGL și nu ar fi fost invitată la reuniunile „patronilor” sau „de lucru” și nici la reuniunile locale; de asemenea, nimeni nu ar fi informat-o despre ținerea unor astfel de reuniuni. Niciunul dintre membrii cartelului nu ar fi desemnat-o ca participantă la încălcare. Mai mult decât atât, aceasta nu ar fi participat la sistemul central de supraveghere creat pentru a pune în aplicare cartelul și nici la sistemul de nume de coduri elaborat pentru a ascunde identitatea membrilor cartelului. Stabilirea prețurilor nu ar fi fost rezervată – contrar unuia din principiile cartelului – celui mai înalt nivel al ierarhiei din cadrul întreprinderii. În plus, s-ar fi acționat în mod direct, contrar unui alt principiu fundamental al cartelului, crescându-și capacitatea de producție și vânzările pe piața SEE.

322 C/G afirmă, în plus, că a vândut, în 1994, tehnologia sa de fabricație unui producător chinez pentru 4 milioane USD. Acest transfer de tehnologie, contrar intereselor cartelului, ar fi provocat o astfel de îngrijorare încât acesta din urmă s-a plâns C/G. În cele din urmă, ar fi pus capăt, din proprie inițiativă, raporturilor cu cartelul, înainte de deschiderea anchetei de către Comisie. C/G adaugă că a acționat sub presiunea economică provocată de situația sa specifică de producător dependent de alți membri ai cartelului și invocă, în plus, supracapacitatea structurală a industriei de electrozi de grafit, în anii 1970 și 1980, care a condus la scăderi semnificative ale prețurilor.

323 Cu privire la acest ultim punct, SGL precizează că în sectorul electrozilor de grafit criza structurală este comparabilă cu cea care produsă în sectorul siderurgic la începutul anilor 1990 și care a afectat producătorii de oțel în același fel ca și pe cei de electrozi de grafit. În deciziile Tevi și conducte din oțel fără sudură din 8 decembrie 1999 și Suprataxa pe aliaj din 21 ianuarie 1998, Comisia a calificat această criză drept circumstanță atenuantă. Această calificare nu poate să fie refuzată în cauza de față, în raport cu aceeași criză economică.

324 UCAR se referă de asemenea la situația economică dezastruoasă a sectorului și reamintește că, atât Comisia, în deciziile sale anterioare, cât și Tribunalul au considerat că o astfel de situație poate constitui o circumstanță atenuantă. UCAR consideră, de asemenea, că ancheta sa internă exemplară având ca scop să detecteze încălcarea și să-i pună capăt cât mai repede posibil ar fi meritat să fie recunoscută drept circumstanță atenuantă. În acest context, C/G invocă, la rândul său, punerea în aplicare a unui program pentru a face ca politica sa comercială să fie conformă cu dreptul concurenței.

325 UCAR adaugă că înțelegerea de tip cartel în cauză nu i-a adus niciun avantaj financiar din faptul că Mitsubishi și Union Carbide au „recoltat” toate profiturile obținute de cartel. În plus, Comisia ar fi trebuit să țină seama de sumele considerabile plătite de UCAR clienților săi din Statele Unite ale Americii drept compensație pentru prețurile artificial ridicate în perioada încălcării.

326 Nippon, SEC și Tokai LP subliniază rolul lor pasiv în cadrul cartelului. Nippon reamintește că nu a participat la primele reuniuni ale cartelului în cursul cărora au fost stabilite principiile fundamentale ale repartizării piețelor; chiar și în cursul altor reuniuni la care a participat efectiv, ar fi rămas strict pasivă. SEC subliniază, la rândul său, că nu a participat niciodată, ea însăși, la vreo reuniune „a patronilor”; la acest nivel, ar fi fost doar reprezentată, de două ori, de Tokai. În plus, Comisia nu ar fi calificat ca activ decât rolul Tokai și cel al SDK, nu și cel al SEC [considerentul (212) al din deciziei]. Mai mult decât atât, în cazul particular al SEC, cea mai mică întreprindere japoneză, nu a existat nicio legătură de cauzalitate între cartetul mondial și abținerea de la a acționa în SEE. Tokai susține că nu a fost implicată activ în acordurile coluzive privind piața europeană și nu a participat la niciuna din reuniunile grupului european. În cadrul reuniunilor „patronilor” și al celor „de lucru” la care ea a fost implicată, nici un acord cu privire la prețurile europene nu a fost atins.

327 Nippon și Tokai consideră, în special, că ar fi trebuit să fie tratate la fel ca C/G, deoarece acestea, la fel ca și C/G, au redus volumul vânzărilor lor în SEE și s-au abținut, prin urmare, să aplice în totalitate acordurile cartelului.

328 În sfârșit, Nippon, Tokai și SEC reproșează Comisiei că nu a explicat, în decizie, motivele pentru care nu le-a acordat nicio circumstanță atenuantă. Astfel, aceasta ar fi încălcat articolul 253 din Tratatul CE.

329 Comisia se opune pentru fiecare din motivele și argumentele invocate de reclamante.

– Aprecieria Tribunalului

330 Trebuie amintit, în primul rând, că în conformitate cu punctul 3 prima liniuță din liniile directe, rolul „exclusiv pasiv sau de conformare” al unei întreprinderi în realizarea încălcării poate, în cazul în care este stabilit, să constituie o circumstanță atenuantă.

331 În această privință, din jurisprudență reiese că, printre elementele de natură să reveleze rolul pasiv al unei întreprinderi la un cartel poate fi luat în considerare caracterul semnificativ mai sporadic al participării sale la reuniuni în raport cu membrii obișnuiți ai cartelului (Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, BPB de Eendracht/Comisia, cauza T-311/94, Rec., p. II-1129, punctul 343), precum și existența unor declarații exprese în acest sens provenite de la reprezentanți ai întreprinderilor terțe implicate în încălcare (Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, Weig/Comisia, cauza T-317/94, Rec., p. II-1235, punctul 264). În orice caz, trebuie să se ia în considerare toate împrejurările relevante ale speței.

332 În ceea ce privește comportamentul C/G, decizia îndeplinește aceste criterii. După cum reiese din considerentele (81)–(86) și (234)–(238), Comisia a apreciat în mod adecvat și a recompensat printr-o reducere a amenzi de 40 % rolul pasiv jucat de C/G în cadrul cartelului, fără a fi obligată să-i acorde un nivel de reducere mai mare. Astfel, potrivit constatărilor Comisiei, C/G – deși nu a participat la reuniunile „patronilor” și la cele „de lucru” ale cartelului – întreținea, cu toate acestea, contacte bilaterale cu ceilalți membri ai cartelului și profita de informațiile pe care le primea de la ei cu privire la deciziile luate de producătorii „interni” în materie de stabilire a prețurilor în cadrul cartelului. În plus, în cererea sa, C/G a declarat în mod explicit că nu contesta nici existența cartelului, nici participarea sa la acesta

din urmă. Această concluzie nu este infirmată de faptul că prețurile C/G nu au fost stabilite la cel mai înalt nivel al ierarhiei sale; având în vedere rolul pasiv și „de conformare” al C/G, nivelul ierarhic la care prețurile sale, care nu făceau decât să urmeze prețurile stabilite de alți membri ai cartelului, au fost calculate era lipsit de relevanță.

333 În ceea ce privește rolul jucat de Tokai, SEC și Nippon, Comisia îl putea distinge pe bună dreptate pe cel jucat de C/G, dat fiind faptul că producători japonezi au participat efectiv la numeroase reuniuni ale patronilor și „de lucru” [considerentele (49)–(56) ale deciziei]. Constatările de fapt ale Comisiei referitoare la această participare nu au fost contestate nici de SEC, nici de Tokai, în timp ce contestația formulată de Nippon împotriva constatrilor referitoare la perioada mai 1992 – martie 1993 a fost respinsă (a se vedea punctele 100–116 de mai sus). Odată ce o companie a participat, chiar și fără a juca un rol activ, la una sau mai multe reuniuni având un obiect anticoncurențial, trebuie să fie considerat a fi participat la cartel cu excepția cazului în care se dovedește că s-a distanțat în mod deschis de concertarea nelegală (Hotărârea Ciment, punctul 39 de mai sus, punctul 3199 și jurisprudența menționată). Tokai, Nippon și SEC pretind că s-au opus în mod deschis creării și punerii în aplicare a cartelului în litigiu.

334 De exemplu, în timpul reuniunii „de lucru” de la Zürich, piața globală a grafitului a fost examinată regiune cu regiune, inclusiv Orientul Îndepărtat și au fost de asemenea atribuite cote de piață producătorilor japonezi. În cursul reuniunii de la Viena, participanții, din nou, au procedat la un schimb de informații privind piața electrozilor de grafit, regiune cu regiune [considerentele (51), (53) și (71) ale deciziei].

335 Comportamentul nepasiv al SEC și Nippon nu este pus în discuție de faptul că acestea au fost, la una sau două reuniuni, reprezentate de Tokai: departe de a se fi opus în mod deschis unei astfel de „imixțiuni inoportune” în politica lor comercială, ele au acceptat mai degrabă această reprezentare și au dovedit apartenența lor la cartel participând, reprezentate de proprii angajați, la alte reuniuni care le afectau interesele lor, ceea ce în mod evident nu era cazul reuniunilor grupului european format din producătorii „interni” responsabili pentru SEE, motiv pentru care era suficient să-i informeze pe membrii japonezi ai cartelului cu privire la prețurile europene stabilite în cursul acestor reuniuni. Având în vedere caracterul global al cartelului, atribuind producătorilor japonezi rolul de a se concentra asupra pieței lor „interne” în Asia, Comisia a putut așadar, pe bună dreptate, să considere că aceștia nu au jucat un rol pasiv în încălcare. În aceste împrejurări, nu era obligată să prezinte în decizie, motivele pentru care nu le-a acordat nicio circumstanță atenuantă cu acest titlu.

336 Contrar obiecțiunii întemeiate pe reducerea insuficientă a amenzii C/G ca urmare a neaplicării parțiale a acordurilor nelegale, Comisia a ținut cont în mod suficient de faptul că C/G a majorat vânzările pe piața SEE, încălcând astfel principiul de bază al cartelului care consta în restrângerea vânzărilor pe piețele „neinterne” [considerentul (235) al deciziei]. Făcând astfel, nu era obligată să ia în considerare, cu titlu suplimentar, majorarea capacității de producție a C/G. Pe de o parte, într-adevăr, Comisia a declarat în memoriul în apărare, fără a fi contrazisă asupra acestui punct în replică de C/G, că, în esență, capacitatea de producție a acesteia din urmă a rămas neschimbată în perioada încălcării reținute împotriva sa (1993–1996). Pe de altă parte, este posibil să se considere că majorarea vânzărilor europene reflectă în mod suficient, în ceea ce privește piața SEE, orice majorare eventuală a capacității de producție.

337 În acest context, Nippon și Tokai invocă principiul egalității de tratament, susținând că se află în aceeași situație ca și C/G, care ar fi fost „recompensată” pentru că a majorat volumul vânzărilor în SEE.

338 Argumentul Nippon trebuie să fie respins în măsura în care reclamanta se limitează la a susține că ea „nu a redus volumul de vânzări în cadrul SEE”, fără a oferi vreo dovadă în cifre. Comisia putea, pe bună dreptate, face o distincție între afirmația nesusținută a Nippon că a menținut volumul vânzărilor și faptul de necontestat că C/G a făcut mai mult decât să-și dubleze vânzările între 1993 și 1996.

339 În ceea ce privește cazul Tokai, care susține că a pătruns, în 1996, pe piața germană, una din „piețele interne” ale SGL și UCAR și că și-a majorat vânzările de patru ori în SEE între 1992 și 1997 (de la 200 tone în 1992 la 900 tone în 1997), trebuie observat că Tokai, spre deosebire de C/G, nu a obținut decât o cotă mică de piață în SEE și anume mai puțin de 2 %, în timp ce cota C/G se ridică la aproape 8 %. În aceste condiții, Comisia putea, fără a comite o eroare de apreciere și fără a încălca principiul egalității de tratament, să considere pe bună dreptate că, dacă Tokai a procedat la neaplicarea acordurilor nelegare, această neaplicare a rămas sub un prag rezonabil de eficiență în sensul punctului 3 a doua liniuță din liniile directoare. Tribunalul nu consideră că este necesar să se revizuiască această apreciere, chiar și în exercitarea competenței sale de jurisdicție deplină.

340 Același lucru este valabil în ceea ce privește argumentul C/G potrivit căruia și-a vândut, în 1994, tehnologia de fabricație unui producător chinez pentru 4 milioane USD, contrar unuia din principiile directoare ale cartelului [considerentul (50) ultima liniuță din decizie]. Într-adevăr, detaliile privind transferul de tehnologie nu au fost expuse de C/G în cadrul procedurii administrative – declarația sa corporativă din 11 octombrie 1999, iar răspunsul său din 6 aprilie 2000 la comunicarea privind obiecțiunile nu conțin fiecare decât o singură frază – astfel încât Comisia nu a săvârșit nicio eroare refuzând să ia în considerare decizia. Tribunalul nu vede niciun motiv pentru a revizui aprecierea Comisiei, chiar și în exercitarea competenței sale de jurisprudență deplină și cu atât mai puțin cu cât uzina proiectată în China nu a fost niciodată construită.

341 În sfârșit, faptul că C/G a pus capăt în mod voluntar încălcării înainte de începerea investigației Comisiei a fost suficient luat în considerare prin calcularea duratei perioadei încălcării reținute împotriva C/G [considerentul (157) al deciziei]. C/G nu poate invoca în special punctul 3 a treia liniuță din liniile directoare, întrucât încetarea comportamentului său anticoncurențial nu a fost încurajată de intervențiile Comisiei.

342 Cu privire la celelalte argumente urmărind obținerea de reduceri ale amenzilor pentru circumstanțe atenuante, toate acestea trebuie să fie de asemenea respinse.

343 În primul rând, faptul că C/G și UCAR au introdus, în urma anchetei inițiate de Comisie, un program de respectare a regulilor privind concurența, respectiv o anchetă internă pentru a opri încălcarea, nu modifică realitatea încălcării constatate. Prin urmare, simplul fapt că, în anumite cazuri, Comisia a luat în considerare, în practica sa decizională, astfel de măsuri drept circumstanțe atenuante nu implică o obligație pentru aceasta de a proceda în același mod în fiecare caz al speței (Hotărârea Tribunalului din 17 decembrie 1991, Hercules Chemicals/Comisia, cauza T-7/89, Rec., p. II-1711, punctul 357 și Hotărârea din 14 mai 1998, Mo och Domsjö/Comisia, cauza T-352/94 Rec., p. II-1989, punctele 417 și 419).

Aceasta este cu atât mai mult cu cât încălcarea în cauză constituie, la fel ca în speța de față, o încălcare evidentă a articolului 81 alineatul (1) literele a) și c) din Tratatul CE. În plus, în măsura în care ancheta internă a UCAR a favorizat cooperarea cu Comisia, aceasta din urmă a luat-o în considerare prin acordarea unei reduceri a amenzii de 40 % ca titlu pentru comunicarea privind cooperarea.

344 În ceea ce privește, în al doilea rând, argumentul oferit de C/G privind presiunea economică ce ar fi fost exercitată asupra sa, singura precizare oferită de reclamantă în această privință se referă la contactele pe care le-a avut cu SGL în 1996 [considerentul (82) al deciziei], adică după punerea în aplicare a cartelului. Este așadar suficient să se amintească faptul că C/G a decis în mod liber să respecte deciziile membrilor cartelului în materie de prețuri. Aceasta nu a pretins ca a fost presată să adere la cartel; în plus, chiar dacă acesta ar fi fost cazul, ar fi putut să informeze autoritățile competente, în loc să se alăture cartelului. Argumentul nu poate fi așadar reținut.

345 Situația este aceeași în ceea ce privește, în al treilea rând, referința C/G, SGL și UCAR la criza structurală în sectorul electrozilor de grafit. În acest sens, este suficient să se reamintească faptul că, în Hotărârea din 20 martie 2002, Lögstör Rör/Comisia (cauza T-16/99, Rec., p. II-1633, punctele 319 și 320), adoptată în cauza Conducte calorifuge, Tribunalul a considerat că nu este de obligația Comisiei să considere drept circumstanță atenuantă starea proastă de sănătate financiară a sectorului în cauză. Curtea a confirmat de asemenea că acest lucru nu se datorează faptului că, în cauzele precedente, Comisia a ținut cont de situația economică ca o circumstanță atenuantă pe care este necesar să continue să o urmeze ca practică (Hotărârea Tribunalului din 10 martie 1992, ICI/Comisia, cauza T-13/89, Rec. p. II-1021, punctul 372). Astfel, după cum a observat pe bună dreptate Comisia, în general, cartelurile se nasc atunci când un sector se confruntă cu dificultăți. Dacă s-ar urma raționamentul reclamantelor, amenda ar trebui redusă de regulă în aproape toate cazurile. Prin urmare, este inutil să se mai verifice dacă situația de fapt din speță și cea la originea altor decizii, în care crizele structurale au fost considerate drept circumstanțe atenuante, erau cu adevărat comparabile.

346 În al patrulea rând și în subsidiar, argumentul SGL constând în a concluziona că există o criză care afectează în special producătorii de electrozi de grafit ca urmare a unei crize în industria de tuburi din oțel nu este convingătoare. În această privință, Comisia a subliniat, fără a fi contrazisă asupra acestui aspect, că volumul de oțel produs în cuptoare electrice a crescut de la 196 milioane de tone în 1987 la 270 milioane tone în 1997 [considerentul (9) al deciziei]. Se poate deduce că un posibil declin în producția de oțel la nivel mondial nu se referă, în primul rând, la producția de oțel electric, ci de oțel tradițional [considerentele (4), (5), (9) și (10) ale deciziei].

347 În al cincilea rând, cu privire la avantajul economic pe care doar întreprinderile Mitsubishi și Union Carbide, dar și nu UCAR, le-ar fi obținut în urma cartelului, faptul de a nu beneficia în urma unei încălcări nu constituie o circumstanță atenuantă, sub sancțiunea ca amenda aplicată să-și piardă caracterul descurajator (a se vedea, în acest sens, Hotărârea FETTCSA, punctul 47 de mai sus, punctele 340-342 și jurisprudența menționată). O astfel de lipsă a unui avantaj economic nu limitează gravitatea încălcării comise. În plus, deși UCAR critică acțiunile Mitsubishi și Union Carbide, ar trebui să se întoarcă împotriva acestor întreprinderi, pentru a-și asigura respectarea drepturilor, astfel cum a făcut-o deja, prin introducerea unei plângeri în Statele Unite.

348 În măsura în care UCAR se prevalează, în cele din urmă, de tranzacții de drept civil încheiate în Statele Unite și Canada, acestea din urmă nu schimbă cu nimic gravitatea încălcării și, prin urmare, nu pot fi considerate drept circumstanțe atenuante. Deși Comisia a luat în considerare, în Decizia Conducute calorifuge, faptul că despăgubirea plătită unui concurent a cărui eliminare de pe piața comunitară a constituit unul din principalele obiective ale cartelului, concurentul era stabilit în Comunitate și, prin urmare, se număra printre comercianții protejați de dreptul comunitar al concurenței. Această circumstanță nu obligă Comisia să ia în considerare, în favoarea UCAR, despăgubirile clienților din Statele Unite ale Americii și Canada din cauza pierderilor suferite pe aceste piețe. Tranzacțiile în cauză nu sunt relevante pentru încălcarea comisă de UCAR în SEE.

349 Rezultă din cele de mai sus că motivele și argumentele invocate de Tokai, C/G, SGL, Nippon, UCAR și SEC trebuie să fie respinse.

f) Cu privire la limita maximă a amenzilor și capacitatea contributivă a anumitor reclamante în sensul punctului 5 din liniile directoare

Cauzele T-239/01 și T-245/01

350 Reamintind că amenda de bază calculată pentru UCAR a fost redusă cu 15,2 % pentru a respecta limita maximă de 10 % din cifra de afaceri totală a UCAR [considerentul (199) al deciziei], SDK și SGL reproșează Comisiei faptul că UCAR a beneficiat de această ajustare înainte de aplicarea comunicării privind cooperarea, așadar într-o etapă intermediară în procesul de stabilire a amenzilor, nu la sfârșitul acestui proces. Amenzile aplicate altor participante la cartel nu au fost reduse în acest mod. SGL și SDK denunță această inegalitate de tratament și solicită aceeași reducere a amenzilor, pentru a menține o relație coerentă și proporțională cu amenda UCAR.

351 SDK adaugă că a fost excesiv penalizată deoarece cifra sa de afaceri totală este mult mai mare decât cea a vânzărilor de electrozi de grafit; SDK ar fi fost așadar penalizată deoarece are un număr mai mare de alte activități care nu se referă la vânzarea produsului în cauză. Deși activitatea SDK în materie de electrozi de grafit constituia o activitate separată, aplicarea plafonului de 10 % ar fi redus amenda finală la 6,6 milioane euro.

352 În această privință, Tribunalul constată că, aplicând UCAR limita maximă de 10 % nu „rezultatului final al calculului amenzii”, ci într-o etapă anterioară, adică înainte de punerea în aplicare a comunicării privind cooperarea, Comisia nu a respectat textul punctului 5 litera a) din liniile directoare. Întrucât Comisia a decis să aplice în speța de față metoda de diferențiere enunțată în liniile directoare, era obligată să i se conformeze acesteia în momentul calculului quantumului amenzilor, cu excepția cazului de a explica în mod specific motivele, după caz, respingerii unui anumit punct (a se vedea jurisprudența menționată anterior și Hotărârea FETTCSA, punctul 47 de mai sus, punctul 271).

353 Considerentul (199) al deciziei, prin faptul că se limitează la a face trimitere la amenzile maxime prevăzute la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, nu include o explicație specifică a motivului pentru care Comisia s-a îndepărtat de la liniile directoare. Totuși, Comisia a arătat, în fața Tribunalului, că nu a procedat la reducerea cu 15,2 % în favoarea UCAR întrucât a considerat că încălcarea comisă de aceasta din urmă merita o sancțiune inferioară celorlalte membre ale cartelului, însă a vrut să țină cont de faptul că,

numai în cazul UCAR, cuantumul de bază stabilit înainte de aplicarea comunicării privind cooperarea depășea 15,1 milioane euro, adică cu 15,2 %, limita maximă prevăzută. În aceste împrejurări, Comisia a considerat că trebuia să anticipeze aplicarea acestei limite pentru a se asigura că comunicarea privind cooperarea poate să-și producă deplinul său efect util: în cazul în care cuantumul de bază depășea cu mult limita de 10 % înainte de aplicarea comunicării menționate fără ca această limită să poată fi aplicată imediat, stimularea întreprinderii în cauză de a coopera cu Comisia ar fi fost mult mai slabă, dat fiind faptul că amenda finală era redusă cu 10 % în orice ipoteză, cu sau fără cooperare.

354 Tribunalul consideră că această explicație justifică abordarea adoptată de Comisie în cazul UCAR. Motivația referitoare la aceasta nu trebuia inclusă în decizia în sine, prin faptul că abordarea în cauză nu afecta întreprinderea vizată și anume UCAR. Chiar dacă măsura mai favorabilă UCAR ar fi fost ilegală ca urmare a lipsei de motivație, SDK și SGL nu puteau invoca nelegalitatea săvârșită în favoarea altuia (a se vedea, în acest sens, Hotărârea din 14 mai 1998, SCA Holding/Comisia, punctul 216 de mai sus, punctul 160).

355 În orice caz, este de necontestat faptul că SDK și SGL nu erau într-o situație comparabilă cu cea a UCAR în termeni de cifre de afaceri globale, cuantumul de bază stabilit pentru acestea nedepășind limita maximă înainte de aplicarea comunicării privind cooperarea. Prin urmare, acestea nu pot susține în mod valabil că era obligația Comisiei, în temeiul principiului egalității de tratament, să le acorde aceeași reducere cu cea aplicată UCAR. Rezultă că motivele întemeiate pe o încălcare a acestui principiu trebuie să fie respinse.

356 Situația este similară în cazul motivului ridicat de SDK potrivit căruia amenda sa ar fi trebuit redusă considerabil în cazul în care activitățile sale în domeniul electrozilor de grafit ar fi constituit o activitate separată. Acest motiv se întemeiază pe speculații complet străine de statutul juridic real al întreprinderii pe care Comisia trebuie să îl ia în considerare atașând, potrivit unei jurisprudențe bine stabilite (a se vedea, de exemplu, Hotărârea Musique diffusion française și alții/Comisia, punctul 144 de mai sus, punctele 118 și 119 și Hotărârea Cement, punctul 39 de mai sus, punctul 5022), limita maximă de 10% din cifra de afaceri globală (toate produsele în comun) a SDK. Dacă SDK a ales o structură „unitară” verticală pentru societatea sa, Comisia nu putea decât să ia act și să presupună că această structură era în interesul economic al SDK. În plus, în stadiul actual, nimic nu permite să se știe care erau statutul și poziția exactă a unei „întreprinderi separate” în cadrul grupului SDK. Acest motiv trebuie așadar de asemenea respins.

Cauzele T-239/01, T-246/01, T-251/01 și T-252/01

– Argumentele părților

357 SEC susține că amenda sa corespunde unui procent de 11,3 % din cifra de afaceri globală realizată în 1999 și depășește așadar plafonul de 10 % prevăzut la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17.

358 SGL este de părere că nu avea Comisia dreptul de a calcula amenda pe baza pe cifrei de afaceri realizate în anul 2000. Această cifră s-ar fi majorat la 180 de milioane euro în urma achiziției, în ianuarie 2000, a unei alte întreprinderi. Hotărârea Cement, punctul 39 de mai sus, punctul 5045, se opunea luării în considerare a unei majorări a cifrei de afaceri după încetarea încălcării (martie 1998). În acest context, SGL se plânge de durata excesiv de lungă a

procedurii administrative; întârzierea produsă ar fi adus atingere intereselor sale financiare, dat fiind faptul că cifra sa de afaceri din 1999 a fost mai mică decât cea din 2000.

359 SGL adaugă faptul că limita maximă de 10 % este absolută în sensul că nu putea fi nici măcar depășită de cuantumurile „intermediare” (de plecare și de bază) stabilite de Comisie în cursul procesului de calcul. Argumentul contrar expus de Tribunal în Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 38 de mai sus, era eronat.

360 În cele din urmă, SGL reproșează Comisiei că nu a ținut cont de situația sa financiară foarte dificilă. Această omisiune ar fi încălcat punctul 5 litera b) din liniile directoare.

361 UCAR și C/G invocă de asemenea incapacitatea lor de a plăti amenda. Ele subliniază situația dificilă a sectorului electrozilor de grafit și propria lor poziție financiară precară.

362 În acest context, UCAR reamintește datoria grea pe care Mitsubishi și Union Carbide i-au provocat-o în cadrul restructurării sale din 1995. Aceasta se referă, de asemenea, la amenzile grele care i-au fost impuse de autoritățile americane și canadiene. La ora actuală, UCAR nu ar mai avea posibilitatea să împrumute mai mulți bani, liniile sale de credit fiind înghețate. UCAR a reamintește că a fost luată în considerare de Comisie în mod repetat, în deciziile sale anterioare, rentabilitatea destinatarilor deciziilor sale, fie prin stabilirea cuantumului amenzilor, fie prin stabilirea condițiilor de plată. În speță, ar fi fost în contradicție cu propria practică administrativă.

363 C/G adaugă faptul că dificultățile sale financiare au forțat-o să solicite, la scurt timp după adoptarea deciziei, începerea procedurii de faliment în Statele Unite ale Americii.

364 Comisia se opune motivelor și argumentelor prezentate de reclamante.

– Aprecierea Tribunalului

365 Cu privire la motivul invocat de SEC, este suficient să se amintească faptul că plafonul de 10 % prevăzut la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 se referă la anul financiar precedent datei deciziei și anume, în speță, anul 2000 (a se vedea, în acest sens, Hotărârea din 16 noiembrie 2000, Sarrió/Comisia, punctul 239 de mai sus, punctul 85 și Hotărârea FETTCSA, punctul 47 de mai sus, punctul 506). SEC acceptă în mod explicit că, pentru anul 2000, plafonul amintit a fost respectat în cazul său. În consecință, motivul trebuie respins.

366 În măsura în care SGL susține că era obligația Comisiei să-i calculeze amenda pe baza cifrei de afaceri globale pentru exercițiul financiar 1999, această cifră fiind mult mai mică decât cea pentru exercițiul financiar 2000, este suficient să se reamintească faptul că punctul de plecare pentru calculul amenzilor îl reprezenta cifrele de afaceri la nivel mondial realizate în 1998 din vânzarea produsului în cauză și cotele de piață ale întreprinderilor în cauză între 1992 și 1998 [considerentele (30), (149) și (150) ale deciziei]. Aceste cifre nu se raportează nici la exercițiul financiar 1999, nici la exercițiul financiar 2000. Argumentul SGL este așadar irelevant.

367 În plus, potrivit jurisprudenței constante limita maximă de 10 % menționată la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 se referă la cifra de afaceri globală a întreprinderii, doar această cifră de afaceri oferind o indicație cu privire la importanța și influența acestei întreprinderi pe piață (a se vedea Hotărârea Ciment, punctul 39 de mai sus, punctul 5022 și jurisprudența menționată). În plus, doar amenda impusă în final trebuie să fie redusă la limita mai sus menționată, în conformitate cu articolul 15 amintit; această dispoziție nu interzice Comisiei să facă trimitere, în calculul său, la un quantum intermediar mai mare decât această limită, cu condiția ca amenda impusă în final să nu o depășească (Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 38 de mai sus, punctele 287 și 288). În cazul SGL, amenda finală de 80,2 milioane este sub limita de 10 %, raportată atât la exercițiul financiar 1999 (980 de milioane EUR), cât și la exercițiul financiar 2000 (1 262 milioane euro). Argumentele SGL întemeiate pe durata excesiv de lungă a procedurii administrative și pe Hotărârea Ciment (punctul 5045) sunt așadar lipsite de relevanță.

368 Critica formulată cu privire la Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 38 de mai sus, nu este întemeiată. Dacă SGL face referire la dreptul penal, care nu permite judecătorului să depășească nivelul maxim prevăzut pentru un delict dat, trebuie subliniat faptul că nicio dispoziție a dreptului comunitar nu stabilește sancțiuni administrative, minime sau maxime, pentru diferite categorii de încălcări ale dreptului concurenței. Comisia este așadar, în principiu, liberă să stabilească quantumul amenzilor care sancționează astfel de încălcări în funcție de gravitatea și durata acestora din urmă. Singura limită maximă a puterii de a sancționa acordată Comisiei se referă la capacitatea financiară a întreprinderii în cauză în ce privește cifra sa de afaceri globală. Nimic nu se opune așadar ca, prin operațiuni de calcul pur intermediare raportate la gravitatea și la durata încălcării, Comisia să depășească limita maximă de 10 % prevăzută la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17.

369 În ceea ce privește situația dificilă a sectorului electrozilor de grafit, nu este vorba despre un context economic „specific” în sensul punctului 5 litera b) din liniile directoare. După cum s-a menționat mai sus, cartelurile apar în special atunci când un sector se confruntă cu dificultăți. Dacă această constatare nu justifică acordarea unei circumstanțe atenuante (a se vedea punctul 345 de mai sus), nu ar mai putea justifica nicio reducere a amenzilor în prezentul context.

370 Același lucru este valabil în ceea ce privește situația financiară precară a SGL, UCAR și C/G. Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante, Comisia nu este obligată, în momentul stabilirii quantumului amenzii, să țină seama de situația financiară precară a unei întreprinderi, având în vedere că recunoașterea unei astfel de obligații ar oferi un avantaj competitiv nejustificat întreprinderilor mai puțin adaptate la condițiile de piață (Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 38 de mai sus, punctul 308; Hotărârea HFB și alții/Comisia, punctul 280 de mai sus, punctul 596 și Hotărârea FETTCSA, punctul 47 de mai sus, punctul 351 și jurisprudența menționată). Faptul că în practica sa decizională anterioară Comisia a considerat că trebuia să țină cont de dificultățile financiare ale unei anumite întreprinderi nu implică faptul că ar fi obligată să utilizeze aceeași apreciere într-o decizie ulterioară (Hotărârea FETTCSA, punctele 353 și 354).

371 Această jurisprudență nu este pusă în discuție de punctul 5 litera b) din liniile directoare, potrivit căruia abilitatea contributivă reală a unei întreprinderi ar trebui să fie luată în considerare. Astfel, această capacitate se aplică numai în „contextul social specific”, constând în consecințele pe care plata unei amenzi le-ar avea, în special, asupra nivelului creșterii șomajului sau într-o deteriorare a sectoarelor economice în amonte și în aval ale întreprinderii

în cauză. În această privință, reclamantele nu au adus nicio dovadă care să permită să se aprecieze „contextul social specific”.

372 În plus, faptul că o măsură luată de o autoritate comunitară cauzează falimentul sau lichidarea unei anumite întreprinderi nu este interzis, ca atare, de dreptul comunitar (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții din 15 ianuarie 1986, Comisia/Belgia, cauza 52/84, Rec., p. 89, punctul 14 și Hotărârea Curții din 2 iulie 2002, Comisia/Spania, cauza C-499/99, Rec., p. I-6031, punctul 38). Astfel, lichidarea întreprinderii sub forma sa juridică existentă, deși poate aduce atingere intereselor financiare ale proprietarilor, acționarilor sau deținătorilor de părți sociale nu înseamnă că și elementele personale, corporale și necorporale reprezentate de întreprindere și-ar pierde, de asemenea, valoarea.

373 În ședință, SGL a susținut că abținerea Comisiei de a ține cont de situația financiară proastă a întreprinderii este contrazisă de practica foarte recentă a Comisiei care, în Decizia C (2002) 5083 finală din 17 decembrie 2002 privind o procedură în aplicarea articolului 81 din Tratatul CE și a articolului 53 din Acordul SEE (COMP/E-2/37.667 – Grafături speciale), a redus în mod expres amenda aplicată SGL din cauza situației financiare grave a întreprinderii. Potrivit SGL, aceeași reducere ar fi trebuit acordată în speța de față.

374 În această privință, este suficient să se observe că decizia din 17 decembrie 2002 a luat în considerare atât situația financiară a SGL, cât și faptul că o amendă considerabilă fusese deja aplicată întreprinderii pentru participarea sa la cartel pe piața electrozilor de grafit, deși Comisia estima că „în aceste condiții speciale, nu pare [părea] necesar, pentru a asigura o descurajare eficientă, să fie aplicat tot quantumul amenzii” [considerentul (558)]. SGL nu ar putea așadar să se prevealeze în mod corespunzător de această particularitate a deciziei din 17 decembrie 2002 și să reproșeze Comisiei o eroare de drept sau o eroare vădită de apreciere pentru faptul că a omis, în prezentul context, care nu este marcat de această particularitate, să se îndepărteze de jurisprudența menționată la punctul 370 de mai sus.

375 În măsura în care C/G încă enumeră dezavantajele sale economice pe care Comisia ar fi trebuit să le ia în considerare și anume lipsa unui loc de producție în afara Statelor Unite ale Americii și incapacitatea de a oferi servicii tehnice la nivel ridicat, costurile ridicate ale forței de muncă, calitatea slabă a produselor sale și integrarea verticală a activităților sale de producție, Comisia a subliniat, pe bună dreptate, că aceste dezavantaje s-au reflectat în cifra de afaceri și, prin urmare, în clasificarea C/G într-o categorie pentru care a fost stabilit un quantum de plecare mai mic decât cel al SGL și UCAR. În plus, în măsura în care C/G, în pofida acestor dezavantaje, a putut majora volumul vânzărilor în Europa, o reducere semnificativă a amenzii, drept circumstanțe atenuante, i-a fost acordată. Prin urmare, orice reducere suplimentară a amenzii nu este justificată în acest context.

376 Trimiterile UCAR la sancțiunile care i-au fost aplicate în Statele Unite ale Americii și în Canada, precum și la comportamentul prejudiciator al Mitsubishi și Union Carbide nu fac decât să repete, în acest context, motivele care au fost deja respinse mai sus. Este suficient să se reamintească faptul că UCAR nu a demonstrat că a fost plasată într-un „context social specific” care să îi impună Comisiei să renunțe, cel puțin parțial, să-i aplice o amendă. În ceea ce privește comportamentul Mitsubishi și Union Carbide, care nu au fost identificate și sancționate, în decizie, ca autoare ale încălcării, nimic nu obliga Comisia să reducă, cu acest titlu, amenda UCAR al cărei rol ca autor a fost constatat și astfel să salveze UCAR de la a fi adusă în fața instanțelor naționale competente pentru acțiuni în despăgubirea prejudiciului financiar pretins a fi fost suferit ca urmare a acțiunilor acestor două întreprinderi.

377 Întrucât niciunul din motivele și argumentele avansate în acest context nu s-a reținut, cuantumurile de bază astfel cum au fost ele stabilite aici nu pot fi modificate.

3. Cu privire la motivele întemeiate pe nerespectarea comunicării privind cooperarea

378 SGL, UCAR și C/G susțin că le-au fost acordate de Comisie reduceri insuficiente ale amenzilor în temeiul punctului D din Comunicarea privind cooperarea.

379 Potrivit punctului D, „[a]tunci când o întreprindere cooperează, fără să fie îndeplinite toate condițiile prevăzute la [punctele] B și C, beneficiază de o reducere de la 10 la 50 % a amenzii care i-ar fi fost aplicată în lipsa cooperării” [alineatul (1)] și „[a]stfel poate fi în special cazul dacă:

– înainte de a trimite o comunicare privind obiecțiunile, o întreprindere furnizează Comisiei informații, documente sau alte dovezi care contribuie la confirmarea existenței încălcării comise;

– după ce a primit comunicarea privind obiecțiunile, o întreprindere informează Comisia că nu contestă materialitatea faptelor pe care Comisia își întemeiază acuzațiile” [alineatul (2)].

380 În decizie, Comisia a aplicat punctul D alineatul (2) prima liniuță din Comunicarea privind cooperarea în cazul SGL [considerentele (169) și (172) – (175)], al UCAR [considerentele (200) – (202)], precum și al C/G [considerentele (239) și (240)].

a) Cauza T–239/01

Rezumatul deciziei

381 Comisia a redus amenda SGL cu 30 %, pentru că SGL a cooperat într-un stadiu incipient al procedurii [considerentele (167) – (169) și (175)]. Cu toate acestea, SGL nu ar fi cooperat în mod real după primele contacte stabilite în aprilie 1998, astfel încât Comisia a trebuit să-i trimită o cerere oficială de informații și un memento în care își rezerva dreptul de a adopta o decizie formală, în aplicarea articolului 11 alineatul (5) din Regulamentul nr. 17. În răspuns, SGL ar fi trimis o declarație cu privire la implicarea sa în cadrul cartelului la 8 iunie 1999 [considerentul (173)]. Comisia a considerat că ar trebui să fie spontană cooperarea întreprinderilor și să nu se înscrie în cadrul exercitării competenței de a investiga. Prin urmare, o parte substanțială a informațiilor furnizate în declarația din 8 iunie 1999 constituia în fapt răspunsul SGL la cererea de informații din partea Comisiei. Erau considerate ca o contribuție spontană în sensul comunicării privind cooperarea doar informații care mergeau dincolo de ceea ce se solicita în temeiul articolului 11 [considerentul (174)].

Argumentele părților

382 SGL susține că nu era obligată să răspundă la anumite întrebări din cererea de informații a Comisiei din cauza faptului că, altfel, ar fi fost obligată să se autoincrimineze. În declarația

sa din 8 iunie 1999, ea ar fi furnizat, cu toate acestea, răspunsuri complete și exacte. Având în vedere jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (Hotărârea Funke din 25 februarie 1993, seria A, nr. 256/A, § 44), SGL ar fi fost chiar îndreptățită să se opună oricărei contribuții active la stabilirea vinovăției sale. Considerând în mod eronat că SGL era obligată să răspundă la toate întrebările adresate, Comisia ar fi subevaluat cooperarea sa voluntară.

383 SGL adaugă faptul că ar fi trebuit, de asemenea, Comisia să ia în considerare răspunsul său din 30 iulie 1997 la cererea de informații. Pentru acest răspuns, SGL ar fi confirmat faptul că a prevăzut părți terțe cu privire la verificarea iminentă de către Comisie. Această cerere de informații ar fi avut ca obiectiv să obțină mărturiile ale SGL privind încălcarea, astfel încât SGL nu era în nici un caz obligată să răspundă. Mărturisirea sa voluntară ar fi trebuit așadar să se repercuteze sub forma unei reduceri mult mai importante a amenzii.

384 SGL este de părere că declarația sa din 8 iunie 1999 a avut loc în același stadiu al procedurii administrative ca și cooperarea SDK și cea a UCAR. SGL ar fi prezentat faptele în mod suficient de detaliat astfel încât aceste întreprinderi, domeniul de aplicare și conținutul informațiilor ar fi fost în mod obiectiv echivalente. Prin urmare, Comisia nu ar putut fi atribui cooperării furnizate de SGL o valoare mai limitată decât cea cronologic anterioară a SDK și a UCAR (Hotărârea Krupp, punctul 279 de mai sus, punctul 237 și următoarele).

385 SGL susține, în plus, că ar fi fost discriminată de Comisie față de UCAR, C/G și SDK.

386 În primul rând, faptul de a fi redus amenda aplicată UCAR cu 40 %, în timp ce amenda SGL a fost redusă cu doar 30 % constituia un tratament inegal, având în vedere faptul că această cooperare din partea UCAR nu depășea în mod substanțial propria sa cooperare. Încă de la început, aceasta ar fi informat Comisia în legătură cu intenția sa de a colabora cât mai rapid posibil, subliniind totodată faptul că procedura penală în paralel aflată în curs împotriva sa în Statele Unite ale Americii o împiedica să comunice în scris toate detaliile de fapt privind cartelul. SGL trebuia să aștepte încheierea unei tranzacții judiciare (*plea agreement*) în mai 1999, pentru a putea transmite Comisiei declarația sa din 8 iunie 1999. UCAR și SDK ar fi așteptat, de asemenea, încheierea unor astfel de tranzacții judiciare înainte de a transmite informațiile către Comisie. SGL nu ar fi trebuit dezavantajată de faptul că SDK și UCAR erau în măsură să încheie mai rapid tranzacțiile judiciare, SGL neavând vreo influență asupra comportamentului autorităților americane. SGL adaugă că declarațiile celor doi angajați UCAR transmise Comisiei la 25 martie 1999 nu pot fi considerate drept cooperare a întreprinderii, deoarece numai întreprinderea însăși poate face obiectul procedurii și recompensată pentru cooperare. În plus, valoarea cooperării UCAR ar fi fost mai mică decât cea pe care i-a atribuit-o Comisia.

387 În al doilea rând, acordarea unei reduceri a amenzii de până la 40 %, acordată C/G, reflecta o eroare de apreciere, în sensul că neaplicarea parțială de către C/G a acordurilor nelegale a fost considerată ca justificând o astfel de reducere. Astfel, C/G ar fi avut un comportament similar celui al altor participante la cartel.

388 În al treilea rând, Comisia ar fi comis o inegalitate de tratament în detrimentul SGL, reducând cu 70 %, potrivit punctului C al Comunicării privind cooperarea, cuantumul amenzii aplicate SDK. Decizia nu indica dacă erau efectiv îndeplinite condițiile comunicării amintite în cazul SDK și nu erau în cazul SGL. În orice caz, contribuția SDK nu justifica tratamentul considerabil preferențial acordat acestei întreprinderi.

389 Comisia răspunde că majoritatea elementelor evidențiate de SGL pentru a aprecia dimensiunea cooperării sale sunt indicii pe care avea obligația să le furnizeze în conformitate cu articolul 11 din Regulamentul nr. 17 și anume date, locuri, participanți și modalități de pregătire și organizare a reuniunilor cu concurenții, cifrele și livrările de electrozi de grafit în Comunitate și tabelele referitoare la evoluția prețurilor. Prin urmare, toate aceste indicații ar fi trebuit să fie lăsate deoparte în aplicarea comunicării privind cooperarea. Chiar presupunând că SGL nu era obligată să furnizeze anumite informații solicitate la 31 martie 1999, nu ar trebui supraevaluată contribuția sa. Într-adevăr, Comisia dispunea deja, la 8 iunie 1999, atunci când a primit declarația SGL, de majoritatea informațiilor relevante grație cooperării SDK și a doi angajați din conducerea UCAR. În orice caz, SGL nu ar fi luat inițiativa de a coopera, ci s-a limitat la a răspunde la cererea de informații.

390 Referirea SGL la Hotărârea Krupp (punctul 279 de mai sus) ar fi lipsită de relevanță, deoarece cronologia răspunsurilor furnizate în cauza Krupp a corespuns ordinii în care Comisia a interogat întreprinderile implicate; potrivit Tribunalului, în aceste condiții, simplul fapt că una dintre aceste întreprinderi a recunoscut faptele reproșate răspunzând prima la întrebările puse nu ar putea constitui o justificare obiectivă pentru un tratament diferențiat. În speță, pe de altă parte, ordinea în care documentele au fost primite de Comisie nu s-ar putea explica prin ordinea în care aceasta a intervievat SGL, UCAR și SDK.

391 Comisia adaugă că SGL i-a dat un răspuns incomplet la întrebarea care au fost întreprinderile informate de SGL privind iminența verificărilor din partea Comisiei: SGL nu a susținut că ar fi avertizat, de asemenea, UCAR. Ar fi putut cu ușurință să informeze Comisia că a prevenit trei întreprinderi, fără a admite simultan existența unei încălcări. Astfel, faptul de a semnală altor întreprinderi că vor avea loc verificări nu constituia în sine o încălcare a articolului 81 din Tratatul CE.

392 În măsura în care SGL îi reproșează că a fost discriminată față de UCAR, C/G și SDK, Comisia răspunde că UCAR a contribuit mai mult decât SGL la constatarea încălcării. În ceea ce privește rolul jucat de C/G, Comisia subliniază că caracterul pasiv al comportamentului C/G și creșterea vânzărilor sale în Europa i-au adus o reducere a amenzii de 40 % drept circumstanțe atenuante. Situațiile C/G și SGL nu erau așadar comparabile. Același lucru se aplica pentru comparația cu SDK. Spre deosebire de SGL, SDK ar fi beneficiat de aplicarea punctului C din Comunicarea privind cooperarea, dat fiind faptul că era prima companie care furniza în mod real elemente de probă decisive pentru a dovedi existența cartelului și s-a retras din înțelegere încă din aprilie 1997.

393 Comisia arată că SGL nu a contestat, în cursul procedurii administrative, obiecția potrivit căreia a continuat încălcarea în urma verificărilor și că această necontestare a faptelor a fost luată în considerare în reducerea cu 30% a amenzii sale. În fața Tribunalului, SGL ar fi negat pentru prima dată continuarea încălcării în urma verificărilor amintite. Procedând astfel, ar fi limitat ulterior dimensiunea cooperării sale. În consecință, o reducere suplimentară a amenzii de către Tribunal, în cadrul competenței sale de jurisdicție deplină, nu ar fi fost oportună.

Aprecierea Tribunalului

394 În ceea ce privește obiecția întemeiată pe o încălcare a principiului egalității de tratament, Curtea a stabilit că, în cadrul aprecierii cooperării furnizate de întreprinderile în cauză,

Comisia nu ar putea ignora acest principiu, care este încălcat atunci când situații comparabile sunt tratate în mod diferit sau situații diferite sunt tratate în mod identic, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv (Hotărârea Krupp, punctul 279 de mai sus, punctul 237 și Hotărârea ABB Asea Brown Boveri/Comisia, punctul 153 de mai sus, punctul 240 și jurisprudența menționată).

395 În această privință, trebuie remarcat faptul că SDK și C/G nu sunt într-o situație comparabilă cu cea a SGL.

396 Într-adevăr, Comisia a constatat, în decizie, că C/G nu a participat la reuniunile „liderilor” sau la reuniunile „de lucru”, că pur și simplu s-a mulțumit să urmeze prețurile stabilite de celelalte membre ale cartelului și că, prin încălcarea principiilor de bază ale cartelului (cel al „producătorului intern”), și-a majorat vânzările în Europa. SGL nu a contestat nici aceste constatări de fapt [considerentele (81) și (86) ale deciziei], nici nu a pretins să se fi comportat într-un mod comparabil cu cel al C/G, care a fost descris.

397 În ceea ce privește situația SDK, căreia i-a fost aplicat punctul C al Comunicării privind cooperarea și a beneficiat o reducere a amenzii de 70 %, SGL nu pretinde că ar fi trebuit să beneficieze de asemenea de punctul C; ea s-a limitat la a denunța faptul că decizia nu indica motivul pentru care condițiile de la punctul C erau îndeplinite în cazul SDK și nu erau îndeplinite în cazul SGL. După cum a fost prezentat mai sus, Comisia a constatat în mod valabil că SGL a fost unul dintre instigatorii și liderii cartelului; în plus, SGL nici măcar nu pretinde că a fost prima întreprindere care a furnizat elemente determinante pentru a dovedi existența cartelului. Prin urmare, condițiile stabilite la punctul B literele b) și e), citite coroborat cu punctul C al Comunicării privind cooperarea nu au fost îndeplinite de SGL. Aceasta din urmă nu putea așadar beneficia de o reducere a amenzii prevăzute la punctul C, astfel că argumentul său privind SDK este inoperant.

398 Este de asemenea lipsit de relevanță argumentul întemeiat pe faptul că contribuția SDK – precum și cea a UCAR – era în realitate de o valoare mai mică decât cea reținută de Comisie și nu justifica reducerea amenzii date. Astfel, încercând să minimalizeze cooperarea altor întreprinderi, SGL nu urmărește să susțină că propria sa cooperare avea aceeași valoare ca și cea furnizată de o altă întreprindere și ar merita așadar aceeași reducere cu cea acordată acesteia din urmă, ci să denunțe tratamentul pretins prea favorabil, adică nelegal, în favoarea acestor întreprinderi. Acest argument nu este așadar în măsură să-i asigure o reducere mai mare.

399 În ceea ce privește întrebarea dacă cooperarea furnizată de SGL, recompensată cu o reducere de 30 %, avea în mod obiectiv o valoare comparabilă cu cea furnizată de UCAR, recompensată cu o reducere de 40 %, din dosarul în fața Tribunalului reiese că SGL și UCAR, amândouă în calitate de instigatori și lideri ai cartelului, au adus elemente instructive și detaliate care au facilitat în mare măsură sarcina Comisiei, fiind precizat că o parte substanțială a cooperării SGL a fost furnizată câteva luni mai târziu de cei doi angajați ai UCAR, domnii [...] și [...], care au fost încurajați de UCAR să-și transmită depozițiile Comisiei astfel încât aceasta putea pe bună dreptate conferi această cooperare UCAR în sine.

400 În acest context, SGL nu putea susține în mod util că cooperarea fost „întârziată” de procedura paralelă din Statele Unite ale Americii. După cum a subliniat pe bună dreptate Comisia [considerentul (172) din decizie], SGL a preferat pe propriile riscuri să aștepte

închiderea procedurii americane, în speranța de a obține o sancțiune americană mai indulgentă, înainte de a colabora cu Comisia, astfel încât era de așteptat ca aceasta din urmă să fi fost deja informată de alte întreprinderi și contribuția SGL să-și fi pierdut valoarea informativă.

401 Trebuie observat, în continuare, că principalul motiv pentru care Comisia nu a acordat SGL decât o reducere a amenzii de 30% figurează la considerentul (174) al deciziei: potrivit Comisiei, o întreprindere nu merită o reducere a amenzii decât în cazul în care cooperarea sa este „spontană” și nu se înscrie în cadrul „exercitării unei competențe de investigare”; considerând că „o parte substanțială a informațiilor furnizate [de SGL] constituie în fapt răspunsul SGL la cererea formală de informații a Comisiei, [au fost] doar considerate ca o contribuție spontană în sensul comunicării informațiilor conținute în declarație care mergeau dincolo de ceea ce se solicita în temeiul articolului 11”. În plus, SGL nu ar fi transmis în declarația sa din 8 iunie 1999 decât după trimiterea unui memento în care Comisia se își rezerva dreptul de a adopta o decizie formală în aplicarea articolului 11 alineatul (5) [considerentul (173) al deciziei]. Bazându-se pe Decizia Curții din 18 octombrie 1989, Orkem/Comisia (cauza 374/87, Rec., p. 3283, punctele 27, 28 și 32–35), Comisia nu a recompensat, așadar, informațiile pe care estima că SGL trebuia, în orice caz, să i le furnizeze ca răspuns la cererea de informații sau la o decizie care ordona, sub amenințarea sancțiunilor, comunicarea informațiilor solicitate.

402 În acest context, trebuie subliniat faptul că dreptul la tăcere absolută, invocat de SGL pentru a susține că nu trebuia să răspundă la vreo cerere de informații, nu poate fi recunoscut. Astfel, recunoașterea unui astfel de drept ar depăși ceea ce este necesar pentru a păstra dreptul la apărare al întreprinderilor și ar constitui un obstacol nejustificat în aplicarea, de către Comisie, a misiunii de a veghea la respectarea regulilor privind concurența pe piața comună. Un drept la tăcere nu poate fi recunoscut decât în măsura în care întreprinderea în cauză ar fi obligată să ofere răspunsuri prin care ar trebui să admită existența unei încălcări, iar competența de a-i stabili existența revine Comisiei (Hotărârea Tribunalului din 20 februarie 2001, Mannesmannröhren-Werke/Comisia, cauza T-112/98, Rec., p. II-729, punctele 66 și 67).

403 Pentru a menține efectul util al articolului 11 din Regulamentul nr. 17, Comisia este, prin urmare, în drept să oblige întreprinderile să furnizeze toate informațiile necesare privind fapte cu privire la care pot avea cunoștință și să i le comunice, dacă este necesar, documentele justificative aflate în posesia lor, chiar dacă ele ar putea folosi pentru a stabili existența unui comportament anticoncurențial (a se vedea Hotărârea Mannesmannröhren-Werke/Comisia, punctul 402 de mai sus, punctul 65 și jurisprudența menționată).

404 Această competență privind informațiile a Comisiei, stabilită prin hotărârile Orkem/Comisia, respectiv Mannesmannröhren-Werke/Comisia, punctele 401 și 402 de mai sus, nu este în contradicție cu articolul 6 alineatele (1) și (2) din CEDO (Hotărârea Mannesmannröhren-Werke/Comisia, punctul 75), nici cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

405 Într-adevăr, deși Curtea a decis (Hotărârea LVM, punctul 130 de mai sus, punctul 274) că, ulterior Hotărârii Orkem/Comisia, punctul 401 de mai sus, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, de care instanța comunitară trebuie să țină cont, a cunoscut noi evoluții prin Hotărârea Funke, punctul 382 de mai sus, Hotărârea Saunders împotriva Regatului Unit din 17 decembrie 1996 (*Recueil des arrêts et décisions*, 1996—VI, p. 2044, § 69, 71 și 76) și

Hotărârea JB împotriva Elveției din 3 mai 2001 (*Recueil des arrêts et décisions*, 2001-III, p. 455, § 64–71), Curtea nu a procedat, în Hotărârea LVM, menționată anterior, la o modificare a jurisprudenței sale.

406 În orice caz, faptul de a fi obligată să răspundă la întrebări pur factuale adresate de Comisie și de a răspunde cerințelor acesteia de a produce documente preexistente nu poate să încalce principiul fundamental al respectării dreptului la apărare și nici pe cel al dreptului la un proces echitabil, care oferă, în domeniul dreptului concurenței, o protecție echivalentă celei garantate de articolul 6 din CEDO. Nimic nu împiedică, într-adevăr, destinatarul unei cereri de informații să demonstreze, mai târziu, în cadrul procedurii administrative sau în cadrul procedurii în fața instanței comunitare, că faptele prezentate în răspunsurile sale sau documentele comunicate au o semnificație diferită față de cea reținută de Comisie (Hotărârea Mannesmannröhren-Werke/Comisia, punctul 402 de mai sus, punctele 77 și 78).

407 În ceea ce privește problema în ce măsură era obligată SGL să răspundă, potrivit jurisprudenței sus-menționate, la cererea de informații din 31 martie 1999, trebuie remarcat că, în plus față de întrebările pur factuale și de solicitările de a produce documentele preexistente, Comisia a solicitat să se descrie obiectul și derularea mai multor reuniuni la care SGL a participat și rezultatele/concluziile acestor reuniuni, în măsura în care era clar că Comisia suspecta că obiectul acestor reuniuni era acela de a restrânge concurența. Rezultă că cererea respectivă era de natură să oblige SGL să recunoască implicarea sa într-o încălcare a normelor comunitare privind concurența.

408 Situația este aceeași și în cazul cererilor care urmăreau să obțină protocoale de la aceste reuniuni, documente de lucru și documente pregătitoare și referitoare la acestea, note manuscrite raportate la acestea, note și concluzii referitoare la aceste reuniuni, documente de planificare și de discuții, precum și proiecte de punere în aplicare privind majorările de prețuri efectuate între anii 1992 și 1998.

409 Întrucât SGL nu a fost obligată să răspundă la acest tip de întrebări incluse în cererea de informații din 31 martie 1999, faptul că aceasta a furnizat totuși informații cu privire la aceste puncte ar trebui considerată o colaborare voluntară a întreprinderii care ar putea justifica o reducere a amenzii în temeiul comunicării privind cooperarea.

410 Această concluzie nu este infirmată de argumentul Comisiei potrivit căruia informațiile în cauză nu au fost aduse în mod spontan, ci ca răspuns la o cerere de informații. Într-adevăr, punctul D alineatul (2) prima liniuță din Comunicarea privind cooperarea, departe de a impune un act spontan, luat doar din inițiativa întreprinderii în cauză, se limitează la a solicita informații care să contribuie „la confirmarea” existenței încălcării comise. În plus, același punct C, care se referă la o reducere a amenzii mai mare decât cea specificată la punctul D, permite recompensarea cooperării oferite „după ce Comisia a procedat la o verificare prin decizie a întreprinderilor părți ale cartelului”. Prin urmare, faptul că a fost adresată SGL o cerere de informații în temeiul articolului 11 alineatul (1) din Regulamentul nr. 17 nu poate fi determinant pentru minimizarea cooperării oferite de întreprindere în temeiul punctului D alineatul (2) prima liniuță din Comunicarea privind cooperarea, mai ales că o astfel de cerere este un act mai puțin constrângător decât o verificare efectuată pe baza unei decizii.

411 Prin urmare, Comisia nu a luat în considerare importanța cooperării oferite de SGL în acest context.

412 În măsura în care Comisia reproșează SGL că i-a oferit un răspuns incomplet la întrebarea care erau întreprinderile pe care SGL le-a informat cu privire la iminența verificărilor Comisiei din iunie 1997, este adevărat că, prin scrisoarea din 30 iulie 1997, SGL și-a limitat mărturia numai la VAW și la o altă întreprindere, fără a indica faptul că informase, de asemenea, și UCAR. Cu toate acestea, Comisia însăși a subliniat că avertismentul dat de SGL creștea gravitatea încălcării, lăsând loc unei amenzi al cărei efect de descurajare era mult mai important decât ar fi trebuit să fie reținut în mod normal și justificat drept circumstanță agravantă, întrucât comportamentul SGL a creat condițiile necesare pentru menținerea în activitate a cartelului și prelungirea efectelor sale negative. Se pare așadar că SGL nu era obligată să comunice Comisiei faptul că avertizase alte întreprinderi. Într-adevăr, aceste informații erau de natură să agraveze sancțiunea pe care Comisia urma să o impună SGL. Comisia a ignorat așadar, de asemenea, la acest punct, comportamentul SGL reproșându-i că a furnizat un răspuns incomplet.

413 În cele din urmă, din decizie reiese că niciuna din întreprinderile implicate, inclusiv SGL, nu a contestat materialitatea faptelor pe care Comisia și-a întemeiat comunicarea privind obiecțiunile [considerentul (41)]. Deși considerentul (168) reproduce textul integral al punctului D din Comunicarea privind cooperarea și Comisia a acordat în mod expres Tokai, SEC și Nippon o reducere a amenzii de 10 % în temeiul punctului D alineatul (2) a doua liniuță, menționat, pentru că nu a contestat faptele [considerentele (219) și (222)], s-a abținut să aplice această dispoziție în cazul SGL și nu a redus amenda acesteia din urmă decât în temeiul punctului D alineatul (2) prima liniuță [considerentul (175)].

414 Ca răspuns la o întrebare scrisă a Tribunalului, Comisia a încercat să explice această omisiune, afirmând că, atunci când cooperarea întreprinderilor se limita la a nu contesta faptele, a procedat la o reducere întemeiată numai pe acest tip de cooperare și s-a referit în mod expres la punctul D alineatul (2) a doua liniuță din Comunicarea privind cooperarea, în timp ce pentru întreprinderile care au cooperat, de asemenea, în temeiul primei liniuțe a acestei dispoziții și anume SGL, UCAR, VAW și C/G, a procedat doar la o singură reducere, combinând cele două tipuri de cooperare; această reducere unică s-ar fi întemeiat în mod exclusiv și eronat pe prima liniuță. În orice caz, din contextul deciziei reieșea cu claritate faptul că reducerea acordată SGL se întemeia atât pe furnizarea de informații și documente, cât și pe necontestarea faptelor.

415 În această privință, este suficient să se constate că această explicație a fost formulată pentru prima dată în fața Tribunalului de reprezentanții Comisiei și nu figurează deloc în decizia adoptată de colegiul membrilor Comisiei. Aprecierea necontestării faptelor de către SGL ar fi trebuit să figureze la considerentele referitoare la cooperarea întreprinderii astfel cum fusese expres menționată – în afară de considerentul (41) referitor la descrierea derulării procedurii administrative – la considerentele (219) și (222) în ceea ce privește Tokai, SEC și Nippon (a se vedea, în acest sens, Hotărârea ABB Asean Brown Boveri/Comisia, punctul 153 de mai sus, punctul 244). În lumina pasajului din decizie referitor la SGL, Tribunalul ar putea doar să constate faptul că Comisia nu a acordat întreprinderii posibilitatea de a beneficia de dispoziția de la punctul D alineatul (2) din Comunicarea privind cooperarea, cu toate că SGL îndeplinise condițiile acestei dispoziții.

416 Rezultă din cele de mai sus că nu a fost luată în considerare de către Comisie, la mai multe puncte, importanța cooperării furnizate de SGL înainte de adoptarea deciziei. În

exercitarea competenței sale de fond, Tribunalul consideră că este necesar să se reducă, cu acest titlu, amenda aplicată SGL cu 10 % care se adaugă la 30 % deja acordate de Comisie.

417 În măsura în care Comisia solicită Tribunalului să nu procedeze la această reducere, pe motiv că SGL ar fi contestat, pentru prima dată în fața Tribunalului, faptele pe care le-a admis anterior în cursul procedurii administrative, trebuie constatat că SGL reproșează Comisiei faptul că a constatat în mod greșit continuarea încălcării după luna iunie 1997. Constatările referitoare la acest aspect ale Comisiei s-au întemeiat în principal pe comportamentul obiectiv al întreprinderii în cursul procedurii administrative și pe declarațiile sale prin care nu contestă faptele, mai curând generale. În fața Tribunalului, în esență, SGL s-a limitat la a susține că s-a înșelat Comisia cu privire la sensul comportamentului său și la afirmațiile sale. Pentru a respinge această obiecțiune, Comisia putea să se limiteze la a reaminti acest comportament și declarațiile SGL, precum și cronologia desfășurării procedurii administrative (a se vedea punctele 71–77 de mai sus). Sarcina Comisiei constând în stabilirea faptelor nelegale, care a fost facilitată în cursul procedurii administrative de comportamentul și declarațiile SGL nu a fost așadar în mod obiectiv făcută mai dificilă de contestația ulterioară prezentată de SGL în fața Tribunalului.

418 Totuși, nu poate fi neglijat faptul că, în pofida oricărei înțelegeri pe care ar fi putut-o în mod rezonabil întemeia pe cooperarea obiectivă a SGL în cursul procedurii administrative, Comisia a fost obligată să elaboreze și să prezinte o apărare în fața Curții axată pe contestarea faptelor nelegale pe care le considerase pe bună dreptate că SGL nu le va mai pune în discuție. În aceste condiții, Tribunalul consideră că este necesar să-și exercite competența de fond care îi este conferită în temeiul articolului 17 din Regulamentul nr. 17, diminuând reducerea amenzii acordată SGL cu 2 puncte procentuale. Această reducere a amenzii nu se ridică așadar decât la 8 %.

419 După cum s-a hotărât la punctul 113 de mai sus, această concluzie nu se opune Hotărârii Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia.

420 Rezultă că cuantumul final al amenzii aplicate SGL trebuie stabilit la 69,114 milioane euro.

b) Cauza T–246/01

Rezumatul deciziei

421 Comisia a procedat la o reducere a amenzii cu 40%, deoarece UCAR – deși nu era prima întreprindere care îi furniza elemente de probă decisive – a contribuit în mod semnificativ la stabilirea unor aspecte importante ale cauzei și a fost prima întreprindere care a recunoscut existența unor contacte ilicite cu concurenții, ca răspuns la o cerere formală de informații [considerentele (200)–(202)].

Argumentele părților

422 UCAR a susținut că reducerea amenzii pe care Comisia i-a acordat-o de până la 40% este insuficientă în comparație cu reducerea de 30% acordată SGL și cea de 70% acordată SDK. Ca urmare a faptului că UCAR a cooperat cât de mult posibil cu Comisia, ar avea dreptul la

cea mai mare reducere posibilă. Într-adevăr, UCAR ar fi furnizat informații decisive pentru înțelegerea funcționării cartelului. Grație mărturiilor SDK, Comisia ar fi avut, cu siguranță, dovada că exista un cartel. Cu toate acestea, UCAR ar fi furnizat dovezi care au umplut numeroase lacune din informațiile Comisiei.

423 UCAR reproșează Comisiei, în primul rând, că nu a ținut cont de ancheta internă independentă și aprofundată pe care consiliul său de administrație a desfășurat-o pentru a stabili și comunica toate faptele relevante Comisiei. Această investigație ar fi fost decisivă, deoarece președintele-director general și directorul de vânzări pentru Europa erau implicați direct în cartel și aveau mijloacele pentru a nu permite comunicarea de informații.

424 În al doilea rând, UCAR ar fi comunicat toate informațiile relevante Comisiei imediat după ce a luat cunoștință cu privire la încălcarea comisă. UCAR ar fi lucrat cu personalul Comisiei pentru redactarea unei cereri de informații în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17. Într-adevăr, UCAR și-ar fi exprimat reticența de a furniza Comisiei materiale scrise, pentru că exista riscul ca aceste documente să fie utilizate în procedurile paralele deschise împotriva UCAR în Statele Unite ale Americii. UCAR ar fi propus așadar Comisiei să-i comunice informațiile pe cale orală. În iunie 1998, Comisia i-ar fi trimis o cerere de informații structurată în acord cu UCAR pentru a se raporta la informațiile orale furnizate anterior Comisiei. După încheierea procedurii în Statele Unite ale Americii, UCAR ar fi transmis, în iunie 1999, în mod voluntar Comisiei toate informațiile relevante.

425 UCAR reamintește, în al treilea rând, că a informat Comisia despre faptul că avertizarea împotriva verificărilor sale surpriză provenea din contactele dintre SGL și un funcționar al Comisiei numit în mod special. Ancheta împotriva acestui funcționar ar fi condus la o procedură penală. UCAR adaugă că un rol important în aprecierea gravității încălcării comise de SGL l-a jucat cooperarea în ceea ce privește sistemul de avertizare împotriva acestor verificări surpriză.

426 Comisia susține că reducerea amenzii de 40% acordată UCAR rămâne în intervalul cuprins între 10 și 50 % prevăzut de secțiunea D punctul (1) din Comunicarea privind cooperarea. UCAR nu este în măsură să demonstreze că ar fi fost săvârșită o eroare vădită cu privire la acest punct de către Comisie. Cooperarea furnizată de UCAR ar fi fost suficient recunoscută în decizie, fiind precizat că informațiile strict orale nu ar fi putut să fie folosite ca elemente de probă fiabile.

427 Cu privire la rolul jucat de UCAR în ceea ce privește descoperirea eventualelor scurgeri de informații din partea serviciilor Comisiei, aceasta din urmă susține că trebuie să distingă două aspecte de asistență. Pe de o parte, UCAR ar fi informat că SGL avertizase celelalte întreprinderi; acest fapt avea legătură cu încălcarea în litigiu și Comisia ar fi ținut cont de acesta ca o circumstanță agravantă pentru calcularea amenzii aplicate SGL, în timp ce cooperarea UCAR a fost luată în considerare în cadrul reducerii amenzii cu 40%. Pe de altă parte, informațiile privind posibila implicare a unui funcționar al Comisiei nu ar fi fost relevantă pentru aplicarea Comunicării privind cooperarea pentru încălcarea comisă de UCAR în cadrul prezentei proceduri, această informație neajutând Comisia să implice celelalte membre ale cartelului.

Aprecierea Tribunalului

428 În măsura în care UCAR susține că reducerea amenzii a fost insuficientă comparativ cu cea acordată SGL și SDK, acest argument nu este suficient pentru a stabili o eroare vădită de apreciere a Comisiei. Într-adevăr, SDK a beneficiat de o reducere a amenzii în temeiul punctului C din Comunicarea privind cooperarea. Situația sa nu este așadar comparabilă cu cea a UCAR care a beneficiat de punctul D și care nu pretinde că îndeplinește cerințele de la punctul C. În ceea ce privește SGL, UCAR nu a demonstrat, în detaliu, că propria sa cooperare, recompensată printr-o reducere de 40%, a avut o valoare mult mai mare decât cea a SGL, recompensată printr-o reducere de 30%. În ceea ce privește referirea UCAR la procedura paralelă din Statele Unite ale Americii, nu este de natură să stabilească faptul că a fost ignorată de Comisie valoarea cooperării sale în cursul procedurii administrative în fața sa (a se vedea punctul 400 de mai sus).

429 Argumentul UCAR bazat pe ancheta internă a consiliului său de administrație nu ar mai putea avea succes. În măsura în care această anchetă se traduce prin cooperarea UCAR, Comisia a luat-o în considerare acordându-i o reducere a amenzii de 40%. Faptul de a fi pus în aplicare o anchetă internă nu justifică, ca atare, o majorare a acestui nivel. Astfel, nu trebuie uitat că, în paralel cu această anchetă, alți reprezentanți ai UCAR au continuat, în numele întreprinderii, încălcarea chiar și după verificările surpriză ale Comisiei.

430 În ceea ce privește contactele orale dintre UCAR și Comisie, aceasta din urmă a declarat, ca răspuns la o întrebare scrisă a Tribunalului, că informațiile orale furnizate de UCAR la 25 martie, 2 aprilie și 11 iunie 1998 au fost raportate la detaliu, în note interne redactate de funcționari ai Comisiei. Aceste note nu ar face parte din dosarul de investigații a cauzei. Astfel, la momentul faptelor, UCAR nu ar fi dorit ca informațiile pe care le-a furnizat oral să fie folosite ca probe. Comisia a concluzionat din aceasta că informațiile orale nu constituiau elemente de probă valabile în sensul punctului D alineatul (2) prima liniuță din Comunicarea privind cooperarea, motiv pentru care lui UCAR nu i-a fost acordată respectiva reducere a amenzii pentru a le fi furnizat.

431 Acest argument nu putea fi acceptat. Pe de o parte, într-adevăr, dispoziția sus-menționată prevedea că nu doar „documentele”, ci și „informațiile” pot servi ca „elemente de probă” pentru a contribui la confirmarea existenței încălcării comise. Rezultă că informațiile amintite nu trebuie neapărat să fie furnizate într-o formă documentară. Pe de altă parte, utilitatea practică a unor informații pur orale este de necontestat atunci când permite Comisiei, de exemplu, să găsească probe directe ale încălcării sau atunci când încurajează Comisia, dată fiind precizia lor, să desfășoare o anchetă care, în absența unor probe suficiente disponibile în acel moment, ar renunța la aceste informații.

432 În speță, astfel cum rezultă din notele interne sus-menționate, UCAR ar fi furnizat, în special, pe cale orală, numele altor întreprinderi membre ale cartelului, numele mai multor reprezentanți ai unor astfel de membre, numele de cod utilizate pentru a ascunde contactele [a se vedea considerentul (59) al deciziei], precum și mai multe date și locuri ale reuniunilor, inclusiv participantele, organizate în cadrul cartelului. Aceste indicații ar fi permis deja Comisiei să adreseze cereri de informații întreprinderilor identificate de UCAR, invitându-le să confirme dacă reprezentanții lor special numiți au participat la reuniunile menționate de UCAR și să le semnaleze de asemenea că dispunea deja de o sursă de informații certă, ceea ce ar fi putut determina întreprinderile destinate să coopereze cu Comisia în acest stadiu preliminar al anchetei.

433 Întrucât informațiile orale furnizate de UCAR au fost confirmate ulterior prin declarațiile scrise realizate chiar de întreprindere sau din proprie inițiativă (declarațiile domnilor [...] și [...]), se pare că UCAR a cooperat în două etape: în primul rând, în cadrul mai multor comunicări orale, apoi, prin comunicarea dovezilor documentare. Neținând cont de informațiile orale furnizate de UCAR în lunile martie, aprilie și iunie 1998, Comisia nu a recunoscut importanța cooperării oferite de întreprindere.

434 În ceea ce privește rolul jucat de UCAR în revelarea unei posibile scurgeri de informații provenită de la serviciile Comisiei, aceasta din urmă a confirmat, în cadrul ședinței, punctul său de vedere potrivit căruia această revelare nu ajută la implicarea membrilor cartelului. Comunicarea privind cooperarea ar avea ca singur obiectiv recompensarea furnizării de dovezi care, altfel, ar expune întreprinderea care a cooperat la sancțiuni. Sursa avertismentelor în discuție în speță nu ar face parte dintr-o încălcare ce ar expune UCAR unei amenzi.

435 Această teză nu ar putea fi reținută. Astfel, poate fi recompensată printr-o reducere a amenzii orice cooperare care a permis Comisiei să constate existența unei încălcări cu mai puține dificultăți și, după caz, să-i pună capăt (Hotărârea din 16 noiembrie 2000, SCA Holding/Comisia, punctul 108 de mai sus, punctul 36). Deși este adevărat că Comunicarea privind cooperarea nu prevede, la punctul A alineatul (3), decât o reducere „a amenzii [pe care întreprinderile care au cooperat cu Comisia] ar fi trebuit să o achite”, acest text nu impune ca vreun element al informației să se refere la o încălcare a dreptului concurenței care ar putea fi sancționată separat. Pentru a putea beneficia de Comunicarea privind cooperarea, este suficient ca întreprinderea dispusă să coopereze să se expună, revelând implicarea sa într-o încălcare, unor sancțiuni, în timp ce luarea în considerare, pentru o eventuală reducere a amenzii, a unor diferite elemente ale informației depinde de utilitatea lor pentru Comisie în sarcina sa constând în a stabili existența încălcării și a-i pune capăt acesteia.

436 În această privință, este evident că un funcționar incorect al Comisiei este în măsură să saboteze misiunea instituției sale sprijinind membrele unui cartel nelegal. Astfel, se poate complica în mod considerabil ancheta efectuată de aceasta, de exemplu, prin distrugerea sau manipularea elementelor de probă, prin informarea membrilor cartelului despre verificarea surpriză iminentă și prin revelarea întregii strategii de instruire elaborate de Comisie. Prin urmare, informațiile privind existența unui astfel de funcționar trebuie, în principiu, să fie considerate ca fiind de natură să faciliteze sarcina Comisiei constând în a stabili o încălcare și a-i pune capăt. Utilitatea unor astfel de informații este deosebit de importantă atunci când sunt furnizate la începutul anchetei deschise de Comisie privind eventualele comportamente anticoncurențiale.

437 În cazul din speță, UCAR a prezentat, în aplicația sa și în anexa 47 la aceasta, detalii de fapt referitoare la scurgerea de informații provenite de la Comisie, precizând, în special, că a informat Comisia, în ianuarie 1999, că Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF) a intervenit și că o anchetă penală a fost inițiată în Italia împotriva funcționarului respectiv. În cursul întregii proceduri scrise în fața Tribunalului și din nou ca răspuns la o întrebare scrisă a acestuia, Comisia nu a contestat niciunul din elementele situației de fapt. Comisia a afirmat doar în cursul ședinței pentru prima dată că ancheta internă realizată în acest context nu a dat roade și că funcționarul denunțat de UCAR era încă în serviciul Comisiei. Așadar nu ar fi posibil să se identifice astăzi ca un funcționar ca responsabil al respectivei scurgeri de informații.

438 În această privință, trebuie remarcat că, informată de UCAR în ianuarie 1999, Comisia ar fi trebuit să informeze UCAR mai târziu, la data adoptării deciziei, în cazul în care urma să țină cont de informațiile amintite în cadrul aplicării Comunicării privind cooperarea. Tribunalul fiind împiedicat să verifice dacă ancheta internă a Comisiei urmărind să identifice funcționarul în cauză a fost efectuată în mod corespunzător și dacă aceasta a ajuns la un rezultat corect, din comportamentul procedural al Comisiei se pot trage doar concluziile care se impun: contestarea faptelor, invocată pentru prima dată în ședință, trebuie calificată ca motiv nou de apărare și trebuie respinsă ca fiind tardivă, conform articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură. Tribunalul trebuie așadar să se bazeze pe fapte, astfel cum au fost prezentate de UCAR și să admită că referirea la scurgerea de informații provenite de la serviciile Comisiei a avut o utilitate obiectivă pentru Comisie în prelucrarea dosarului referitor la cartelul activ pe piața electrozilor de grafit. Abținându-se de la a lua în considerare acest element, Comisia nu a recunoscut importanța cooperării oferite de UCAR.

439 Situația este similară în ceea ce privește faptul că a fost aplicat UCAR de către Comisie numai punctul D alineatul (2) prima liniuță din Comunicarea privind cooperarea [a se vedea considerentul (202) al deciziei], deși UCAR nu a contestat materialitatea faptelor pe care Comisia și-a întemeiat comunicarea privind obiecțiunile [considerentul (41) al deciziei] (a se vedea, în acest sens, punctele 413–415 de mai sus).

440 Rezultă din cele de mai sus că, la mai multe puncte, Comisia nu a recunoscut importanța cooperării oferite de UCAR înainte de adoptarea deciziei. În exercitarea competenței sale de fond, Tribunalul consideră că este necesar să se reducă, ca atare, cuantumul amenzii aplicate UCAR cu 10% care se adaugă la cele 40% deja acordate de Comisie.

441 Rezultă că cuantumul final al amenzii aplicate UCAR ar trebui să fie stabilit la 42,05 milioane euro.

c) Cauza T–252/01

Rezumatul deciziei

442 Comisia a redus amenda C/G cu 20%, deoarece C/G i-a furnizat anumite informații. C/G nu ar fi avut totuși dreptul la o reducere mai mare. Deși ar fi furnizat Comisiei începând cu luna iulie 1998 anumite documente referitoare la contactele între concurenți, nu ar fi trimis o declarație privind întreprinderea decât în octombrie 1999, în care a rămas ambiguă totuși cu privire la rolul său în cadrul cartelului. În opinia Comisiei, răspunsul întreprinderii din 21 iulie 1999 la cererea oficială de informații în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17 nu constituie o contribuție spontană în sensul Comunicării privind cooperarea [considerentele (239) și (240)].

Argumentele părților

443 C/G reproșează Comisiei că a comis o eroare acordându-i o reducere de doar 20% a amenzii pentru cooperarea sa. Astfel, C/G ar fi furnizat Comisiei toate informațiile relevante. În plus, nu ar fi contestat materialitatea faptelor pe care Comisia le-a reținut în comunicarea privind obiecțiunile. Potrivit C/G, această cooperare a fost mai prețioasă decât cea a altor destinatari ale deciziilor care au beneficiat de reduceri similare sau mai mari.

444 C/G precizează că, în realitate, toate probele reținute împotriva provin de la ea. Fără cooperarea sa, Comisia nu ar fi obținut aceste probe. În măsura în care Comisia afirmă că alte întreprinderi au incriminat de asemenea C/G, aceasta din urmă subliniază că declarațiile altor întreprinderi sunt pure supoziții fragile și ezitante.

445 C/G compară, în plus, propria sa situație cu cea a Conradty, care, spre deosebire de C/G, a refuzat să coopereze cu Comisia, ceea ce nu a împiedicat-o pe aceasta din urmă să impună o amendă C/G și nu Conradty. În cele din urmă, C/G se plânge de faptul că SGL și VAW au beneficiat de o reducere de 30%, respectiv de 20% pentru cooperarea lor, în măsura în care SGL a avertizat VAW, la fel ca și alte întreprinderi, cu privire la iminența verificărilor surpriză ale Comisiei. Nu ar fi logic ca SGL, lider al înțelegerii, să beneficieze de o reducere mai mare decât a sa.

446 Comisia reamintește faptul că C/G a beneficiat de o reducere de 20%, care se situează în intervalul prevăzut cuprins între 10 și 50 %. Încrederea sa legitimă ar fi fost așadar respectată.

447 În măsura în care C/G pretinde că a furnizat ea însăși toate probele reținute împotriva sa, Comisia subliniază faptul că era deja în posesia unor probe furnizate de SGL, UCAR și VAW, care au confirmat, de asemenea, participarea C/G la încălcare. În acest context, Comisia citează declarația SGL care conține raportul direct al unei întâlniri între SGL și C/G, pentru a discuta problema „exporturilor americane încă în creștere” față de piața europeană. Această declarație ar fi coroborată cu cele ale UCAR și ale angajaților săi.

448 Pentru Comisie, situația C/G, pe de o parte și cea a Conradty, SGL și VAW, pe de altă parte, sunt total diferite: Conradty nu ar fi cooperat și Comisia nu ar fi putut stabili participarea sa la încălcare. SGL ar fi beneficiat de o reducere a amenzii pentru că ar fi furnizat informații prețioase cu privire la funcționarea cartelului, în timp ce contribuția C/G s-ar fi referit în principal la natura propriei sale participări. În cele din urmă, C/G ar fi fost ultima întreprindere care a prezentat o declarație, la un moment în care aproape toate informațiile cu privire la cartel, în special cele furnizate de SGL și VAW, fuseseră aduse la cunoștința Comisiei.

Aprecierea Tribunalului

449 În măsura în care C/G compară propria sa situație cu cea a Conradty, este suficient să se constate că C/G însăși a recunoscut implicarea sa la încălcare, în timp ce Conradty – precum Mitsubishi și Union Carbide – nu a fost identificată în decizie ca autoare a încălcării și nu este implicată în litigiile în fața Tribunalului cu privire la decizie. Trimiterea la Conradty nu poate așadar justifica o eventuală reducere a amenzii suplimentare în favoarea C/G.

450 Argumentul întemeiat pe o comparație a C/G cu SGL și VAW nu este de natură să justifice o astfel de reducere. Astfel, departe de a demonstra în detaliu că propria sa cooperare a fost subevaluată în raport cu cea a acestor două întreprinderi, C/G se limitează la a discredita cooperarea lor.

451 În ceea ce privește afirmația C/G potrivit căreia întreprinderea ar fi furnizat ea însăși cvasitotalitatea probelor reținute împotriva sa, ceea ce Comisia a contestat, s-a dovedit în fața

Tribunalului că probele invocate de Comisie, altele decât cele furnizate de C/G, constau în două declarații ale UCAR, potrivit cărora „Domnul [...] a presupus pe baza declarațiilor făcute de domnul [...] [de la SGL] că domnul [...] continua contactele cu... C/G” și „reprezentantul UCAR... crede că SGL ar fi putut avea contacte direct cu... eventual cu agentul german al C/G”, într-o declarație a domnului [...] care „a presupus că domnul [...] avea contacte cu... C/G” și într-o declarație a SGL potrivit căreia, în cadrul unei reuniuni între reprezentanții SGL și C/G, care a avut loc la aeroportul din Frankfurt la 21 noiembrie 1996, creșterea continuă a exporturilor americane în Europa a fost discutată și s-a făcut schimb de informații privind situația pieței europene.

452 Singurele informații concrete dincolo de nivelul de o purelor speculații figurează în declarația SGL cu privire la reuniunea din 21 noiembrie 1996. Cu toate acestea, participarea C/G la încălcare, astfel cum i se reproșează în decizie, s-a încheiat cu exactitate în noiembrie 1996. Rezultă că C/G, în realitate, a furnizat toate dovezile relevante privind natura și durata participării sale la încălcarea reținută. Acordându-i doar 20% reducere a amenzii, Comisia nu a recunoscut în mod evident importanța cooperării voluntare oferite de C/G cu acest titlu.

453 Situația este similară în ceea ce privește faptul că a fost aplicat în cazul C/G de către Comisie numai punctul D alineatul (2) prima liniuță din Comunicarea privind cooperarea [a se vedea considerentul (239) al deciziei], deși C/G nu a contestat materialitatea faptelor pe care Comisia și-a întemeiat comunicarea privind obiecțiunile [considerentul (41) al deciziei] (a se vedea, în acest sens, punctele 413–415 de mai sus).

454 În cele din urmă, considerând că răspunsul C/G la o cerere oficială de informații nu a fost o contribuție spontană în sensul Comunicării privind cooperarea, ceea ce îi reducea valoarea, Comisia a subestimat, de asemenea, cooperarea adusă de C/G (a se vedea, în acest sens, punctul 410 de mai sus).

455 Rezultă din cele de mai sus că nu a fost recunoscută de către Comisie, la mai multe puncte, importanța cooperării oferite de C/G înainte de adoptarea deciziei. În exercitarea competenței sale de fond, Tribunalul consideră că este necesar să se reducă, cu acest titlu, amenda aplicată C/G cu 20% care se adaugă la 20 % deja acordate de Comisie.

456 Prin urmare, cuantumul final al amenzii aplicate C/G trebuie stabilit la 6,48 milioane euro.

457 Rezultă din cele de mai sus că cuantumul final al amenzilor aplicate SGL, UCAR și C/G trebuie să fie stabilit la 69,114 milioane, respectiv la 42,05 milioane și 6,48 milioane euro. În schimb, Tribunalul nu vede niciun motiv să se îndepărteze de nivelul aplicat de Comisie celorlalte reclamante în cadrul Comunicării privind cooperarea, cu excepția Nippon, a cărei amendă nu se reduce cu 10%, ci ca urmare a contestării sale tardive a duratei încălcării (a se vedea punctul 112 de mai sus), cu doar 8%, pentru a fi stabilită la 6,2744 milioane euro.

458 Având în vedere examinarea la care a procedat Tribunalul de mai sus, amenzile menționate la articolul 3 din decizie trebuie reduse după cum urmează:

– amenda aplicată SGL este redusă la 69,114 milioane euro;

- amenda aplicată UCAR este redusă la 42,05 milioane euro;
- – amenda aplicată Tokai este redusă la 12,276 milioane euro;
- – amenda aplicată SDK este redusă la 10,44 milioane euro;
- – amenda aplicată C/G este redusă la 6,48 milioane euro;
- – amenda aplicată Nippon este redusă la 6,2744 milioane euro;
- – amenda aplicată SEC este redusă la 6,138 milioane euro.

C – Cu privire la concluziile formulate în cauzele T-239/01 și T-246/01 care urmăresc anularea articolului 4 din decizie, precum și scrisorile din iulie și august

1. Argumentele părților

459 SGL solicită anularea articolului 4 din decizie contestând legalitatea nivelului dobânzilor și denunțând faptul că a fost stabilit fără referire la un temei juridic. SGL amintește că decizia i-a fost transmisă prin scrisoarea Comisiei din 23 iulie 2001, în care Comisia a informat-o că proceda, după scurgerea termenului de plată, la recuperarea creanței aplicând un nivel al dobânzii de 8,04%, precizând că, în ipoteza unei sesizări a Tribunalului, va renunța la recuperarea creanței pe durata procedurii judiciare, cu condiția ca SGL să-și dea acordul de a se aplica un nivel al dobânzii de 6,04% și să constituie o garanție bancară. SGL contestă de asemenea legalitatea acestui nivel al dobânzii. Aceasta consideră că dreptul de a aplica penalități de întârziere urmărește doar să evite acțiunile abuzive și să se asigure că întreprinderile care plătesc „cu întârziere” nu sunt avantajate. Deși Comisia poate face așadar referire la condițiile nivelurilor efectiv aplicate în practică, nu s-ar justifica să majoreze din nou, cu 3,5 puncte procentuale un astfel de nivel al pieței. Aici ar fi vorba despre un nivel al dobânzii prohibitiv care acționează, fără bază de abilitare, ca o penalizare suplimentară ce sancționează utilizarea unui mijloc de protecție juridică.

460 UCAR solicită de asemenea anularea articolului 4 din decizie, susținând că nimic din decizie nu indică faptul că a fost luată în considerare capacitatea sa de plată, deși a furnizat Comisiei informații detaliate privind situația sa financiară precară. UCAR declară că ea nu este capabilă să plătească amenda în termenul prevăzut la articolul 4, nici nivelul dobânzii în caz de întârziere la plată. Comisia nu a ținut cont de capacitatea contributivă reală a UCAR într-un anumit context social, încălcând propriile linii directoare. Cu titlu subsidiar, UCAR solicită ca articolul 4 să fie înlocuit cu obligația UCAR de a furniza o garanție pentru bunurile sale imobile negrevate. Nivelul dobânzii ar trebui să fie eliminat sau redus semnificativ.

461 UCAR solicită, în plus, anularea scrisorii din 23 iulie 2001 prin care i-a fost transmisă decizia și în care au fost indicate quantumul amenzii aplicate și condițiile de plată. UCAR contestă, în special, condiția potrivit căreia, în ipoteza unei sesizări a Tribunalului, să fie întreprinsă vreo măsură de execuție, cu condiția ca nivelul dobânzii de 6,04% să fie plătit și să se constituie o garanție bancară.

462 UCAR solicită, în cele din urmă, anularea scrisorii din 9 august 2001 prin care Comisia, ca răspuns la observațiile formulate de UCAR cu privire la condițiile de plată, a refuzat să accepte, pe de o parte, o propunere de plată eşalonată și, pe de altă parte, un gaj asupra bunurilor UCAR ca garanție pentru plata amenzii.

463 Comisia răspunde că impunerea unei majorări de 3,5% peste nivelul de refinanțare al Băncii Centrale Europene este în conformitate cu practica sa obișnuită și nu depășește ceea ce este necesar pentru a evita manevrele de întârziere. Comisia susține că nu este obligată să țină seama de capacitatea de plată a unei întreprinderi pentru a stabili metoda sau termenul de plată a amenzii. De asemenea, nu ar fi obligată să aducă vreo justificare de vreun fel pentru articolul 4.

464 Comisia consideră că cererile de anulare a scrisorilor din iulie și august sunt inadmisibile. În scrisoarea din iulie, ar fi făcut o ofertă UCAR pe care aceasta din urmă o putea accepta sau respinge. Această scrisoare nu ar fi produs niciun efect juridic obligatoriu de natură să aducă atingere intereselor UCAR. Scrisoarea din august nu ar fi constituit un act urmărind să producă efecte juridice obligatorii. Într-adevăr, refuzul din această scrisoare de a accepta condițiile de plată propuse de UCAR ar fi lăsat-o pe aceasta din urmă exact în aceeași juridică în care era înainte de această scrisoare, adică în situația în care o plasase articolul 4 din decizie.

465 Pe fond, Comisia reamintește că jurisprudența a admis practica sa constând în a cere constituirea unei garanții bancare care să producă dobândă, indicând faptul că reclamanta poate evita constituirea unei garanții bancare numai în împrejurări excepționale. UCAR nu ar fi putut dovedi existența unor împrejurări excepționale care să justifice renunțarea la condiția privind garanția bancară. Potrivit Comisiei, calea de drept adecvată pentru a contesta poziția sa cu privire la constituirea unei garanții bancare este o cerere de măsuri provizorii în temeiul articolelor 242 și 243 din Tratatul CE.

466 UCAR răspunde că scrisoarea din iulie stabilește condiții referitoare la punerea în aplicare a deciziei care nu sunt cuprinse în aceasta din urmă. Prin urmare, această scrisoare ar trebui să fie supusă controlului judiciar. Scrisoarea din august ar fi conținut o luare de poziție a Comisiei cu privire la problema dacă plățile eşalonate ale amenzii și constituirea unei garanții pe activele întreprinderii pot fi acceptate. Scrisoarea nu ar confirma o decizie anterioară, dar ar stabili, pentru prima dată, că împrejurările speței nu sunt excepționale pentru a justifica condiții de plată alternative.

467 Cu privire la fond, UCAR reproșează Comisiei faptul că a insistat cu privire la constituirea unei garanții bancare, fără a fi examinat dacă împrejurările speței nu erau astfel încât o garanție să fie considerată adecvată. În acest context, reamintește faptul că deține active în Franța care nu sunt grevate în favoarea băncilor sale și a căror valoare depășește 50 milioane USD. Comisia s-ar fi limitat la a afirma, în scrisoarea din august, că nu ar lua în considerare altă propunere decât cea a plății integrale a amenzii sau a constituirii unei garanții bancare. Aceasta nu ar fi motivat refuzul de a lua în considerare situația specială a UCAR. UCAR adaugă faptul că constituirea unei garanții bancare, spre deosebire de cea a unei garanții reale, ar fi încălcat principalele sale facilități de credit, astfel cum au fost convenite cu băncile creditoare ale fondurilor sale.

2. Aprecierea Tribunalului

468 În ceea ce privește admisibilitatea cererilor de anulare a scrisorilor din iulie și august, trebuie definit, în primul rând, obiectul exact al acestor cereri.

469 În această privință, este cert că UCAR, înainte de a fi primit, la 26 iulie 2001, scrisoarea din iulie și decizia, s-a adresat Comisiei pentru a discuta despre eventualele modalități de plată în ipoteza în care ar fi făcut obiectul unei amenzi, propunere de discuție pe care Comisia a refuzat-o în acel stadiu. În aceste împrejurări, lui UCAR trebuie să i se recunoască interesul legitim de a controla elementele noi – în raport cu articolul 4 al deciziei – conținute în aceste scrisori, respectiv cuantumul nivelului preferențial de 6,04%, precum și condițiile care să-i permită să obțină acest nivel preferențial. Controlul se referă la problema dacă i se poate refuza de către Comisie în mod valabil să beneficieze de nivelul de 6,04%, pe motiv că UCAR nu ar fi constituit o garanție bancară sau dacă ar trebui Comisia să accepte garanția oferită de UCAR ca alternativă.

470 Astfel, deși este dincolo de orice îndoială că legalitatea nivelului de 8,04% impus de articolul 4 al deciziei poate fi supus controlului judiciar (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Tribunalului din 8 octombrie 1996, *Compagnie maritime belge transports și alții/Comisia*, cauzele conexe T-24/93 – T-26/93 și T-28/93, Rec., p. II-1201, punctul 250), UCAR trebuie să poată de asemenea să atace nivelul de 6,04%, fixat în mod alternativ, precum și condițiile de obținere a acestor niveluri, astfel cum au fost stabilite în scrisorile din iulie și din august. În acest scop, trebuie să poată denunța, în special, o astfel de încălcare de către Comisie a principiului egalității de tratament, în ipoteza în care Comisia i-ar refuza aplicarea nivelului preferențial, acordându-l altei întreprinderi aflate în aceeași situație ca și UCAR.

471 Situația este similară în ceea ce privește acțiunea introdusă de SGL care, fără a ataca scrisoarea oficială din iulie, contesta legalitatea nivelului de 6,04% stabilit în această scrisoare.

472 Pe de altă parte, este de asemenea cert faptul că, la data introducerii căii de atac în cauza T-246/01, Comisia nu procedase încă la colectarea amenzii aplicate sau la executarea forțată a deciziei în temeiul articolului 256 din Tratatul CE și al articolelor 104–110 din Regulamentul de procedură. În consecință, orice cerere având ca scop verificarea aplicării concrete a modalităților de plată în ceea ce privește UCAR (înlocuirea articolului 4 al deciziei printr-o eșalonare a plăților, rata efectivă a dobânzii, întârzieri de plată) trebuie considerată prematură, dat fiind faptul că nu se putea ști, la data introducerii căii de atac, care era situația UCAR în ipoteza și la momentul în care Comisia proceda la măsuri de colectare sau de executare forțată (a se vedea, în acest sens, Hotărârea *Musique diffusion française și alții/Comisia*, punctul 144 de mai sus, punctul 135). În special, întrucât UCAR, sub amenințarea unei colectări iminente, nu introdusese cerere de măsuri provizorii în sensul articolului 242 din Tratatul CE și al articolului 104 și următoarele din Regulamentul de procedură, Tribunalul nu putea fi solicitat, în cadrul acestei proceduri, să se pronunțe asupra problemei dacă punerea în balanță a dobânzilor se opune aplicării modalităților de plată amintite înainte de pronunțarea hotărârii în acțiunea principală cu privire la legalitatea amenzii aplicate UCAR, pe motiv că această aplicare ar pune în pericol existența întreprinderii.

473 Cererile prezentate în acest sens de UCAR trebuie, așadar, să fie declarate inadmisibile.

474 Cu privire la fond, trebuie constatat, pe de o parte, că nici UCAR, nici SGL nu a ridicat vreun motiv întemeiat pe încălcarea principiului egalității de tratament.

475 Pe de altă parte, potrivit unei jurisprudențe bine stabilite (Hotărârea Curții din 25 octombrie 1983, AEG/Comisia, cauza 107/82, Rec., p. 3151, punctele 141–143, Hotărârea Tribunalului din 14 iulie 1995, CB/Comisia, cauza T–275/94, Rec., p. II–2169, punctele 46–49 și Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 38 de mai sus, punctele 395 și 396) competența cu care Comisia este investită în temeiul articolului 15 alineatul 2 din Regulamentul nr. 17 include capacitatea de a stabili data scadență a amenzilor și cea de a prelua dobânzile în caz de întârziere, de a stabili rata dobânzii și de a decide modul de aplicare a deciziei sale solicitând, dacă este cazul, constituirea unei garanții bancare care să acopere valoarea principalului și a dobânzilor amenzilor aplicate. În absența unei astfel de competențe, avantajul pe care întreprinderile l-ar putea obține din plata cu întârziere a amenzilor ar avea ca efect slăbirea sancțiunilor aplicate de Comisie în cadrul sarcinii sale de a veghea la aplicarea regulilor privind concurența. Astfel, aplicarea de penalități de întârziere amenzilor este justificată pentru a evita ca efectul util al tratatului să fie dejucat de practici puse în aplicare în mod unilateral de întreprinderi care întârzie plata amenzilor la care au fost condamnate și pentru a exclude ca aceste din urmă întreprinderi să fie avantajate în raport cu cele care își plătesc amenzile la data scadenței care le-a fost stabilită.

476 În acest context, jurisprudența a recunoscut Comisiei dreptul de a stabili penalitățile de întârziere la un nivel al pieței majorat cu 3,5 puncte procentuale (Hotărârea CB/Comisia, punctul 475 de mai sus, punctul 54, Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 38 de mai sus, punctul 397 și Hotărârea Compagnie maritime belge transports și alții/Comisia, punctul 470 de mai sus, punctul 250) și, în ipoteza constituirii unei garanții bancare, un nivel al pieței majorat cu 1,5 puncte procentuale (Hotărârea CB/Comisia, menționat anterior, punctul 54). În aceste hotărâri, Tribunalul a permis penalități de întârziere de 7,5, 13,25 și 13,75%, indicând faptul că Comisia este autorizată să ia un punct de referință situat la un nivel mai mare decât cel al nivelului propus împrumutatului mediu, aplicabil pe piață, în măsura necesară pentru a descuraja comportamentele dilatorii (Hotărârea LR AF 1998/Comisia, menționată anterior, punctul 398).

477 În aceste împrejurări, Comisia nu a depășit, în speță, marja de apreciere de care se bucură în stabilirea nivelului unei penalități de întârziere. SGL și UCAR, în calitate de operatori economici prudenți și avizați, era de așteptat să cunoască practica decizională a Comisiei, precum și jurisprudența mai sus menționată. Acestea nu se puteau aștepta să le fie aplicate de Comisie rate ale dobânzii mai indulgente. În prezentul context, care nu este vizat de articolele 242 și 256 din Tratatul CE și nici de articolele 104–110 din Regulamentul de procedură, Comisia nu era obligată în special să ia în considerare situația financiară a UCAR (a se vedea punctele 370–372 și 472 de mai sus).

478 În ceea ce privește în special obligația UCAR de a constitui o garanție bancară, Tribunalul a decis că, oferind posibilitatea de a se sustrage de la plata imediată a amenzii, prin furnizarea unei garanții bancare destinate asigurării plății amenzii și dobânzilor aferente, Comisia acordă întreprinderii în cauză un privilegiu care nu rezultă nici din dispozițiile tratatului, nici din cele ale Regulamentului nr. 17 (Hotărârea CB/Comisia, punctul 475 de mai sus, punctul 82). Acest privilegiu este sporit de faptul că rata dobânzii impuse în cazul furnizării unei garanții bancare este mai mică decât cea impusă în caz de neplată a amenzii (Hotărârea CB/Comisia, menționată anterior, punctul 83).

479 Ținând cont de această jurisprudență, Comisia nu era obligată să accepte cererea UCAR care urmărea obținerea unui privilegiu suplimentar, respectiv renunțarea la constituirea unei garanții bancare și acceptarea, în locul acesteia, a unei garanții reale. Într-adevăr, calitatea unei garanții bancare este mai mare decât orice altă formă de garanție prin faptul că este suficient, în caz de neplată, să se adreseze o solicitare băncii pentru a obține imediat suma garantată, în timp ce realizarea valorii unei alte garanții se poate dovedi a fi incertă și să impună eforturi și perioade de timp suplimentare. Curtea, într-un alt context, a acordat instituțiilor comunitare dreptul de a stabili un mecanism de cauțiune simplu și eficient (Hotărârea Curții din 18 noiembrie 1987, Maizena, cauza 137/85, Rec., p. 4587, punctul 10). Comisia nu este ea însăși o bancă și nu dispune nici de infrastructura, nici de serviciile specializate ale unei bănci, care ar fi necesare pentru a evalua garanția în cauză și pentru a verifica ceea ce modalitățile eventualei sale realizări în caz de neplată. Aceasta era așadar îndreptățită să refuze, fără o motivare specifică, să accepte garanția reală oferită de UCAR.

480 În cele din urmă, în ceea ce privește pretinsa imposibilitate a UCAR de a obține o garanție bancară, trebuie constatat că această declarație a reclamantei nu a fost suficient demonstrată corespunzător cerințelor legale. Astfel, reclamanta nu a produs niciun document emis de băncile creditoare care să se demonstreze că a făcut o cerere pentru constituirea unei garanții bancare în ce privește amenda sa, putând continua să beneficieze de credite bancare pentru operațiunile curente ale întreprinderii și că astfel de cerere a fost respinsă din cauza dificultăților sale financiare. În plus, UCAR nu a demonstrat că îi era imposibil să obțină, pe baza garanției reale oferite Comisiei, o garanție bancară constituită de o instituție financiară alta decât băncile creditoare.

481 Întrucât niciunul din motivele și argumentele prezentate în acest context nu a fost reținut, concluziile care urmăresc anularea articolului 4 din decizie, precum și scrisorile din iulie și august, în măsura în care sunt admisibile, trebuie să fie respinse ca neîntemeiate.

Cu privire la redeschiderea procedurii orale

482 Prin memoriul din 9 ianuarie 2004, GrafTech International Ltd., fostă UCAR, a solicitat redeschiderea procedurii orale în cauza T-246/01. În sprijinul cererii sale, a reamintit faptul că a invocat, în cursul procedurii administrative în fața Comisiei și în cursul procedurii contencioase în fața Tribunalului, incapacitatea sa de a plăti amenda din cauza situației sale financiare precare, agravată de sancțiunile care i-au fost impuse de autoritățile din state terțe. Deși ar fi stabilit astfel incapacitatea sa contributivă în sensul punctului 5 litera b) din liniile directoare, Comisia i-ar fi refuzat aplicarea acestei dispoziții, pe motiv că o reducere a amenzii acordate cu acest titlu ar fi oferit un avantaj competitiv nejustificat pentru întreprinderile mai puțin adaptate la condițiile de piață. În decizia sa din 3 decembrie 2003 privind o procedură de aplicare a articolului 81 din Tratatul CE (COMP 38.359 – Produse pe bază de carbon și de grafit pentru aplicații electrice și mecanice), Comisia ar fi adoptat o poziție radical diferită cu privire la problema capacității contributive în sensul punctului 5 litera b) menționat mai sus.

483 Referindu-se la un comunicat de presă al Comisiei din aceeași zi, UCAR precizează, în această privință, faptul că a fost redus cu 33% de către Comisie cuantumul amenzii care ar fi fost altfel impusă SGL pentru că societatea făcuse deja obiectul unor amenzi ridicate pentru participarea sa la două carteluri anterioare și pentru că se afla într-o situație financiară dificilă. Pentru UCAR, este necesar să se redeschidă procedura orală în speță pentru a invita Comisia să indice dacă intenționează să mențină refuzul dat UCAR și, în cazul unui răspuns afirmativ,

să explice modul în care acest refuz poate fi reconciliat cu abordarea adoptată în decizia sa din 3 decembrie 2003.

484 Confruntat cu acest argument, Tribunalul consideră că nu este necesar să dispună, în conformitate cu articolul 62 din Regulamentul de procedură, redeschiderea ședinței. Astfel, Tribunalul, care dispune de o putere discreționară în acest domeniu, nu este obligat să soluționeze o cerere de redeschidere decât dacă persoana interesată se bazează pe fapte de natură să exercite o influență decisivă asupra soluției litigiului și ca aceste fapte să nu fi putut să fie invocate înainte de sfârșitul procedurii orale (Hotărârea Curții din 8 iulie 1999, Hüls/Comisia, cauza C-199/92 P, Rec., p. I-4287, punctele 127 și 128). Deși UCAR nu s-a putut prevala, în cursul procedurii orale din 3 iulie 2003, de decizia mai sus menționată a Comisiei din 3 decembrie 2003, această decizie este lipsită de relevanță în prezentul context. Astfel, după cum rezultă din jurisprudența menționată la punctul 370 de mai sus, nu există nicio obligație pentru Comisie, în momentul stabilirii cuantumului amenzii, să țină seama de situația financiară defavorabilă a întreprinderii în cauză, indiferent de faptul că ar putea lua în considerare această situație în împrejurările specifice ale unei cauze date.

485 Prin urmare, cererea de redeschidere a procedurii orale trebuie să fie respinsă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

486 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Potrivit alineatului (3) primul paragraf din aceeași dispoziție, Tribunalul poate să repartizeze cheltuielile de judecată în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau mai multe capete de cerere.

487 În speță, în cauzele T-239/01 și T-246/01, întrucât reclamantele au căzut într-o parte semnificativă din pretenții, reprezintă o apreciere corectă a împrejurărilor cauzei să se decidă că SGL va suporta șapte optimi din propriile cheltuieli de judecată și șapte optimi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie și aceasta din urmă va suporta o optime din propriile cheltuieli de judecată și o optime din cheltuielile efectuate de SGL, în timp ce UCAR va suporta patru cincimi din propriile cheltuieli de judecată și patru cincimi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie, iar aceasta din urmă va suporta o cincime din propriile cheltuieli de judecată și o o cincime din cheltuielile efectuate de UCAR.

488 Întrucât în cauzele T-245/01 și T-252/01 reclamantele au obținut câștig de cauză pentru o parte semnificativă a concluziilor lor, va reprezenta o evaluare corectă a împrejurărilor cauzei dacă se va hotărî că SDK și C/G vor suporta trei cincimi din propriile cheltuieli de judecată și trei cincimi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie, în timp ce aceasta din urmă va suporta două cincimi din propriile cheltuieli de judecată și două cincimi din cheltuielile efectuate de reclamante.

489 Întrucât în cauzele T-236/01, T-244/01 și T-251/01 părțile au căzut în pretenții și au obținut câștig de cauză în proporții egale, va reprezenta o evaluare corectă a împrejurărilor cauzei dacă se va hotărî că Tokai, Nippon și SEC vor suporta jumătate din propriile cheltuieli de judecată și jumătate din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie, în timp ce aceasta din urmă va suporta jumătate din propriile cheltuieli de judecată cheltuieli de judecată și jumătate din cheltuielile efectuate de reclamante.

Pentru aceste motive,

Tribunalul (Camera a doua)

declară și hotărăște:

1) În cauza T-236/01, Tokai Carbon/Comisia:

– **cuantumul amenzii aplicate reclamantei prin articolul 3 din Decizia 2002/271 se stabilește la 12 276 000 euro;**

– **respinge acțiunea cu privire la restul motivelor;**

– **fiecare parte va suporta jumătate din propriile cheltuieli de judecată și jumătate din cheltuielile de judecată efectuate de partea adversă.**

2) În cauza T-239/01, SGL Carbon/Comisia:

– **cuantumul amenzii aplicate reclamantei prin articolul 3 din Decizia 2002/271 se stabilește la 69 114 000 euro;**

– **respinge acțiunea cu privire la restul motivelor;**

– **reclamanta va suporta șapte optimi din propriile cheltuieli de judecată și șapte optimi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie, iar aceasta din urmă va suporta o optime din propriile cheltuieli de judecată și o optime din cheltuielile de judecată efectuate de reclamantă.**

3) În cauza T-244/01, Nippon Carbon/Comisia:

– **cuantumul amenzii aplicate reclamantei prin articolul 3 din Decizia 2002/271 se stabilește la 6 274 400 euro;**

– **respinge acțiunea cu privire la restul motivelor;**

— **fiecare parte va suporta jumătate din propriile cheltuieli de judecată și jumătate din cheltuielile de judecată efectuate de partea adversă.**

4) În cauza T-245/01, Showa Denko/Comisia:

– **cuantumul amenzii aplicate reclamantei prin articolul 3 din Decizia 2002/271 se stabilește la 10 440 000 euro;**

– respinge acțiunea cu privire la restul motivelor;

– reclamanta va suporta trei cincimi din propriile cheltuieli de judecată și trei cincimi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie, iar aceasta din urmă va suporta două cincimi din propriile cheltuieli de judecată și două cincimi din cheltuielile de judecată efectuate de reclamantă.

5) În cauza T-246/01, GrafTech International, fostă UCAR International/Comisia:

– cuantumul amenzii aplicate reclamantei prin articolul 3 din Decizia 2002/271 se stabilește la 42 050 000 euro;

– respinge acțiunea cu privire la restul motivelor;

– reclamanta va suporta patru cincimi din propriile cheltuieli de judecată și patru cincimi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie, iar aceasta din urmă va suporta o cincime din propriile cheltuieli de judecată și o cincime din cheltuielile de judecată efectuate de reclamantă.

6) În cauza T-251/01, SEC Corp./Comisia:

– cuantumul amenzii aplicate reclamantei prin articolul 3 din Decizia 2002/271 se stabilește la 6 138 000 euro;

– respinge acțiunea cu privire la restul motivelor;

– fiecare parte va suporta jumătate din propriile cheltuieli de judecată și jumătate din cheltuielile de judecată efectuate de partea adversă.

7) În cauza T-252/01, The Carbide/Graphite Group/Comisia:

– cuantumul amenzii aplicate reclamantei prin articolul 3 din Decizia 2002/271 se stabilește la 6 480 000 euro;

– respinge acțiunea cu privire la restul motivelor;

– reclamanta va suporta trei cincimi din propriile cheltuieli de judecată și trei cincimi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie, iar aceasta din urmă va suporta două cincimi din propriile cheltuieli de judecată și două cincimi din cheltuielile de judecată efectuate de reclamantă.

Forwood

Pirrung

Meij

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 29 aprilie 2004.

Tabla de materii

Fapte aflate la originea litigiilor și procedura	2
Concluziile părților	6
În drept	8
A – Cu privire la concluziile privind anularea deciziei în ansamblul ei sau a anumitor constatări de fapt	9
1. Cu privire la concluziile privind anularea deciziei în ansamblul ei	9
a) Cauza T–239/01	9
Cu privire la pretinsul refuz al accesului complet la dosar	9
Cu privire la caracterul pretins nedefinitiv al comunicării privind obiecțiunile	10
Cu privire la raportul pretins ilegal al consilierului-auditor	11
b) Cauza T–246/01	12
2. Cu privire la concluziile de anulare parțială a articolului 1 din decizie și la anumite constatări de fapt conținute de aceasta	12
a) Cu privire la motivul întemeiat, în cauza T–239/01, pe o constatare eronată cu privire la punerea în aplicare a unui sistem central de supraveghere	13
b) Cu privire la motivul întemeiat, în cauza T–236/01, pe o constatare eronată a caracterului global al cartelului	13
c) Cu privire la motivul întemeiat, în cauza T–239/01, pe neluarea în considerare a duratei încălcării	14
d) Cu privire la motivele întemeiate, în T–244/01, pe o încălcare a normelor fundamentale de procedură, din cauza lipsei de dovezi suficiente cu privire la participarea Nippon la încălcare în cursul perioadei mai 1992 – martie 1993, precum și a lipsei de motivare privind acest aspect	17
Argumentele părților	17
Aprecierea Tribunalului	19
B – Cu privire la cererile de anulare a articolului 3 din decizie sau de reducere a amenzilor	23
1. Cu privire la motivele întemeiate pe o încălcare a principiului necumulării sancțiunilor și al obligației Comisiei de a lua în considerare sancțiunile aplicate anterior, precum și cu privire la lipsa motivării în această privință	23
a) Argumentele părților	23
b) Aprecierea Tribunalului	25
2. Cu privire la motivele întemeiate pe necunoașterea liniilor directoare, nelegalitatea acestora din urmă și lipsa unei motivări în privința acestui punct	30
a) Observații preliminare cu privire la cadrul juridic în care se înscriu amenzile aplicate reclamantelor	30
b) Cu privire la cuantumul de plecare reținute în decizie în funcție de gravitatea încălării	32
Rezumatul deciziei	32
Argumentele părților	34
Aprecierea Tribunalului	36
– Cu privire la aplicabilitatea liniilor directoare pentru a stabili cifrele de afaceri reținute	36
– Cu privire la cifra de afaceri reținută de Comisie în vederea stabilirii cuantumului de plecare	37

– Cu privire la impactul real al cartelului asupra creșterilor de prețuri și asupra cotelor de piață ale anumitor membri ai cartelului.....	39
– Cu privire la împărțirea membrilor cartelului în trei categorii și la stabilirea cuantumurilor de plecare respective.....	41
– Cu privire la „factorul descurajator” aplicat în decizie	45
– Cu privire la motivarea deciziei	48
c) Cu privire la cuantumurile de plecare reținute în decizie în funcție de durata încălcării	48
Rezumatul deciziei	48
Cauza T–239/01	49
Cauza T–246/01	50
– Argumentele părților.....	50
– Aprecierea Tribunalului.....	51
d) Cu privire la împrejurările agravante	55
Rezumatul deciziei	55
Cauzele T-244/01 și T-251/01	55
Cauzele T-239/01 și T-246/01	56
e) Cu privire la împrejurările atenuante	59
Rezumatul deciziei	59
Cauzele T–236/01, T–239/01, T–244/01, T–246/01, T–251/01 și T–252/01	60
– Argumentele părților.....	60
– Aprecierea Tribunalului.....	61
f) Cu privire la limita maximă a amenzilor și capacitatea contributivă a anumitor reclamante în sensul punctului 5 din liniile directoare.....	65
Cauzele T–239/01 și T–245/01	65
Cauzele T–239/01, T–246/01, T–251/01 și T–252/01	66
– Argumentele părților.....	66
– Aprecierea Tribunalului.....	67
3. Cu privire la motivele întemeiate pe nerespectarea comunicării privind cooperarea..	70
a) Cauza T–239/01	70
Rezumatul deciziei	70
Argumentele părților	70
Aprecierea Tribunalului.....	72
b) Cauza T–246/01	77
Rezumatul deciziei	77
Argumentele părților	77
Aprecierea Tribunalului.....	78
c) Cauza T–252/01	81
Rezumatul deciziei	81
Argumentele părților	81
Aprecierea Tribunalului.....	82
C – Cu privire la concluziile formulate în cauzele T–239/01 și T–246/01 care urmăresc anularea articolului 4 din decizie, precum și scrisorile din iulie și august.....	84
1. Argumentele părților	84
2. Aprecierea Tribunalului	85
Cu privire la redeschiderea procedurii orale	88
Cu privire la cheltuielile de judecată	89